

**UCHWAŁA NR XXVII/140/2026
RADY MIEJSKIEJ W OPATOWCU**

z dnia 27 sierpnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6a, art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.) w związku z art. 3 pkt. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2025 r. poz. 198) Rada Miejska w Opatowcu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się *Strategię Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Tomasz Nowak

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXVII/140/2026
Rady Miejskiej w Opatowcu
z dnia 27 sierpnia 2026 r.

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030

Grudzień 2025

Opracowano przy współpracy
władz samorządowych, mieszkańców i innych interesariuszy Gminy Opatowiec
oraz pracowników Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec
z firmą InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Część wprowadzająca	7
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	7
1.2. Metodologia prac nad Strategią	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	10
2.1. Analiza SWOT	24
2.2. Drzewo problemów	27
2.3. Drzewo celów	28
3. Część programowa.....	29
3.1. Wizja, misja, cele.....	29
3.2. Plan operacyjny rozwoju	31
3.2.1. Projekty strategiczne	39
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania	46
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	57
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju...	69
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	70
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	92
4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne.....	92
5. System realizacji Strategii Rozwoju	99
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	99
5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	103
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	113
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	114
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	116
6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa.....	116
6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna	118
6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii.....	121

Spis schematów	124
Spis rysunków	124
Spis tabel	124
Spis map	124
Spis załączników	125

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy (SRG) w rozumieniu art. 10e *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.). W myśl ww. ustawy, od 1 stycznia 2026 roku każda gmina będzie miała obowiązek opracowania strategii, zgodnie z określonym zakresem i procedurą.

Niniejsza Strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej, zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategia terytorialna może być podstawą realizacji IIT (Inne Narzędzie Terytorialne) i powinna zawierać takie elementy jak:

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia (w tym przypadku obszar Gminy Opatowiec);
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec*, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie Diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów). W Strategii wskazano zewnętrzne (ponadlokalne) obszary strategicznej interwencji;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz ogólne kierunki działań, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu Strategii, a także określono system realizacji Strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy);
- projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- projekt obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane będą nie tylko przez samorząd gminy, ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza Strategia obejmuje obszar całej Gminy Opatowiec, zlokalizowanej w województwie świętokrzyskim. W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec*, przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Gminy Opatowiec. Oprócz celów i kierunków działań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. Projekty strategiczne wskazane w niniejszym opracowaniu dotyczą wielu sfer i integrują różnych interesariuszy – mają więc charakter zintegrowany. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6. *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.*

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwiał partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do tej pory strategię gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii rozpoczęto w III kwartale 2024 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec;
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, Radnymi i Sołtysami, przedstawicielami jednostek organizacyjnych gminy, przedstawicielami samorządów szkół podstawowych i średnich, przedstawicielami organizacji seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, przedstawicielami przedsiębiorców i otoczenia biznesu, przedstawicielami organizacji pozarządowych, mieszkańcami.

Podstawą założeń Strategii jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii;

- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2025 r. poz. 198): „podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z Diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Opatowiec oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych w Polsce, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec* została opracowana na podstawie danych za 2023 r.

OBSZAR SPOŁECZNY

Demografia:

- Na przestrzeni lat 2019–2023 ogólna liczba mieszkańców zmniejszyła się o 323 osoby, co stanowi spadek w stosunku do 2019 roku o 9,8% liczby ludności ogółem. Podobny trend można zaobserwować w województwie świętokrzyskim (spadek o 5,3%) oraz w Polsce (spadek o 1,9%), natomiast w województwie małopolskim nastąpił wzrost liczby ludności (o 0,5%). Według *Prognozy ludności dla gmin na lata 2023–2060*, opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, przewiduje się, że do 2060 roku nastąpi spadek liczby ludności o 44,73% w odniesieniu do danych z dnia 31.12.2022 r. Prognozowane zmiany związane są przede wszystkim z czynnikami naturalnymi oraz migracją ludzi młodych.
- Wskaźnik udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Opatowiec w 2023 roku przedstawia się niekorzystnie. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 13,6% – w porównaniu do gmin sąsiednich niższą wartość wskaźnika osiągnęła jedynie Gmina Gręboszów (13,1%), natomiast wszystkie pozostałe gminy sąsiednie oraz Polska (18,2%), a także województwa małopolskie (19,2%) i świętokrzyskie (16,7%) charakteryzowały się wyższym poziomem wskaźnika. Niekorzystnie w Gminie Opatowiec wygląda również sytuacja w przypadku udziału ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu do wszystkich jednostek – w gminie zanotowano najniższy poziom wskaźnika. Natomiast wskaźnik udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2019–2023 w Gminie Opatowiec systematycznie wzrastał, w 2023 roku osiągnął poziom 31,9%, podczas gdy dla województwa świętokrzyskiego wyniósł 26,1%, a dla Polski 23,3%, zaś w porównaniu

do gmin sąsiednich Gmina Opatowiec osiągnęła najwyższy, niekorzystny poziom wskaźnika.

- W Gminie Opatowiec przyrost naturalny utrzymywał się na ujemnym poziomie w latach 2019–2023, natomiast jego wartość wahała się – w latach 2020–2021 nastąpił znaczny spadek wskaźnika, co było spowodowane występowaniem pandemii wirusa COVID-19 oraz zwiększoną liczbą zgonów w tym czasie. Natomiast w 2022 roku wskaźnik wykazał tendencję rosnącą, wzrósł do poziomu: -7,9, ostatecznie w 2023 r. ponownie pogłębił się negatywny trend i osiągnął wartość: -9,4 – jest to wartość mniej korzystna w porównaniu do województw małopolskiego, świętokrzyskiego i kraju, natomiast spośród wszystkich gmin sąsiednich był to jeden z trzech najniższych poziomów wskaźnika.
- Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Pierwszy ze wskaźników na przestrzeni analizowanych lat w Gminie Opatowiec wahał się, natomiast w roku 2023 zmalał w porównaniu do roku poprzedniego, ostatecznie osiągając wartość 1,7 – jedną z trzech najwyższych wśród gmin sąsiednich. Natomiast w porównaniu do średniej województwa świętokrzyskiego (2,4) oraz średniej dla kraju (2,6), gmina osiągnęła wartość mniej korzystną. Wartość drugiego wskaźnika ulegała wahaniom, ostatecznie w 2023 r. osiągnęła poziom 14 – wartość ta była wyższa w porównaniu z poziomem wskaźnika w 2019 r. (12). Pomimo spadku wartości wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat (w latach 2020–2021 wskaźnik wynosił 23), trzy gminy sąsiednie odnotowały wyższy wynik w 2023 r. Natomiast w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (21) i kraju (21) – gmina znajdowała się w mniej korzystnej sytuacji w tym zakresie.
- Na terenie gminy znajduje się 1 201 budynków mieszkalnych i 1 296 mieszkań. Średnia powierzchnia mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca wynosi 39,1 m², przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 89,3 m², a średnia liczba osób na 1 mieszkanie to 2,28. W gminie znajduje się tylko 5 mieszkań komunalnych, co stanowi około 0,4% wszystkich lokali mieszkalnych w gminie³.

Polityka społeczna:

- Wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego* w Gminie Opatowiec zmalał z poziomu 164 w roku 2019 do poziomu 145 w 2023 roku. Jest to pozytywna tendencja, natomiast trend ten utrzymywał się we wszystkich gminach sąsiednich, porównywanych województwach i kraju. Wskaźnik w Gminie Opatowiec był także jednym z dwóch najniższych w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.
- W kontekście wskaźnika *liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* w 2023 roku Gmina Opatowiec w porównaniu do

³ Dane GUS za 2023 rok.

gmin sąsiednich znajdowała się w najkorzystniejszej sytuacji – wartość wskaźnika wyniosła 14. Była to najniższa wartość wśród wszystkich gmin sąsiednich (taka sama w Gminie Wietrzychowice i w województwie małopolskim), a także korzystniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego (16).

- Ważnym elementem polityki społecznej gminy jest ochrona zdrowia. Na terenie Gminy Opatowiec funkcjonuje: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MAXMED w Opatowcu oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Bejmed w Krzczonowie.
- W pobliżu zakładów opieki zdrowotnej działają: Apteka w Opatowcu oraz Punkt Apteczny w Krzczonowie⁴.
- Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Opatowiec wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Gmina Opatowiec należy w statystykach MRL do grupy porównawczej *Gminy miejsko-wiejskie ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody) (J3)* – w grupie znajduje się łącznie 81 jednostek samorządowych. Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym w Gminie Opatowiec był ujemny w całym analizowanym okresie, co oznacza sytuację gorszą na tle grupy porównawczej w tym wymiarze.

Edukacja i wychowanie:

- Na terenie Gminy Opatowiec nie funkcjonuje żaden podmiot świadczący usługi opieki nad dziećmi do lat 3.
- Na terenie gminy w 2023 r. były 2 publiczne placówki wychowania przedszkolnego: publiczne przedszkole funkcjonujące w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Opatowcu oraz publiczne przedszkole funkcjonujące w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Krzczonowie.
- Wskaźnik *liczba dzieci przypadających na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w gminie w 2023 r. wynosił 29 i był najbardziej korzystny w porównaniu do pozostałych jednostek, co oznacza większe możliwości gminy do zagwarantowania opieki wszystkim dzieciom.
- Wartość wskaźnika *liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* w okresie od 2019 do 2023 roku systematycznie wzrastała, ostatecznie osiągając poziom 1 158 – był to najwyższy wynik wśród porównywanych jednostek.
- Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Opatowiec w 2023 roku wyniósł 93 i był wyższy niż w województwie świętokrzyskim (87) oraz w Polsce (92), jednocześnie był to najwyższy wynik spośród gmin sąsiednich.

⁴Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, umig.opatowiec.pl

- Na terenie gminy zlokalizowane są dwie szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Jana Pszczoły „Wojnara” w Krzczonowie oraz Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Opatowcu⁵.
- Według danych OKE w Łodzi, średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w gminie w 2024 r. z języka polskiego wyniósł 58,0% i był wyższy od średniej dla powiatu kazimierskiego (54,2%), ale niższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (59,2%). Wynik z matematyki dla gminy w 2024 r. był na poziomie 42,5% i był gorszy od średniej dla powiatu (45,1%) oraz województwa świętokrzyskiego (51,6%). Natomiast wynik egzaminu z języka angielskiego w gminie (58,0%) był wyższy od średniej powiatowej (55,3%), ale niższy od średniej wojewódzkiej (64,4%).

Kapitał społeczny:

- Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* dla Gminy Opatowiec w 2023 roku wyniósł 57 – w porównaniu do gmin sąsiednich był to czwarty najkorzystniejszy wynik. Wyższy poziom wskaźnika wystąpił w gminach: Gręboszów (60), Koszyce (63), Czarnocin (73). Wskaźnik dla Gminy Opatowiec kształtował się powyżej średniej porównywanych województw oraz kraju.
- W Gminie Opatowiec przyjęto *Program współpracy Gminy Opatowiec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 rok*.
- Frekwencja w I turze wyborów samorządowych w 2024 r. w Gminie Opatowiec wynosiła 59,8% i była wyższa niż w powiecie kazimierskim (54,9%), a także wyższa niż w województwie świętokrzyskim (55,4%) i Polsce (52,0%). Frekwencja w II turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. w Gminie Opatowiec wyniosła 54,2%. Był to wynik niższy niż średnio w powiecie kazimierskim (59,1%), niższy niż w województwie świętokrzyskim (66,4%) oraz niższy niż w Polsce (68,2%). Natomiast frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu w 2023 r. w Gminie Opatowiec wyniosła 62,9% i była niższa od średniej dla powiatu kazimierskiego (63,7%) i województwa świętokrzyskiego (71,1%) oraz niższa niż średnio w Polsce (74,4%).

Bezpieczeństwo publiczne:

- Na terenie Gminy Opatowiec w dbanie o bezpieczeństwo pożarowe mieszkańców zaangażowanych jest 11 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego dwie posiadają wpis do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego⁶.
- Według danych GUS w 2023 r. wskaźnik *zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności* w Gminie Opatowiec wynosił 18 – niższa wartość wskaźnika wystąpiła w województwie świętokrzyskim (11) oraz w Polsce (13).
- O bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Opatowiec dba również Komenda Powiatowa Policji w Kazimierzy Wielkiej.

⁵Rejestr Szkół i Palcówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

⁶ Wykaz OSP włączonych do KSRG, gov.pl

Kluczowe wnioski:

Według *Prognozy ludności gmin na lata 2023–2060* opracowanej przez GUS, liczba ludności w gminie w 2030 r. spadnie do poziomu 2 599 osób, a w 2060 r. spadnie do poziomu 1 346 osób. Do 2060 r. będzie to spadek o około 1,6 tys. osób. Jak wynika z danych GUS, gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do 2060 r. także zmaleje, natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększy się. Sytuacja ta jest spowodowana odpływem młodych ludzi, którzy wyjeżdżają do większych miast, dających lepsze warunki zarobkowe. Efektem migracji młodych ludzi jest stopniowe „starzenie się” społeczeństwa. Wyzwaniem dla gminy będzie zapewnienie większej dostępności usług medycznych oraz stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy wiekowej w życiu społecznym.

W dniach 11–24.10.2024 r. przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki wskazują, że jednym z najważniejszych efektów, które mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Opatowiec – według mieszkańców – jest tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców (odpowiedź wskazana przez 48% ankietowanych). Dostępność usług dla mieszkańców gminy oceniana jest przez większość ankietowanych „dostatecznie” i „dobrze”. Gmina Opatowiec odpowiadając na potrzeby zmieniających się wyzwań w zakresie kontaktów i komunikacji powinna podejmować działania mające na celu usprawnienie tych usług poprzez rozszerzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych, zwiększenie dostępności do szerokopasmowego Internetu, a także zapewnienie możliwości edukowania mieszkańców w zakresie e-usług i cyberbezpieczeństwa.

Wyzwaniem dla gminy będzie zapewnienie odpowiednich warunków dla obecnych mieszkańców, takich jak dostęp do wysokiej jakości opieki żłobkowej, przedszkolnej oraz do edukacji na wysokim poziomie, zwiększenie dostępności usług medycznych dostosowanych do każdej grupy wiekowej, a także związanych z bogatą ofertą spędzania czasu wolnego oraz umożliwiających aktywny udział w życiu społecznym osobom zagrożonym wykluczeniem.

W związku z powyższym należy podejmować działania podnoszące atrakcyjność osiedleńczą, a także wzmacniające funkcję mieszkaniową poprzez przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru społecznego Gminy Opatowiec na najbliższe lata to:

- Podniesienie jakości i dostępności opieki przedszkolnej i żłobkowej.
- Podniesienie jakości kształcenia i rozwój infrastruktury edukacyjnej.
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury i potrzeb społeczności lokalnej.
- Zapewnienie wysokiej jakości podstawowej opieki zdrowotnej.
- Tworzenie warunków zapewniających dobrą jakość życia społeczności lokalnej.
- Stworzenie oferty kompleksowych usług dla osób starszych, w tym niesamodzielnych, ukierunkowanych na wydłużenie czasu aktywności społecznej.
- Rozwój usług cyfrowych oraz e-administracji.

Rezultatem tych działań będzie:

- utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych dla obecnych mieszkańców;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- zapewnienie każdemu dziecku dostępu do żłobka oraz przedszkola;
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej;
- zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej opieki zdrowotnej;
- wzrost jakości życia seniorów;
- zwiększenie utożsamiania się mieszkańców z miejscem zamieszkania.

OBSZAR GOSPODARCZY

Gospodarka i rynek pracy:

- Na obszarze Gminy Opatowiec w 2023 r. zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 669 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika była wyższa od wartości dla pięciu z ośmiu sąsiednich gmin, jednak niższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego (1 106), województwa małopolskiego (1 403) i Polski (1 368).
- Wskaźnik *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w latach 2019–2023 wykazywał trend rosnący. Gmina Opatowiec osiągała wyższy poziom wskaźnika w analizowanym okresie w odniesieniu do pięciu z ośmiu porównywanych gmin sąsiednich, jednak niższy niż średnio w województwie świętokrzyskim i Polsce.
- Wskaźnik *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności* w roku 2023 dla Gminy Opatowiec osiągnął jeden z niższych poziomów (50) w porównaniu do gmin sąsiednich oraz niższy poziom w porównaniu do średniej dla województwa świętokrzyskiego (76), województwa małopolskiego (109) i Polski (102).
- Wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON* na przestrzeni lat 2019–2023 ulegał wahaniom, jednak ostatecznie w 2023 r. odnotował taką samą wartość jak w roku 2019 – 4,3%. W porównaniu do gmin sąsiednich była to korzystna wartość (trzy gminy sąsiednie odnotowały niższy poziom wskaźnika, a pięć wyższy), jak również w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (4,7%) oraz kraju (4,4%) – wartość wskaźnika była niższa, a więc bardziej korzystna.
- Gospodarka gminy opiera się w głównej mierze o małe i średnie przedsiębiorstwa prywatne. Na terenie gminy przeważają przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Na obszarze znajduje się 5 zakładów pracy, które zatrudniają 10–49 osób.
- W Gminie Opatowiec prowadzona jest działalność gospodarcza w zakresie handlu i usług zaspokajających wewnętrzne zapotrzebowanie regionu. Jak na tak małą gminę istnieje tutaj bardzo dobrze rozbudowana sieć gastronomiczna. Funkcjonują cztery obiekty gastronomiczne: Hotel Wiśniewski w Kraśniowie, Restauracja „W Starym Młynie” w Opatowcu, Zajazd „Pod Świerkami” w Chwalibogowicach oraz Góralska Chata w Rogowie, a każdy ma swój oryginalny jadłospis. Na terenie gminy działają cztery stacje paliw, piekarnia oraz dwa punkty skupu owoców i warzyw. W miejscowości Rogów działa również Camping IRIS. Swoje usługi świadczą tu liczne zakłady usługowe m.in. piaskownie, sklepy ogrodnicze, składy węgla, autonaprawy.

- Prawie wszystkie miejscowości położone na terenie gminy zostały zakwalifikowane jako: poza ONW, co oznacza brak kwalifikacji do ONW. Wyjątek stanowi miejscowość Ławy, gdzie występują utrudnione warunki gospodarowania – miejscowość ta została zakwalifikowana jako: ONW z ograniczeniami naturalnymi (obszar nizinny 1).
- O poziomie rozwoju gospodarczego gminy świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze gminy na przestrzeni analizowanych lat ulegał wahaniom, natomiast ogólnie wskaźnik odnotował trend rosnący. W 2020 roku zauważalny jest znaczny wzrost wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego. Jest to tendencja występująca we wszystkich gminach sąsiednich, porównywanych województwach oraz kraju, ponieważ pandemia COVID-19 spowodowała w 2020 roku załamanie gospodarcze, które miało odzwierciedlenie również w sytuacji na rynku pracy. Tym samym należy brać pod uwagę fakt, że procentowy wzrost udziału osób bezrobotnych w 2020 roku miał charakter globalny i był spowodowany sytuacją epidemiczną i związanymi z tym trudnościami. W 2021 roku w Gminie Opatowiec wskaźnik odnotował spadek, który utrzymywał się także w roku kolejnym, natomiast w 2023 roku wartość wskaźnika ponownie wzrosła, osiągając wartość 4,8%.
- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze gospodarczym dla Gminy Opatowiec był ujemny w całym analizowanym okresie, co obrazuje niekorzystną sytuację pod względem rozwoju gospodarczego w porównaniu do gmin podobnych. Pozytywnym aspektem jest natomiast fakt corocznego wzrostu wskaźnika, co świadczy o poprawie sytuacji w tym zakresie. W 2022 roku wystąpił także znaczny wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego, mimo utrzymującej się ujemnej wartości.

Finanse samorządowe:

- Według danych GUS *dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w gminie w roku 2023 wynosiły 9 029 zł, co było wartością znacznie wyższą niż średnia krajowa (7 549 zł) oraz średnie województw świętokrzyskiego (6 930 zł) i małopolskiego (7 081 zł). Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. w porównaniu do roku poprzedniego była wyższa – Gmina Opatowiec spośród wszystkich gmin sąsiednich odnotowała najwyższy poziom wskaźnika.
- *Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w Gminie Opatowiec w 2023 roku wynosiły 2 228 zł i były wyższe od 6 z 8 gmin sąsiednich, natomiast niższe w porównaniu do średniej województwa świętokrzyskiego (2 845 zł), województwa małopolskiego (3 564 zł) oraz średniej kraju (3 876 zł). W 2019 roku *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* wynosiły 1 356 zł, a więc w analizowanym okresie wzrosły o 932 zł.
- Wpływy z podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie do 2022 roku rosły. W 2023 roku nastąpił wyraźny spadek w porównaniu do roku poprzedniego – wartość wskaźnika wyniosła 384 zł. Wartość wskaźnika w 2023 była niższa niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (813 zł) oraz średnia dla Polski (1 175).

Wnioski i rekomendacje:

Sytuacja gospodarcza gminy stopniowo ulega poprawie, wskaźniki dotyczące działalności gospodarczych poprawiają się i są na porównywalnym poziomie w stosunku do gmin sąsiednich, jednak niższym w stosunku do średnich dla województwa i kraju. Przedsiębiorczość mieszkańców nie jest zadowalająca, głównie spowodowane jest to migracją młodych ludzi do pobliskich, większych ośrodków miejskich w celu dalszego kształcenia się. Młodzi ludzie po zakończeniu edukacji nie wracają do rodzinnej miejscowości, podejmują pracę i zakładają rodziny w miejscu kształcenia. Dlatego warto podejmować działania wspierające aktywność zawodową mieszkańców.

W badaniach ankietowych mieszkańcy wskazywali na potrzebę rozwoju gospodarczego i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości. W związku z tym należy podejmować działania, które przyczynią się do rozwoju gospodarczego gminy poprzez zachęcanie mieszkańców do inwestowania na terenie gminy, a także wspierania istniejących biznesów. Jednym z elementów, który wspiera rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców są działania edukacyjne skierowane do osób najmłodszych oraz wyrównujące szanse osób dorosłych.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego Gminy Opatowiec na najbliższe lata to:

- Edukacja przedsiębiorczości na poziomie szkół podstawowych.
- Podniesienie poziomu atrakcyjności gminy dla inwestorów.
- Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców.
- Zwiększenie współpracy władz gminy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i gminami partnerskimi.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzrost dochodów mieszkańców;
- wzrost dochodów gminy;
- stworzenie nowych miejsc pracy.

OBSZAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne i infrastruktura:

- Formami ochrony przyrody, które występują na terenie Gminy Opatowiec, są: Nadnidziański Park Krajobrazowy, Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu, Koszycko-Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska, obszar Natura 2000 Dolina Nidy oraz 4 pomniki przyrody⁷.
- Gmina Opatowiec leży w południowej części Wyżyny Małopolskiej, przy ujściu Dunajca do Wisły. Pod względem fizycznogeograficznym całość obszaru leży w makroregionach Niecki Nidziańskiej oraz Kotliny Sandomierskiej. Podstawowym elementem kształtującym krajobraz gminy jest dolina Wisły, a w części północnej dolina Nidy.
- W porównaniu do województwa świętokrzyskiego (28,9%) i Polski (30,2%), obszar Gminy Opatowiec jest w mniejszym stopniu zalesiony (9,0%), z czego 3,6% stanowią grunty leśne publiczne.

⁷ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

- W Gminie Opatowiec w 2023 r. nie stwierdzono przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM10)⁸. Natomiast na terenie całej powierzchni gminy występowały obszary przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.
- Ważnym aspektem związanym ze środowiskiem naturalnym jest likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko oraz minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terenie obszaru. Według *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego 2023–2028*, w celu dotrzymania określonego przepisami prawa terminu zaprzestania wykorzystywania wyrobów azbestowych, do 31 grudnia 2032 r. należy usuwać corocznie ok. 44 tys. Mg tych wyrobów. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Bazy Azbestowej prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki, w województwie świętokrzyskim zinwentaryzowano łącznie ok. 570 tys. Mg wyrobów azbestowych, z czego unieszkodliwiono ok. 130 tys. Mg. W Gminie Opatowiec zinwentaryzowano ponad 700 Mg odpadów azbestowych, do unieszkodliwienia pozostało ok. 600 Mg.
- Na terenie Gminy Opatowiec obowiązuje *Uchwała nr XLII/194/2021 Rady Miejskiej w Opatowcu z dnia 5 listopada 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi*. Wszystkich mieszkańców na terenie Gminy Opatowiec obowiązuje selektywny sposób zbierania odpadów. Zgodnie z *Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. z 2024 r. poz. 399 z późn. zm.) Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec prowadzi rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.
- Wywozem odpadów komunalnych z terenu gminy zajmuje się P.U.H. EcoTech Karol Wiśniewski, z siedzibą w Stopnicy. Na terenie Gminy Opatowiec znajduje się Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w miejscowości Krzczonów. Podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest obowiązany do przekazywania zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady zielone, które ulegają biodegradacji, mogą być poddawane procesowi kompostowania w przydomowych kompostownikach w celu uzyskania kompostu na własne potrzeby właścicieli nieruchomości. Z uwagi na typowo rolniczy charakter gminy, ponad 90% właścicieli nieruchomości deklaruje kompostowanie odpadów ulegających biodegradacji we własnych kompostownikach. Niesegregowane odpady komunalne oraz odpady zielone odebrane z terenu Gminy Opatowiec kierowane są do instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych RIPOK przy Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie. Odpady powstałe w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

⁸ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2023*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Kielce 2024.

składowane są na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Grzybowie.

- Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem w 2023 r. w Gminie Opatowiec były na niższym poziomie (760 zł) w porównaniu do średniej dla Polski (775 zł), średniej dla województwa małopolskiego (798 zł), ale wyższe od średniej dla województwa świętokrzyskiego (702 zł).
- Wydatki w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu na 1 mieszkańca w 2023 roku osiągnęły w Gminie Opatowiec poziom 50 zł. Spośród gmin sąsiednich jedynie Gmina Koszyce odnotowała wyższy poziom wskaźnika – 913 zł. Wydatki na oświetlenie ulic, placów i dróg również ulegały okresowym wahaniom, ostatecznie w 2023 wynosiły 454 zł i były jednymi z dwóch najwyższych w porównaniu do gmin sąsiednich. Odnotowały również wyższą wartość w porównaniu do województwa świętokrzyskiego, województwa małopolskiego oraz kraju. Natomiast w poziomie wydatków na gospodarkę ściekową i ochronę wód w 2023 r. gmina osiągnęła wartość średnią (193) – cztery gminy odnotowały wyższy poziom wydatków, natomiast w pozostałych gminach nie odnotowano wydatków w tym zakresie (0 zł). W porównywanych województwach oraz w kraju wystąpił wyższy poziom wskaźnika. Wydatki na gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie w 2023 roku wyniosły 193 zł, co stanowiło wartość średnią w porównaniu do gmin sąsiednich.
- Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Udział korzystających z instalacji wodociągowej w Gminie Opatowiec w 2023 roku wynosił 84,5%, z kanalizacji: 6,2%, zaś z instalacji gazowej: 1,0%. W przypadku sieci wodociągowej były to wartości niższe niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (91,9%) oraz kraju (92,6), również w przypadku sieci kanalizacyjnej były to niższe wartości niż średnie dla województwa świętokrzyskiego (61,3%) oraz dla kraju (72,6%), podobnie w przypadku sieci gazowej gmina osiągnęła wartość niższą niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (43,1%) oraz dla kraju (56,3%).
- Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na terenie gminy w 2023 r. występowało 568 zbiorników bezodpływowych oraz 224 przydomowe oczyszczalnie.
- Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Opatowiec stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, występujące wzdłuż rzek przepływających przez gminę.
- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze środowiskowym w roku 2022 wskazywał na niekorzystną sytuację gminy, ponieważ w całym analizowanym okresie osiągał ujemne wartości. W 2022 roku nastąpił niewielki wzrost wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego, jednak wartość ta była znacznie niższa w porównaniu do roku 2018. Ujemny poziom wskaźnika oznacza, że Gmina Opatowiec wypada mniej korzystnie na tle grupy porównawczej w tym zakresie.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne:

- Na terenie Gminy Opatowiec obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące 0,4% jej powierzchni.
- Gmina Opatowiec to obszar o wyraźnie wiejskim i rolniczym charakterze, przy jednoczesnej funkcji usług publicznych i turystycznych centrum Opatowca. Przestrzeń przy rynku oraz malowniczy krajobraz przy ujściu Dunajca do Wisły stanowią elementy rozwoju infrastruktury przestrzennej i turystycznej.
- Funkcje administracyjne i usługi skoncentrowane są głównie w Opatowcu, gdzie znajduje się siedziba władz gminnych, placówki edukacyjne, służba zdrowia oraz obiekty handlowe i usługowe. Jest to typowo gmina rolnicza. Zabudowa jest skupiona wokół gospodarstw – sielski i przestrzenny układ bez zwartej zabudowy miejskiej.
- Gmina Opatowiec generuje głównie usługi podstawowe, tzw. usługi niskiego rzędu, świadczone w najbliższym otoczeniu. W związku z tym gminy posiada następujące funkcje:
 - utrzymania spójności społecznej i przestrzennej obszaru;
 - usługowa;
 - mieszkaniowa;
 - rolnicza;
 - potencjalna funkcja wypoczynkowo-rekreacyjna.
- W Gminie Opatowiec dominuje ład przestrzenny, z wyraźnym podziałem na strefy funkcjonalne: administracyjno-usługową i wiejską (rolniczą). Obszar gminy charakteryzuje się zrównoważonym rozwojem przestrzennym, z zachowaniem funkcjonalnego podziału i harmonii między poszczególnymi obszarami.

Sport, rekreacja, turystyka oraz kultura:

- Na terenie Gminy Opatowiec, według danych GUS, nie występują obiekty oferujące noclegi turystom. Stanowi to problem w rozwoju gminy, gdyż zamyka możliwości na rozwój turystyki, która znacząco wpływa na poziom atrakcyjności danej jednostki, a co za tym idzie – ma przełożenie na kwestie finansowe⁹.
- Na terenie Gminy Opatowiec znajduje się spora ilość przydrożnych obiektów sakralnych. Dwie zabytkowe figury przydrożne znajdują się w Kamiennej, przy dawnym Szlaku Jagiellońskim, prowadzącym niegdyś z Krakowa do Wilna. Kolejnym materialnym wyrazem dziedzictwa kulturowego gminy są przydrożne kapliczki w Trębaczowie, Chrustowicach, Wyszogrodzie, Rogowie, Ksanach, Chwalibogowicach oraz w Senisławicach, a także krzyże przydrożne w Urzutach, Kraśniowie i Podskalą.
- Na terenie Gminy Opatowiec znajdują się także miejsca pamięci i czci poległych za ojczyznę. Na cmentarzu parafialnym w Kocinie znajduje się zbiorowa mogiła poległych w obronie ojczyzny na polach Kociny w dniu 08.09.1939 r. Szczególne miejsce w pamięci mieszkańców Gminy Opatowiec zajmuje Dąb Pamięci znajdujący się przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Opatowcu. Przedstawiciele władz lokalnych, harcerze oraz delegacje uczniów gromadzą się przy nim co roku, by złożyć hołd ofiarom Katynia i Tweru pochodzącym z terenu Gminy Opatowiec. Istotne znaczenie ma także pomnik odsłonięty w 1989 roku, w 50. rocznicę wybuchu II Wojny Światowej, który upamiętnia Legionistów 1914, Żołnierza Września 1939

⁹Dane GUS za 2023 r.

i Partyzanta 1939–1945, poległych w walkach na okolicznych polach. W Opatowcu znajduje się także Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego, upamiętniający przeprawę I Pułku Piechoty przez Wisłę. Ważnym pod względem historycznym pomnikiem jest również tablica w Mistrzowicach, która upamiętnia Żydów zamordowanych przez hitlerowców w 1942 r.

- Przez Opatowiec przebiega historyczny szlak handlowy, który od 1386 do 1611 roku łączył stolicę państwa polsko-litewskiego (Kraków z Wilnem). Właśnie tą drogą jechał przyszły król Polski Władysław Jagiełło. Po koronacji droga Kraków–Lublin–Wilno była bardzo często wykorzystywana przez orszaki królewskie. Jest to także odejście szlaku Via Regia.
- Opatowiec znajduje się na trasie międzynarodowego Szlaku Jagiellońskiego (Via Jagiellonica), łączącego Kraków z Lublinem i Wilnem, wymienia się ją również wśród atrakcji leżących w pobliżu Małopolskiej Trasy Świętego Jakuba.
- Przez teren gminy wytyczone zostały ścieżki rowerowe, które przebiegają przez miejscowości: Kamienna, Krzczonów, Kocina, Charbinowice.
- Ważnym wydarzeniem odbywającym się co roku na terenie Gminy Opatowiec jest Świętokrzyski Młodzieżowy Championat Koni Małopolskich w Opatowcu. Jest to cykliczna, ponadregionalna impreza, która przyciąga wielbicieli koni z kraju i zagranicy. Championat jest ważnym i długo wyczekiwany wydarzeniem regionu. W tym dniu najpiękniejsze konie rasy małopolskiej walczą o tytuł Championa i Super-Championa. Właściciele prezentują konie, które oceniane są w kilku klasach: 1, 2 i 3-letnie kłacze, roczne ogierki i tzw. sysaki – jak określa się młode źrebięta pod matkami. Głównym organizatorem championatu jest Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec. Współorganizatorami championatu są: Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Starosta Powiatu Kazimierskiego oraz Staropolski Związek Hodowców Koni w Kielcach. Podczas wydarzenia równocześnie z końskimi pokazami odbywają się występy artystyczne, gdzie na scenie swoje umiejętności wokalne, instrumentalne i taneczne prezentują dzieci i młodzież ze szkół i przedszkoli z terenu gminy, a także Orkiestra Dęta OSP z Kociny, uczestnicy Klubu Seniora w Kocinie.
- Na terenie Gminy Opatowiec znajdują się obiekty wpisane do Rejestru zabytków nieruchomych Narodowego Instytutu Dziedzictwa¹⁰: park z XVIII w. w Kamiennej, kościół parafialny pw. św. Barbary z 1672 r. z dzwonnica-bramą w Kocinie, kościół parafialny pw. św. Jakuba z 1470 r. w Opatowcu, cmentarz wojenny z I wojny światowej w Opatowcu, dzwonnica-brama przy kościele parafialnym z 1751 r. w Rogowie, bramka w ogrodzeniu z XVIII w. w Rogowie, zespół dworski (pozostałości zabudowań dworskich, park) z XIX w. w Rogowie.
- Spójność kulturowa mająca swoje korzenie w historii obszaru znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej, szczególnie w zabytkach, które wpisane są do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, ale również w przydrożnych kapliczkach, pomnikach, miejscach pamięci. Atutami turystycznymi gminy jest nieskażone środowisko, czysta woda i powietrze, zdrowa żywność oraz malownicze okolice u biegu Wisły i Dunajca. Istniejąca i użytkowana przeprawa

¹⁰ Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, *nid.pl*, stan na dzień 30 czerwca 2024 r.

promowa pozwala na połączenie województwa świętokrzyskiego z ościennym województwem małopolskim. Na szlaku z Opatowca przez Rogów do Bejsce, można zobaczyć zabytkową świątynię, a w Rogowie figurę Matki Boskiej i dzwonnice w stylu barokowym¹¹.

- Jedną z wiodących instytucji kultury w Gminie Opatowiec jest Samorządowa Instytucja Kultury pod nazwą Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowcu. Biblioteka funkcjonuje od 2007 roku. Siedzibą instytucji jest budynek Domu Kultury w Opatowcu. W 2020 roku dokonano remontu elewacji zewnętrznej, w 2021 r. w ramach projektu „Rewitalizacja Opatowca szansą na rozwój miejscowości o tysiącletniej tradycji i historii” zakupiono i zamontowano nowoczesne nagłośnienie i sprzęt multimedialny na salę widowiskową Domu Kultury oraz sprzęt komputerowy i cyfrowy na wyposażenie biblioteki.
- Oprócz gminnych instytucji wspierających działalność kulturową, na terenie gminy funkcjonują także Koła Gospodyń Wiejskich, których działalność ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców działających na rzecz wsi, wspieranie inicjatyw lokalnych, kultywowanie tradycji i obyczajów oraz przekazywanie kolejnym pokoleniom.
- Według danych GUS za 2023 r. na terenie gminy łączna długość dróg dla rowerów wynosi 1,2 km.

Wnioski i rekomendacje:

Zlokalizowanie na obrzeżach województwa nie wpływa korzystnie na gminę. Relatywnie słaba infrastruktura drogowa stanowi barierę w przyciąganiu inwestycji. Położenie nad Wisłą stwarza potencjał do rozwoju turystyki, rekreacji oraz ekologicznych form gospodarki, jednak równocześnie wymaga uwzględnienia zagrożeń powodziowych oraz potrzeby ochrony i dbałości o środowisko naturalne. Oddziaływanie człowieka na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób zrównoważony, wpływa na warunki życia i gospodarowania.

Infrastruktura techniczna jest dosyć dobrze rozwinięta, jednak poprawy wymaga infrastruktura dróg lokalnych oraz zwiększenie dostępności do transportu publicznego, co ułatwi mieszkańcom dojazdy do miejsc pracy i edukacji. Ponadto na terenie całej powierzchni gminy występowały obszary przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. W związku z tym należy podejmować działania ukierunkowane na dalszy rozwój infrastruktury technicznej, przy jednoczesnym dbaniu o środowisko oraz o zachowanie ładu przestrzennego. Zdaniem mieszkańców istotne jest zagospodarowanie przestrzeni publicznych w gminie, które oceniono na średnim poziomie, a więc ważne jest zadbanie o racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz tworzenie nowoczesnych przestrzeni publicznych, będących elementami identyfikacji i tożsamości obszaru.

Kolejnym wyzwaniem wskazanym przez mieszkańców jest tworzenie warunków do uprawiania sportów i rekreacji oraz rozwój usług kulturalnych i rozrywkowych. Dlatego należy dążyć do rozbudowy infrastruktury rekreacyjnej oraz rozszerzenia oferty kulturalnej. Wpływie

¹¹ Raport o stanie Gminy Opatowiec za rok 2023

to na zwiększenie możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców oraz osoby odwiedzające teren gminy.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru przestrzenno-środowiskowego Gminy Opatowiec na najbliższe lata to:

- Planowanie nowych obszarów mieszkalnych i gospodarczych z uwzględnieniem zasad rozwoju zrównoważonego i ochroną ładu przestrzennego.
- Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności dróg.
- Poprawa atrakcyjności osiedleńczej.
- Promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz ekologicznego transportu.
- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Bieżący monitoring oraz poprawa jakości powietrza.
- Budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, budowanie dostępności obszaru.
- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu.
- Wzrost estetyzacji otoczenia, w tym kształtowanie spójnej architektonicznie i gabarytowo zabudowy, przy uwzględnieniu potrzeby zachowania walorów krajobrazowych i kulturowych.

Rezultatem tych działań będzie:

- zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości podłączenia do wszystkich mediów;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- poprawa poziomu ochrony środowiska;
- zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej gminy;
- zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom;
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom;
- poprawa poziomu ochrony środowiska.

Reasumując – przeprowadzona diagnoza wykazała, iż władze gminy w ciągu najbliższych lat powinny podjąć działania mające na celu wzmocnienie funkcji osiedleńczej gminy poprzez poprawę jakości usług publicznych, modernizację infrastruktury technicznej, ochronę środowiska, zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców oraz pobudzanie mieszkańców do aktywności społecznej, a także wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki.

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

SWOT jest metodą syntezy ustaleń diagnostycznych. Niewielkie różnice w analizie SWOT wskazanej w Diagnozie i analizie SWOT w Strategii w tabeli 2 wynikają z ewaluacji – upływu czasu, spotkań i rozmów jakie miały miejsce między przygotowaniem Diagnozy a ostatecznej wersji Strategii. Analizy te nie są ze sobą sprzeczne – są spójne, jednak ta wskazana w Strategii określa najważniejsze elementy, najbardziej wyróżniające gminę wśród innych gmin, czy powszechnie zauważanych tendencji i problemów. Analiza SWOT została opracowana nie tylko na bazie danych statystycznych czy dostępnych opracowań, ale też dyskusji podczas spotkań z mieszkańcami i wyników badań ankietowych.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Niezdegradowane środowisko naturalne. 2. Bogate dziedzictwo naturalne w postaci atrakcyjnego krajobrazu oraz położenia wzdłuż rzeki Wisły i przy ujściu Dunajca, błoni opatowieckich czy piaszczystych skarp. 3. Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy – 99,9% powierzchni gminy. 4. Istnienie gleb o wysokiej przydatności rolniczej. 5. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe związane z istnieniem obiektów zabytkowych oraz interesującą historią i tradycją tego miejsca. 6. Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. 7. Położenie na trasie międzynarodowego Szlaku Jagiellońskiego (Via Jagiellonica), łączącego Kraków z Lublinem i Wilnem. 8. Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. 9. Aktywność społeczna mieszkańców gminy – duża liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji na terenie gminy. 10. Prężnie funkcjonująca Samorządowa Instytucja Kultury – Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowcu. 11. Korzystna struktura finansów publicznych w gminie. 12. Samodzielni mieszkańcy – malejąca liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. 13. Położenie przy drodze krajowej nr 79.	1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców – ujemny przyrost naturalny oraz poziom salda migracji. 2. Niekorzystna struktura wieku oraz wskaźniki obciążenia demograficznego. 3. Systematyczne starzenie się społeczeństwa – niekorzystna prognoza liczby ludności do 2060 roku. 4. Wysoki ujemny poziom salda migracji, w szczególności osób młodych (15–39 lat). 5. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. 6. Braki w zakresie infrastruktury sieci kanalizacyjnej oraz sieci gazowej. 7. Brak miejsc świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Wzrost średniej długości życia. 3. Wzrost ilości podróży krajowych Polaków. 4. Cyfryzacja życia codziennego. 5. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 6. Wzrost mobilności społeczeństwa. 7. Moda na zdrowy styl życia.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Zmiany klimatu. 4. Wykluczenie cyfrowe. 5. Emigracja mieszkańców Polski.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Opatowiec, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą

oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą.

1. Wśród deficytów i barier hamujących rozwój gminy, wymienić można m.in.:
 - niekorzystną strukturę demograficzną – spadek liczby ludności, ujemny przyrost naturalny, a także postępujący proces starzenia się społeczeństwa;
 - niewystarczającą promocję gminy i brak zbudowanego wizerunku miejsca dobrego do mieszkania i odpoczynku;
 - niewystarczająco zagospodarowany potencjał przyrodniczy i rekreacyjny;
 - niezadowalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – mało atrakcyjny rynek pracy, szczególnie dla ludzi młodych;
 - niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców;
 - niewystarczającą dostępność i jakość usług publicznych;
 - brak wystarczających środków własnych gminy na realizację wszystkich niezbędnych przedsięwzięć – konieczność poszukiwania wsparcia z zewnątrz.
2. Potencjały gminy to przede wszystkim posiadane zasoby i usługi, które przynoszą lub mogą przynosić korzyści w postaci dochodów lub wartości dodanej dla mieszkańców i innych interesariuszy gminy, w tym lepszej jakości ich życia. Najważniejsze potencjały rozwojowe Gminy Opatowiec to:
 - warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej gminy, w tym ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie funkcjonalnych, dostępnych i przyjaznych przestrzeni publicznych;
 - zasoby związane z dziedzictwem kulturowym;
 - zasoby instytucjonalne;
 - położenie na obszarze atrakcyjnym pod względem rekreacyjnym – warunki turystyki pieszej i rowerowej;
 - przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”, która obejmuje swoim zasięgiem osiem gmin, cztery z obszaru województwa świętokrzyskiego w granicach powiatu kazimierskiego: Skalmierz, Czarnocin, Opatowiec i Bejsce oraz cztery gminy z obszaru województwa małopolskiego w granicach powiatu dąbrowskiego: Bolesław, Gręboszów, Mędrzechów i Olesno – wszystkie gminy łączą się ze sobą, stanowiąc spójny i powiązany terytorialnie obszar, który dzięki współpracy i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności daje warunki do rozwoju;
 - przypisanie Gminy Opatowiec w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* do *OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją*.

Perspektywą na rozwój Gminy Opatowiec jest wzrost jakości życia, wpływający na wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca dobrego do życia. Jednym z istotnych elementów jest rozwijanie funkcji mieszkaniowej gminy, co wiąże się z rozwojem na wielu płaszczyznach, zarówno infrastruktury technicznej (w tym wodno-kanalizacyjnej), jak i usług publicznych (z zakresu edukacji, zdrowia, usług społecznych, rekreacji itp.). Gmina Opatowiec posiada potencjał w położeniu na terenie, który charakteryzuje się czystym powietrzem, środowiskiem naturalnym, terenami zielonymi. Daje to możliwości w zakresie stworzenia bazy noclegowej

oraz rozwoju agroturystyki, która może znacząco przyczynić się do wzrostu atrakcyjności regionu oraz zamożności mieszkańców gminy.

Gmina Opatowiec powinna w większym stopniu wykorzystywać możliwości płynące z uczestnictwa Polski w Unii Europejskiej. Wykorzystanie potencjału środków finansowych, których źródłem są dofinansowania z Unii Europejskiej, znacząco wpływa na atrakcyjność gminy. Możliwości pozyskania środków na realizację nowych projektów, a także zawieranie różnych form partnerstw wśród sektora społeczno-gospodarczego daje szansę na pobudzenie przedsiębiorczości, a w konsekwencji rozwój całej gminy poprzez zwiększenie dochodów mieszkańców, które w dalszej kolejności przyniosą wymierne korzyści w postaci zwiększonych wpływów do budżetu gminy.

2.2. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Opatowiec, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
– Mało atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego; – Niewystarczająca dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej; – Niewystarczająca ilość i jakość miejsc pracy na rynku lokalnym; – Niski poziom cyfryzacji usług publicznych; – Niski stopień dostosowania infrastruktury, przestrzeni i usług do przemian demograficznych i społecznych; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Niewystarczający stan infrastruktury komunikacyjnej oraz infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności, tj. drogi / pasy / ścieżki / trasy rowerowe z infrastrukturą towarzyszącą.	Niewystarczająca oferta usług publicznych oraz przedsiębiorczość mieszkańców	– Niska przedsiębiorczość mieszkańców; – Ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; – Niewystarczające zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy; – Migracja zarobkowa; – Obniżona jakość życia mieszkańców; – Brak zaangażowania młodych mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej; – Zerwanie więzi z miejscem zamieszkania we wczesnym etapie rozwoju.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ona cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4 Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
– Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej; – Wzmacnianie warunków wspierających przedsiębiorczość mieszkańców; – Cyfryzacja usług publicznych; – Zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów; – Kreowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców; – Dostosowanie usług publicznych do potrzeb mieszkańców; – Podniesienie standardu świadczonych usług podstawowej opieki zdrowotnej; – Realizacja działań wspierających integrację mieszkańców; – Włączanie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy; – Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska; – Zapewnienie opieki nad osobami starszymi i tworzenie warunków do wydłużania ich aktywności; – Zapewnienie bezpieczeństwa drogowego i poprawa dostępności komunikacyjnej wraz z rozwojem mikromobilności; – Przeciwdziałanie zmianom klimatu i skutkom zagrożeń naturalnych.	Zintegrowani i zaangażowani mieszkańcy współtworzą wspólnotę Gminy Opatowiec oferującą atrakcyjne warunki zamieszkania	– Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy; – Wzrost integracji i tożsamości lokalnej; – Estetyczna i funkcjonalna przestrzeń publiczna; – Poprawa trendów demograficznych; – Zwiększona oferta i jakość usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych; – Atrakcyjne warunki spędzania czasu wolnego i rozwoju mieszkańców; – Wysoka jakość życia mieszkańców; – Atrakcyjny lokalny rynek pracy; – Spadek poziomu bezrobocia.

Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Opatowiec. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych kierunków działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* opiera się na poniższym schemacie.

Źródło: Opracowanie własne

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

Zintegrowani i zaangażowani mieszkańcy współtworzą wspólnotę Gminy Opatowiec oferującą atrakcyjne warunki zamieszkania

MISJA

Podnoszenie standardu życia mieszkańców Gminy Opatowiec poprzez kreowanie warunków do aktywności społecznej i przedsiębiorczości oraz współdziałanie przy świadczeniu usług publicznych

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy. Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej, a więc określają one stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co jest do zrobienia?”

Następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki działań. Kierunki działań wraz z konkretnymi projektami służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja kierunków działań zapewni osiąganie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągania celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla nowych mieszkańców (osiedlanie, budownictwo), ale też mieszkańców rdzennych. Ważne więc jest zapewnienie bogatej oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji działania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały trzy cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji kierunki działań, które przedstawiono w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z kierunków działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich konkretne projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii kierunków działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Opatowiec. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	Zintegrowani i zaangażowani mieszkańcy współtworzą wspólnotę Gminy Opatowiec oferującą atrakcyjne warunki zamieszkania				
Misja	Podnoszenie standardu życia mieszkańców Gminy Opatowiec poprzez kreowanie warunków do aktywności społecznej i przedsiębiorczości oraz współdziałanie przy świadczeniu usług publicznych				
Cele strategiczne	1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki		2. Aktywna społeczność z wysokiej jakości usługami publicznymi		3. Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne
Cele operacyjne	1.1. Wykorzystanie zasobów gminy	1.2. Pobudzenie i wspieranie przedsiębiorczości	2.1. Aktywizacja społeczności lokalnej	2.2. Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców	3.1. Atrakcyjna przestrzeń publiczna
Kierunek działań	1.1.1. Kreowanie i promowanie produktów wpływających na rozpoznawalność gminy	1.2.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i możliwości rozwoju młodych ludzi	2.1.1. Kreowanie pozytywnych relacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem	2.2.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów kultury, świetlic wiejskich i remiz strażackich	3.1.1. Działania inwestycyjne w zakresie publicznej infrastruktury rekreacyjnej gminy poprzez m.in. rozbudowę tras rowerowych, szlaków pieszych i ścieżek edukacyjnych
	1.1.2. Wzmocnienie funkcji Opatowca jako lokalnego ośrodka wzrostu	1.2.2. Podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców	2.1.2. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami	2.2.2. Wzrost dostępności wysokiej jakości usług zdrowotnych	3.1.2. Poprawa stanu przyrodniczego wsi i krajobrazu wiejskiego
	1.1.3. Podnoszenie kompetencji rolników w zakresie rolnictwa	1.2.3. Stworzenie systemu wsparcia w założeniu	2.1.3. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr organizacji społecznych	2.2.3. Podnoszenie kwalifikacji	3.1.3. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności
					3.2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych oraz podmiotów gospodarczych
					3.2.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-ściekowej

	zrównoważonego i ekologicznego	i prowadzeniu działalności gospodarczej		i umiejętności kadr instytucji publicznych	komunikacyjnej gminy poprzez rozwój i modernizację infrastruktury drogowej	
			2.1.4. Wdrażanie idei Smart Village	2.2.4. Zapewnienie wysokiej jakości oferty edukacyjnej na każdym szczeblu, w tym inwestycje w bazę oświatową	3.1.4. Rewitalizacja Opatowca	3.2.4. Wzmacnianie funkcjonowania służb ratunkowych i zapewnienie porządku publicznego
				2.2.5. Wzmacnianie oferty kulturowej i sportowej		3.2.5. Wsparcie ekologicznych rozwiązań w gospodarce odpadami

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki

Problemem kluczowym, który zdiagnozowano w wyniku pogłębionej analizy gminy, jest spadek liczby mieszkańców. Zidentyfikowano wiele przyczyn tego problemu, które mogą być zlikwidowane, jeżeli podjęte zostaną odpowiednie działania. Priorytetami powinno być wzmocnienie aktywności społecznej oraz rozwój przedsiębiorczości mieszkańców. Dla gminy sfera gospodarcza i rynek pracy to bardzo ważne obszary tematyczne. Przeprowadzona diagnoza gminy wykazała, iż rozwój gospodarczy nie jest zadowalający, ponadto w świetle zmieniających się trendów gospodarczych ważne jest wzmocnienie odporności lokalnej gospodarki na możliwe zmiany koniunkturalne czy technologiczne, a także rozwój nowych usług. W związku z powyższym w dokumencie wskazano cel strategiczny 1. *Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki*, którego realizacja przyczyni się do zwiększenia liczby przedsiębiorstw.

Aby osiągnięcie celu było możliwe, założono dwa cele operacyjne: 1.1. *Wykorzystanie zasobów gminy* oraz 1.2. *Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości*. Zwiększenie potencjału lokalnej gospodarki Opatowca będzie realizowane przez następujące kierunki działań:

- 1.1.1. – w ramach którego zaplanowano m.in. podejmowanie aktywnych działań na rzecz kreowania i promocji lokalnych zasobów.
- 1.1.2. – w ramach którego zaplanowano kompleksowe działania wpływające na zwiększenie funkcji centrotwórczych Opatowca, zapewniających realizację potrzeb mieszkańców – możliwość zrobienia codziennych zakupów, spędzania wolnego czasu, miejsce spotkań, rozrywki i rekreacji, zapewniające dostęp do rozmaitych usług (edukacji, kultury, służby zdrowia) oraz miejsce koncentracji lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy. Centrum powinna wyróżniać otwartość oraz dostępność (zarówno pod względem przestrzennym, jak i użytkowym) dla wszystkich użytkowników, bez względu na wiek czy status społeczny. Tym samym będzie to miejsce, w którym tętni życie i z którego korzystają różne grupy użytkowników.
- 1.1.3. – obejmuje wdrażanie zasad rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego, co wymaga podniesienia kompetencji rolników w zakresie nowoczesnych i przyjaznych środowisku metod uprawy, w związku z tym zaplanowano m.in. organizację szkoleń, warsztatów i kursów dla rolników, dotyczących dobrych praktyk w rolnictwie.

Przedsiębiorczość mieszkańców z kolei będzie wzmocniana przez następujące kierunki działań:

- 1.2.1. – obejmuje zapewnienie równego dostępu do edukacji i wsparcia rozwojowego dla młodych osób, co jest kluczowe dla budowania społeczeństwa opartego na wiedzy i innowacji. Różnice w dostępie do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych czy możliwości zdobywania doświadczenia zawodowego mogą wpływać na przyszłe szanse młodzieży na rynku pracy i w życiu społecznym.
- 1.2.2. – technologie cyfrowe wpływają na wszystkie aspekty życia – od edukacji i pracy, po codzienne funkcjonowanie i komunikację, dlatego kluczowe jest podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców poprzez m.in. szkolenia i warsztaty z obsługi nowych technologii, podnoszenie świadomości w zakresie

cyberbezpieczeństwa, wsparcie w dostępie do technologii cyfrowych oraz rozwój kompetencji cyfrowych w kontekście rynku pracy, co pozwoli im na pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, a także zwiększy ich bezpieczeństwo w sieci.

- 1.2.3. – skupia się m.in. na wspieraniu przez samorząd mieszkańców, którzy chcą założyć swoją działalność lub ją rozwinąć poprzez świadczenie doradztwa w zakresie dostępności środków zewnętrznych dla MŚP;

Wszystkie wyżej opisane kierunki działań zaplanowano tak, aby się wzajemnie uzupełniały i pozwoliły na zrealizowanie celów operacyjnych, a tym samym osiągnięcie celu strategicznego, jakim jest zwiększenie liczby przedsiębiorstw na obszarze gminy.

Cel strategiczny 2. Aktywna społeczność z wysokiej jakości usługami publicznymi

Poza działaniami ukierunkowanymi na rozwój gospodarczy, samorząd powinien również zapewnić mieszkańcom warunki do rozwoju społecznego, które są elementem składowym wysokiej jakości życia. Osiągnięcie silnej wspólnoty lokalnej jest warunkowane wspieraniem inicjatyw społecznych i obywatelskich poprzez mechanizmy współzrządzenia, ale również standaryzację i dalszą profesjonalizację usług świadczonych przez samorząd lokalny. Aby Gmina Opatowiec stała się miejscem dobrym do życia, ważne jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury i usług publicznych zaspokajających potrzeby mieszkańców. Należy dążyć do zapewnienia jak najlepszych warunków opieki zdrowotnej i społecznej, usług publicznych (m.in. poprawa infrastruktury obiektów wychowania żłobkowego, przedszkolnego i szkolnego, obiektów zdrowotnych, innych obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów aktywności lokalnej).

Dla powyższego celu strategicznego również wyznaczono dwa cele operacyjne: 2.1. *Aktywizacja społeczności lokalnej* oraz 2.2. *Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców*. Wpływ na wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego oraz zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych będzie miała realizacja następujących kierunków działań:

- 2.1.1. – w ramach którego zaplanowano synergii trzech sektorów (społecznego, publicznego i gospodarczego) poprzez m.in. tworzenie przestrzeni do dialogu i współpracy, wspólne inicjatywy i projekty społeczne oraz budowanie zaufania i transparentności w działaniach, co pozwoli na skuteczniejsze rozwiązywanie problemów lokalnych, realizację innowacyjnych projektów oraz zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczności.
- 2.1.2. – w ramach którego zaplanowano działania wpływające na zapewnienie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz lepszą jakość życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, poprzez m.in. rozwój infrastruktury i usług wspierających samodzielność, aktywizację społeczną i kulturalną, wspieranie aktywności zawodowej i wolontariatu, tworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób z niepełnosprawnościami i osób starszych, a także zwiększenie działań na rzecz aktywizacji seniorów poprzez ich integrację w klubach seniora, tworzenie i wspieranie placówek dziennych dla seniorów, a także podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu. Włączenie

tych grup w działania lokalnej społeczności sprzyja ich integracji i przeciwdziałaniu wykluczeniu.

- 2.1.3. – w ramach którego zaplanowano m.in. szkolenia dla liderów i członków organizacji, wsparcie w pozyskiwaniu funduszy oraz rozwój kompetencji w zakresie działań społecznych i partycypacji obywatelskiej, co wpłynie na skuteczniejsze funkcjonowanie sektora społecznego oraz lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów. W efekcie organizacje społeczne będą mogły skuteczniej wspierać mieszkańców i rozwijać lokalne inicjatywy.
- 2.1.4. – w ramach którego zaplanowano wzmocnienie aktywności społecznej, które odbywać się będzie poprzez wdrażanie koncepcji Smart Village odnoszącej się do obszarów wiejskich i społeczności, które poprzez współpracę i integrację mieszkańców podejmują działania na rzecz społeczności lokalnej, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów.

Wpływ na rozbudowę i modernizację infrastruktury społecznej oraz zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych będzie miała realizacja następujących kierunków działań:

- 2.2.1. – w ramach którego samorząd będzie realizować działania zwiększające dostępność przestrzeni do integracji mieszkańców, m.in. poprzez przebudowę i adaptację zdegradowanych budynków, obiektów na potrzeby społeczności lokalnej. Gmina Opatowiec musi w szczególności sposób zadbać o swoich mieszkańców poprzez zapewnienie wysokiego poziomu jakości infrastruktury ogólnodostępnej.
- 2.2.2. – w ramach którego zostaną wdrożone działania obejmujące m.in. zwiększenie profilaktyki zdrowotnej mieszkańców poprzez organizację kampanii promujących zdrowy styl życia oraz konieczność wykonywania regularnych badań, a także zwiększenie diagnostyki, szczególnie w zakresie chorób cywilizacyjnych.
- 2.2.3. – w ramach którego zaplanowano stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników administracji publicznej. Inwestowanie w ich rozwój pozwoli na świadczenie usług publicznych na najwyższym poziomie oraz lepszą komunikację z mieszkańcami.
- 2.2.4. – którego celem jest zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym i żłobkowym, zagwarantowanie równego dostępu do edukacji na wszystkich etapach kształcenia, doposażenie i modernizacja placówek oświatowych oraz organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów i przedszkolaków.
- 2.2.5. – którego celem jest zbudowanie aktywnej i zintegrowanej społeczności poprzez umożliwienie mieszkańcom dostępu do różnorodnych wydarzeń, aktywności kulturalnej i fizycznej oraz przestrzeni do rozwoju pasji oraz spędzania czasu wolnego.

Podejmowane działania przełożą się na wzmocnienie więzi społecznych między mieszkańcami i zbudowanie ich tożsamości lokalnej, a także do włączenia społecznych osób zagrożonych wykluczeniem. Realizacja celów operacyjnych pozwoli na zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług wyższego rzędu, co przełoży się na podniesienie poziomu kapitału społecznego i ludzkiego.

Cel strategiczny 3. Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne

Ostatnim obszarem, w którym zaplanowano działania do realizacji na kolejne lata, jest obszar przestrzenno-środowiskowy, stanowiący istotny element wpływający na atrakcyjność miejsca, w którym żyjemy. Krajobraz gminy oraz dziedzictwo kulturowe i naturalne znajdujące się w granicach gminy zachęcają do przebywania i mieszkania w tym miejscu. Gmina Opatowiec, jako miejsce ukierunkowane na zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni do życia, musi w szczególny sposób zadbać o wysoki poziom zarówno przestrzeni, infrastruktury ogólnodostępnej, jak i usług publicznych, a także dbać o posiadane walory, jakimi są chociażby zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Atrakcyjny wizerunek gminy będzie budowany poprzez unikalne i konkurencyjne przestrzenie publiczne, bazujące na dziedzictwie kulturowym, co stanowić będzie filar do wzmocnienia więzi lokalnej społeczności z miejscem zamieszkania i przełoży się na jakość życia mieszkańców. Istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa środowisko przyrodnicze, dlatego ważne jest, aby o nie dbać. Gmina Opatowiec podejmuje działania oparte na zrównoważonym rozwoju, inwestycjach w ludzi i ich otoczenie, jednocześnie dbając o przestrzeń i środowisko. Dla realizacji powyższego celu wyznaczono dwa cele strategiczne 3.1. *Atrakcyjna przestrzeń publiczna* oraz 3.2. *Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko*. W zakresie przestrzeni publicznej zaplanowano następujące kierunki działań:

- 3.1.1. – obejmuje wzrost dostępności publicznej infrastruktury rekreacyjnej poprzez m.in. rozbudowę tras i sieci ścieżek rowerowych, szlaków pieszych i ścieżek edukacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
- 3.1.2. – który obejmuje wdrożenie kompleksowych rozwiązań mających na celu poprawę jakości środowiska naturalnego na obszarach wiejskich oraz ochronę lokalnego krajobrazu poprzez m.in. rewitalizację terenów zielonych, budowę infrastruktury przyjaznej przyrodzie oraz rozwój turystyki i agroturystyki wiejskiej promującej odpoczynek w zgodzie z naturą.
- 3.1.3. – który obejmuje m.in. optymalizację infrastruktury transportowej w celu zapewnienia bezpiecznych, efektywnych i komfortowych warunków podróży dla wszystkich uczestników ruchu drogowego.
- 3.1.4. – w ramach którego zaplanowano rewitalizację przestrzeni i obiektów publicznych w mieście, co nada im nowe funkcje społeczne, kulturowe i przestrzenno-funkcjonalne.

Poprawa jakości środowiska naturalnego zostanie osiągnięta poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 3.2.1. – który dotyczy wdrażania działań mających na celu poprawę gospodarowania wodami opadowymi, ochronę przed powodzią i poprawę jakości środowiska naturalnego poprzez m.in. budowę oraz modernizację systemów retencyjnych tj. zbiorniki wodne, stawy i oczka wodne, jak również wykorzystanie naturalnych metod, np. tworzenie ogrodów deszczowych, pasów zieleni zatrzymujących wodę, a także systemów filtracji wód opadowych oraz realizację działań mających na celu zatrzymywanie wód opadowych i roztopowych na miejscu inwestycji (w miejscu opadu).
- 3.2.2. – w ramach którego władze samorządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorstwa i mieszkańcy będą podejmować działania m.in. w zakresie termomodernizacji i wymiany

źródeł ciepła oraz poprawy efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach i budynkach użyteczności publicznej, a także poprawy bezpieczeństwa energetycznego.

- 3.2.3. – obejmuje m.in. modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowej na obszarze gminy.
- 3.2.4. – którego celem jest poprawa bezpieczeństwa oraz systemów reagowania kryzysowego i budowania poczucia stabilności i pewności wśród mieszkańców, co jest kluczowym czynnikiem wpływającym na postrzeganie gminy jako miejsca przyjaznego do życia.
- 3.2.5. – w ramach którego zaplanowano m.in. usprawnienie funkcjonowania systemu selektywnego gromadzenia odpadów komunalnych w gminie.

Zarówno cele strategiczne jak i operacyjne, a także wynikające z nich kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz planem na racjonalne wykorzystanie potencjału gminy. Wszystkie wypracowane cele i kierunki działań są ze sobą ściśle powiązane i wpisują się w cele polityki rozwoju województwa świętokrzyskiego.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji kierunków działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* złożona jest m.in. z kierunków działań (tabela 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te kierunki działań.

W ramach Strategii określono 4 zintegrowane projekty strategiczne, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mają charakter zintegrowany i przekrojowy, są komplementarne i jednocześnie odnoszą się do największych potrzeb oraz potencjałów rozwojowych gminy, a ich realizacja spowoduje osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na rozwój tego obszaru. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*:

1. Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych na terenie Gminy Opatowiec.
2. Rozwój infrastruktury komunalnej: lepsza jakość życia, niezależność energetyczna i ochrona środowiska naturalnego Gminy Opatowiec.
3. Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Opatowiec.
4. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców Gminy Opatowiec.

Tabela 6 Lista projektów strategicznych

Tytuł projektu	Okres realizacji	Budżet projektu	Źródła finansowania	Zakres rzeczowy	Podmiot realizujący projekt
1. Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów publicznych na terenie Gminy Opatowiec	2025–2029	Szacowana wartość: 30 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 25,5 mln zł Środki własne realizatora projektu: 4,5 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy	Projekt ma na celu podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie dostępności do oferty rekreacyjnej i kulturowej, a także odnowę przestrzeni publicznych poprzez: – prowadzenie działań marketingowych związanych z wdrażaniem marki „Opatowiec – najmniejsze miasto w Polsce”; – powstanie funkcjonalnej i ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym spójnego centrum Opatowca; – utworzenie miejsc wypoczynku poprzez tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz rozbudowę małej architektury na terenie gminy, m.in. poprzez tworzenie placów zabaw oraz siłowni, powstanie nad Wisłą miejsca do wodowania łódek, tzw. slip, stworzenie punktu widokowego, tworzenie miejsc rekreacji przy zbiornikach wodnych oraz zagospodarowanie nadbrzeża Wisły; – rewitalizację przestrzeni i budynków Opatowca; – prace remontowe, konserwatorskie i restauratorskie zabytków wpisanych do rejestru zabytków i tych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków; – budowę i rozbudowę infrastruktury sportowej, m.in. budowa boiska sportowego w Krzczonowie. Działania podejmowane w ramach projektu przyczyną się do zwiększenia możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców, co jednocześnie będzie też wspierać ich integrację. Powstaną estetyczne i funkcjonalnie zagospodarowane przestrzenie, z zapewnieniem możliwości uprawiania sportu i rekreacji. Wyżej wymienione inwestycje nie tylko poprawiają dostępność do infrastruktury rekreacyjnej, ale przede wszystkim odzwierciedlają zmiany w stylu życia społeczności wiejskich, które coraz chętniej	Gmina Opatowiec

					korzystają z aktywnych form spędzania czasu na świeżym powietrzu. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów.	
2.	Rozwój infrastruktury komunalnej: lepsza jakość życia, niezależność energetyczna i ochrona środowiska naturalnego Gminy Opatowiec	2025–2029	Szacowana wartość: 40 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 34 mln zł Środki własne realizatora projektu: 6 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy	Projekt ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców w celu wzmocnienia funkcji gminy. Infrastruktura powinna być dostosowana do zasad jej zrównoważonego rozwoju, który sprzyja funkcjom gospodarczym i społecznym. Projekt ma również na celu ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, zwalczenie smogu i niskiej emisji, a także podniesienie świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Ponadto projekt zakłada likwidację źródeł niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, przedsięwzięciach oraz budynkach użyteczności publicznej i ich zastąpienie rozwiązaniami proekologicznymi, takimi jak m.in. pompa ciepła, podłączenie do sieci gazowej, budowa instalacji OZE itp. Realizacja zadań przyczyni się do rozwoju energetyki rozproszonej oraz poprawy bezpieczeństwa energetycznego. a) Infrastruktura komunalna i usługi publiczne: – budowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących; – budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; – przywrócenie ujęcia wody w Chwalibogowicach; – kontynuacja dalszej modernizacji oświetlenia ulicznego – wymiana na lampy LED; – modernizacja, przebudowa, rozbudowa i budowa dróg na terenie gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą; – wytyczenie, zaprojektowanie i budowa ścieżek rowerowych; – likwidacja barier architektonicznych w obiektach i przestrzeniach publicznych; – opracowanie planu ogólnego Gminy Opatowiec – uregulowanie zagospodarowania przestrzennego w gminie.	Gmina Opatowiec

					b) Poprawa stanu środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i energetycznego: – wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz w obiektach użyteczności publicznej, a w niektórych przypadkach ich rozbudowa, w szczególności: remonty, modernizacja i termomodernizacja obiektów szkolnych, przedszkoli, remiz strażackich, świetlic wiejskich, przebudowa i rozbudowa budynków użyteczności publicznej itp.; – rozbudowa istniejących instalacji do produkcji energii i ciepła z OZE o magazyny energii na potrzeby istniejącego źródła oraz budowa nowych instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepła wraz z przyłączami i możliwością budowy magazynów energii na potrzeby danego źródła; – montaż OZE; – doradztwo indywidualne dla mieszkańców w zakresie bioretencji; – zwiększenie edukacji ekologicznej oraz ograniczenie oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo; – doposażenie jednostek OSP w zakresie rozwoju lokalnego systemu ratownictwa. Projekt obejmuje swym zakresem kwestie związane z infrastrukturą komunalną: drogową, kanalizacyjną oraz wodociagową. W kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych, przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu, przy realizacji nowych inwestycji uwzględniane będą aspekty związane z wprowadzaniem i egzekwowaniem standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych gminy i dostępnych źródeł finansowania.	
--	--	--	--	--	--	--

3.	Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Opatowiec	2025–2029	Szacowana wartość: 20 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 17 mln zł Środki własne realizatora projektu: 3 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy	Projekt ma na celu rozwój i poprawę świadczonych usług publicznych na terenie gminy. Elementami zakresu rzeczowego są: a) rozwój infrastruktury i usług odpowiadających na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi; b) zwiększenie poziomu świadczonych usług zdrowotnych w ośrodku zdrowia w Opatowcu, m.in. poprzez rozszerzenie usług w zakresie uruchomienia gabinetów specjalistycznych, np. fizjoterapii; c) modernizacja szkół poprzez inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną istniejących budynków szkolnych wraz z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt ICT i materiały dydaktyczne oraz obiektów służących wzmocnieniu sprawności fizycznej uczniów; d) zapewnienie dostępu do opieki żłobkowej i przedszkolnej dla każdego dziecka w gminie; e) podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli; f) zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wsparcie w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość; g) zwiększenie dostępności i jakości oferty kulturowej Domu Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej; h) działania kultywujące dziedzictwo historyczne i wznacające podstawy patriotyczne. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych gminy i dostępnych źródeł finansowania.	Gmina Opatowiec
4.	Rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców Gminy Opatowiec	2025–2029	Szacowana wartość: 6 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 5,1 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 Inne zewnętrzne rządowe / środki gminy	Jednym z głównych problemów hamujących rozwój przedsiębiorczości gminy jest niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru, co ma bezpośrednie przełożenie na poziom migracji. Celem projektu jest wprowadzenie systemu profesjonalnego wsparcia mającego na celu podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych mieszkańców gminy. Działania będą w szczególności skierowane na wsparcie osób dorosłych w zakresie umiejętności	Gmina Opatowiec

			Środki własne realizatora projektu: 0,9 mln zł	i kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych. Realizacja projektu przyczyni się do upowszechniania idei uczenia się przez całe życie, a tym samym wpłynie na zmniejszenie wykluczenia społecznego na terenie gminy. Projekt obejmuje: a) wprowadzenie systemu profesjonalnego wsparcia mającego na celu podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych mieszkańców gminy; b) podnoszenie kompetencji rolników w zakresie nowoczesnego rolnictwa; c) współpracę i pomoc w zakresie promocji oferty lokalnych przedsiębiorców i/lub producentów rolnych, w tym w szczególności produktów ekologicznych prosto od rolnika; d) organizowanie zajęć dodatkowych oraz dedykowanych programów wzmacniających umiejętności dzieci i młodzieży; e) zbudowanie na bazie istniejącej infrastruktury publicznej zasobu lokali i infrastruktury wspierającej aktywność mieszkańców oraz wsparcie rozwoju lokalnego wolontariatu, a także wzmacnianie istniejących organizacji (głównie KGW, Klubów Seniora i OSP); f) stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.	
--	--	--	---	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane w tabeli 6 projekty strategiczne zostały wybrane do realizacji jako najważniejsze, ze względu na to, że wykorzystują potencjały gminy w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę i skuteczny rozwój społeczny, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego i przestrzennego. Ostateczny kształt projektów został wypracowany we współpracy przedstawicieli władz gminy (zarówno organu wykonawczego jak i stanowiącego), eksperta zewnętrznego współpracującego z gminą przy opracowaniu dokumentu, mieszkańców gminy oraz przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego, podczas spotkań oraz procesu konsultacji społecznych. Oparcie niniejszej Strategii na potencjałach gminy, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, kapitału społecznego i aktywności społecznej, z zastosowaniem nowych technologii, jest szansą na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Projekty strategiczne opierają się nie tylko na potencjałach rozwojowych, ale są również odpowiedzią na wynikające z Diagnozy i zgłaszane przez mieszkańców potrzeby.

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Opatowiec, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2024 r.” wynosi 1 549,62 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 788,93 zł), co oznacza niską samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych. Przy tworzeniu ram finansowych wzięto pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 obejmuje następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmuje Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 obszar rolnictwa jest objęty programem Wspólnej Polityki Rolnej (WPR).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W tabeli 7 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 8 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

Tabela 7 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)</i>	FEnIKS jest programem przyczyniającym się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Program wspiera również inwestycje transportowe oraz ochronę zdrowia i dziedzictwa kulturowego. W ramach naborów konkursowych beneficjenci mogą wnioskować o dofinansowanie na: – Priorytet FENX.01 <i>Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności</i>, w ramach którego dofinansowywanych jest 5 działań, obejmujących: poprawę efektywności energetycznej, adaptację terenów zurbanizowanych do zmian klimatu, rozwój gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami i o obiegu zamkniętym, a także ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury; – Priorytet FENX.02 <i>Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR</i>, w ramach którego dofinansowywanych jest 5 działań, obejmujących: rozwój infrastruktury ciepłowniczej, energetycznej i OZE, działania zapobiegające klęskom żywiołowym, a także zapewniające dostęp do wody pitnej wszystkim mieszkańcom; – Priorytet FENX.03 <i>Transport miejski</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania sprzyjające rozwojowi czystego transportu miejskiego, a także jego cyfryzacji; – Priorytet FENX.04 <i>Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące poprawę jakości dróg krajowych oraz obwodnic, rozwój infrastruktury kolejowej i lotniczej; – Priorytet FENX.05 <i>Wsparcie sektora transportu z EFRR</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa na drogach, wsparcie kolei miejskich, a także transport intermodalny; – Priorytet FENX.06 <i>Zdrowie</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące wsparcie systemu ochrony zdrowia i zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej; – Priorytet FENX.07 <i>Kultura</i>, w ramach którego będzie wspierany rozwój infrastruktury kultury zabytkowej i niezabytkowej oraz ochrona i podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów dziedzictwa kulturowego; – Priorytet FENX.08 <i>Pomoc techniczna</i>, który zakłada wspieranie instytucji realizujących Program oraz instytucji mających znaczący wpływ na wdrażanie.
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</i>	Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 (POIG)</i> oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR)</i>. FENG wspiera realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu mogą skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Nabory konkursowe w ramach programu ogłaszane są w zakresie 4 priorytetów: – Priorytet FENG.01 <i>Wsparcie przedsiębiorców</i>; – Priorytet FENG.02 <i>Środowisko sprzyjające innowacjom</i>; – Priorytet FENG.03 <i>Zazielenienie przedsiębiorstw</i>; – Priorytet FENG.04 <i>Pomoc techniczna</i>.

3.	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)</i>	Następca Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). W ramach programu FERS beneficjenci mogą skorzystać z naborów konkursowych z 5 priorytetów: – Priorytet FERS.01 <i>Umiejętności</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące m.in. wspieranie edukacji na każdym poziomie życia, rozwój umiejętności cyfrowych, a także rozwój edukacyjny w sektorze zdrowia, w tym kształcenie podyplomowe lekarzy i pielęgniarek; – Priorytet FERS.02 <i>Opieka nad dziećmi i równowaga między życiem prywatnym i zawodowym</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące wsparcie systemu opieki dzieci do lat 3 oraz wspieranie równości kobiet i mężczyzn pod względem aktywności zawodowej; – Priorytet FERS.03 <i>Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania wspierające m.in. zwiększenie dostępu do edukacji, zwiększenie dostępności cyfrowej oraz poprawę usług publicznych, w tym zdrowotnych i komunikacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami; – Priorytet FERS.04 <i>Spójność społeczna i zdrowie</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące m.in. wsparcie samozatrudnienia szczególnie przez osoby młode oraz długotrwałe bezrobotne, wyrównywanie szans płci w miejscu pracy, a także dostosowanie się pracowników i pracodawców do zmian; – Priorytet FERS.05 <i>Innowacje społeczne</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące opracowanie, przetestowanie i wdrożenie nowych rozwiązań do polityki lub praktyki, testowanie i wdrażanie nowych rozwiązań, a także rozwój ekosystemu innowacji społecznych. W ramach programu przewidziano również Priorytet FERS.06 <i>Pomoc techniczna</i>, w którym przewidziano wsparcie procesów wpływających na wdrażanie Programu FERS.
4.	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</i>	Program jest następcą programu <i>Polska Cyfrowa (POPC)</i>, który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców, w ramach priorytetów: – Priorytet FERC.01 <i>Zwiększenie do ultra-szybkiego Internetu o najwyższych parametrach technicznych</i>. Interwencja będzie umożliwiała jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego Internetu o najwyższych parametrach technicznych. Interwencja będzie obejmować budowę, przebudowę oraz rozbudowę sieci. – Priorytet FERC.02 <i>Zaawansowane usługi cyfrowe</i>, w ramach którego wspierane będą projekty m.in. z zakresu zwiększenia dostępności do e-usług publicznych dla obywateli oraz zwiększenia udostępniania informacji publicznych, a także poprawiające ochronę informacji i podnoszące kompetencje kadr zaangażowanych w świadczenie usług. Z dofinansowania będą mogły skorzystać zarówno jednostki administracji rządowej, prokuratury i wymiaru sprawiedliwości, jak i administracji publicznej.

	Priorytet FERC.03 Pomoc techniczna będzie przeznaczony na wsparcie m.in. procesów wpływających na wdrażanie Programu FERC.
	Następca Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, środki w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego +. Priorytety programu¹²: • Fundusze Europejskie dla konkurencyjnej gospodarki; • Fundusze Europejskie dla środowiska; • Fundusze Europejskie na mobilność miejską; • Fundusze Europejskie dla dostępności Świętokrzyskiego; • Fundusze Europejskie dla rozwoju społecznego; • Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych; • Zdrowi i aktywni zawodowo; • Edukacja na wszystkich etapach życia; • Usługi społeczne i zdrowotne; • Aktywni na rynku pracy; • Pomoc techniczna (EFRR); • Pomoc techniczna (EFS+). Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEŚ możliwe będzie finansowanie m.in. na: • wsparcie transferu technologii i/lub wdrażania wyników prac B+R; • wsparcie infrastruktury B+R przedsiębiorstw, polegającą w szczególności na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzanie transformację cyfrową gospodarki, polegającą w szczególności na wdrożeniu programów stymulujących wprowadzanie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych; • platformy e-usług publicznych; • usługi w zakresie e-zdrowia; • rozwój potencjału instytucji publicznych do prowadzenia interwencji wspierających rozwój przedsiębiorstw; • tereny inwestycyjne oraz infrastrukturę biznesową; • wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora; • identyfikację nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych w ramach PPO; • budowę potencjału ośrodków innowacji; • zwiększanie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, w przedsiębiorstwach, inwestycje ograniczające zużycie energii, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, zastosowanie efektywnych energetycznie technologii, kompleksową
5.	<i>Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 (FEŚ)</i>

¹² Priorytety podano na podstawie dokumentu *Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027*, zatwierdzonego decyzją Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2022 r.

		modernizację energetyczną budynków w przedsiębiorstwach, wymianę urządzeń na energooszczędne wraz z instalacją urządzeń OZE; • wymianę/modernizację oświetlenia ulicznego na energooszczędne; • wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe; • rozwój infrastruktury kanalizacyjnej zgodnie z priorytetami AKPOŚK; • rozwój infrastruktury w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi, zgodnie z priorytetami AKPOŚK; • projekty z zakresu rozbudowy systemów wodociagowych; • wsparcie gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami; • zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych, w tym azbestu (z gospodarstw domowych); • inwestycje wspierające gospodarkę o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach, w tym technologie mało i bezodpadowe, zmniejszenie zużycia surowców (w tym wody), ponowne wykorzystanie surowców i recykling, w tym upcykling materiałów; • rozwój infrastruktury miejsc edukacji ekologicznej; • ograniczanie antropopresji poprzez budowę i rozwój infrastruktury w celu ukierunkowania ruchu turystycznego na terenie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo; • rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, mającej na celu ochronę bioróżnorodności, w tym na obszarach miejskich; • działania w zakresie edukacji, komunikacji i rozpowszechniania wiedzy dotyczącej ochrony przyrody, a także przyrodniczego potencjału regionu i zasad ochrony poszczególnych obszarów; • wsparcie systemów publicznego transportu zbiorowego w ramach miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym nisko i zeroemisyjny tabor kołowy; • rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotywowanego z uwzględnieniem zwiększania bezpieczeństwa ruchu; • realizację działań związanych z przygotowaniem planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez władze miasta i podmioty zaangażowane w realizację miejskiej polityki transportowej; • zwiększenie dostępności transportowej poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę sieci dróg wojewódzkich; • rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, w tym pozamijskiego publicznego transportu autobusowego oraz kolei regionalnej, a także jego infrastruktury poprzez unowocześnienie; • inwestycje w infrastrukturę na potrzeby szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne wraz z niezbędnym wyposażeniem odnoszącym się do zakresu infrastrukturalnego projektu oraz wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość kształcenia, zakup niezbędnego sprzętu i pomocy dydaktycznych; • inwestycje mające na celu odwrócenie piramidy świadczeń i poprawę dostępu do opieki na obszarach słabiej rozwiniętych gospodarczo i terenach wiejskich;
--	--	---

	• wzmocnienie roli POZ w dostarczaniu usług zdrowotnych oraz poprawy dostępności do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i szpitalnej; • dostosowanie podmiotów wykonujących działalność leczniczą i placówek opieki długoterminowej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami; • wzmocnienie potencjału turystycznego zabytków o szczególnym znaczeniu i ich oddziaływania na rozwój gospodarczy; • wspieranie konkurencyjności i odporności sektora turystycznego; • zagospodarowanie terenów i przestrzeni na obszarze rewitalizacji, w tym istniejących terenów zielonych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych; • tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w szczególności na obszarach wiejskich; • usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR), dla osób, które chcą z własnej inicjatywy podnosić kwalifikacje/kompetencje; • zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu usług społecznych i/lub zdrowotnych w społeczności lokalnej/w miejscu zamieszkania przez realizację m.in.: usług opiekuńczych, zdrowotnych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz innowacyjnych usług społecznych. W ramach FEŚ 2021–2027 działania wynikające ze Strategii IIT będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT). Strategia IIT może realizować działania ze wszystkich zakresów tematycznych, o ile służą wzmocnieniu procesów funkcjonalnych na terytoriach objętych Strategią.
6. <i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i>	Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i>. Szczegółowy zakres wsparcia będzie wynikał z LSR. Beneficjentami będą Lokalne Grupy Działania z terenu województwa świętokrzyskiego, które będą również podmiotem odpowiedzialnym za wybór grantobiorców w przypadku projektów grantowych. O granty będą mogły ubiegać się organizacje społeczne i związki wyznaniowe. Beneficjenci realizujący projekty w ramach LSR będą mogli ubiegać się o dofinansowanie w ramach: Działania FESW.06.04 <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i> – w ramach działania zakłada się realizację następujących typów operacji: 1. Wsparcie infrastruktury turystycznej (prace budowlane/ remontowe i wyposażenie), w tym: – Elementy małej architektury turystycznej i zagospodarowanie terenu wokół tych elementów, – Elementy infrastruktury turystycznej nad wodami (np.: pomosty, przystanki kajakowe, plaża, chodniki, parking, miejsca postojowe dla rowerów/kamperów, leżaki i hamaki), – Wytyczenie i oznakowanie ścieżek pieszych i rowerowych/szlaków turystycznych wraz z opracowaniem map/folderów informacyjnych i/lub aplikacji mobilnych, – Poprawa estetyki przestrzeni zielonych typu parki, skwery, zieleńce. 2. Wsparcie infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej (prace budowlane/remontowe i wyposażenie), w tym:

	– Dopuszczenie obiektów pełniących rolę centrów społeczno-kulturalnych (skupiających np. kółka zainteresowań, kluby, zespoły muzyczne, świetlice wiejskie, koła gospodyń wiejskich), sprzyjających rozwojowi pasji i zainteresowań oraz przeciwdziałających wyłączeniu społecznemu, – Renowacja pomników, figur i kapliczek przydrożnych, które mają istotne znaczenie dla tożsamości społeczności lokalnej. 3. Likwidacja barier architektonicznych, 4. Inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii (np. instalacja paneli fotowoltaicznych i pompy ciepła w obiektach użyteczności publicznej). W ramach działania wspierane będą inwestycje o charakterze niekomercyjnym, nienastawione na osiągnięcie zysku, promujące zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego i poprawiające dostęp do usług społecznych w obszarze kultury oraz działania niegenerujące zysku wspierające turystykę. W ramach działania nowa infrastruktura (budynki) będzie wspierana w wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach. Preferencjami zostaną objęte działania polegające na adaptacji istniejącej infrastruktury. W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFROW).
<i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027</i> <i>Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2014–2020.</i> PS WPR zakłada wspieranie zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. W ramach realizacji programu będą wspierane zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku; chroniące wodę, glebę i powietrze oraz bioróżnorodność. Ponadto PS WPR sprzyjać będzie produkcji i wykorzystaniu zrównoważonej energii. Wzmocniana będzie różnorodność gospodarstwa, w tym biogospodarka. Działania te spowodują poprawę dynamiki rozwojowej oraz zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców terenów wiejskich i osób wykluczonych. Upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa. PS WPR opiera się na dziesięciu kluczowych celach:	– wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego; – zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację; – poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości; – przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii; – wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze; – przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu; – przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich;

	– promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa; – poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt; – modernizacja sektora przez sprzyjanie w dzieleniu się wiedzą, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także zachęcenie do ich wykorzystywania.
8. <i>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027</i>	Dokument ten ma na celu <i>Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+</i>. Cel główny zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji na następujących celach szczegółowych: • wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw; • wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu; • zwiększenie dostępności transportowej makroregionu; • wzrost wykorzystania potencjału turystyki i uzdrowisk dla rozwoju; • zapewnienie efektywnego systemu zarządzania programem i jego wdrażania. W ramach FEPW możliwe będzie finansowanie m.in. na: • realizację działań mających na celu zwiększanie świadomości przedsiębiorców w zakresie korzyści płynących z transformacji w kierunku cyfrowej i zielonej gospodarki; • rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych (systemów dystrybucyjnych); • zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich; • zakładanie zielono-niebieskiej infrastruktury w mieście; • opracowanie dokumentów planistycznych w zakresie adaptacji do zmian klimatu dla miast PW+; • podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie postaw proekologicznych; • zakup bezemisyjnego taboru tramwajowego i trolejbusowego, a także taboru autobusowego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów”; • budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności, w tym integrację różnych form mobilności w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego; • digitalizację systemu mobilności w mieście; • wsparcie dla przygotowania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP); • przebudowę, modernizację lub rewitalizację wybranych odcinków linii kolejowych na kompleksowej sieci TEN-T; • budowę lub przebudowę dróg w celu umożliwienia wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej; • budowę obwodnic; • budowę infrastruktury ładowania/ tankowania samochodów zeroemisyjnych;

	• budowę lub modernizację infrastruktury zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz ich wyposażenie w sprzęt związany ze świadczeniem usług lecznictwa uzdrowiskowego; • modernizację lub budowę obiektów/ przestrzeni stanowiących element zintegrowanego produktu turystycznego; • opracowanie i wdrożenie kompleksowej strategii zarządzania i rozwoju produktu turystycznego, w tym: spójna identyfikacja wizualna, marketing, podział praw i obowiązków pomiędzy partnerami projektu. Przewiduje się, że część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu.
9.	Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycyjne. Horyzont czasowy realizacji dokumentu zamyka się z końcem sierpnia 2026 r. W dokumencie zostały wyróżnione dwie formy finansowania projektów: grantowa (A) i pożyczkowa (B). W ramach naborów konkursowych beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie z następujących komponentów: – Komponent A <i>Odporność i konkurencyjność lokalnej gospodarki</i> – w ramach części grantowej (A) dofinansowywane będą projekty związane m.in. z wdrożeniem reformy planowania przestrzennego w zakresie podnoszenia kompetencji planistów oraz przygotowania niezbędnych dokumentów planistycznych, podnoszeniem kompetencji pracowników i kadry w związku z dywersyfikacją działalności, zwiększeniem terenów inwestycyjnych, robotyzacją, cyfryzacją w przedsiębiorstwach, a także z rozwojem nowoczesnego kształcenia zawodowego oraz ze zwiększeniem dostępności opieki żłobkowej. W ramach części pożyczkowej (B) środki zostaną przeznaczone na m.in. wzmacnianie potencjału sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz rozwoju gospodarczego, wspieranie podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych, rozbudowę krajowego systemu serwisów wykorzystujących dane satelitarne. – Komponent B <i>Zielona energia i zmniejszenie energochłonności</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i publicznych, rozwój OZE, rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich. W ramach części B dofinansowywane będą projekty związane m.in. ze zwiększeniem efektywności energetycznej przedsiębiorstw, rozwojem magazynów energii, rekultywacją środowiska i ochroną przed niebezpiecznymi substancjami, gospodarowaniem zasobami wodnymi w rolnictwie i na obszarach wiejskich, inwestycjami na rzecz zielonej transformacji miast. – Komponent C <i>Transformacja cyfrowa</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. rozwój infrastruktury zapewniającej dostęp do szybkiego Internetu i likwidację obszarów będących tzw. białymi plamami, podnoszenie e-kompetencji, rozwój e-usług publicznych, zapewnienie bezpieczeństwa cyfrowego obywateli. W ramach części B środki zostaną przeznaczone na inwestycje związane m.in. ze wzmocnieniem komercyjnych inwestycji w nowoczesne sieci łączności bezprzewodowej oraz z wyposażeniem szkół i instytucji w odpowiednie urządzenia i infrastrukturę ICT. – Komponent D <i>Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych, modernizację i doposażenie uczelni medycznych, badania i rozwój w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. W ramach części B środki zostaną przeznaczone na <i>Krajowy Plan Odbudowy – w ramach Funduszu Odbudowy</i>

		działania związane m.in. z modernizacją infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym oraz na rozwój potencjału sektora leków i wyrobów medycznych – inwestycje związane z produkcją. – Komponent E <i>Zielona, inteligentna mobilność</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. rozwój transportu nisko i zero emisyjnego, zwiększenie konkurencyjności sektora kolejowego, cyfryzację transportu oraz podniesienie bezpieczeństwa transportowego. W ramach części B beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów obejmujących m.in. rozwój zeroemisyjnego transportu w miastach (tramwaje) oraz poszerzenie taboru kolei regionalnych. – Komponent F <i>Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności</i> – finansowanie dostępne tylko w ramach części A, gdzie beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. reformy wzmacniające niezależność i bezstronność sądów.
10.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Lesnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.
11.		Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Szacowana kwota wydatków	Dofinansowanie	Wkład własny Realizatorów
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki				
1.1.	Wykorzystanie zasobów gminy	25,0 mln zł	21,0 mln zł	4,0 mln zł
1.2.	Pobudzenie i wspieranie przedsiębiorczości	25,0 mln zł	21,0 mln zł	4,0 mln zł
Cel strategiczny 2. Aktywna społeczność z wysokiej jakości usługami publicznymi				
2.1.	Aktywizacja społeczności lokalnej	15,0 mln zł	12,5 mln zł	2,5 mln zł
2.2.	Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców	15,0 mln zł	12,5 mln zł	2,5 mln zł
Cel strategiczny 3. Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne				
3.1.	Atrakcyjna przestrzeń publiczna	30,0 mln zł	25,5 mln zł	4,5 mln zł
3.2.	Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko	20,0 mln zł	17,0 mln zł	3,0 mln zł
SUMA		130,0 mln zł	109,5 mln zł	20,5 mln zł
W tym projekty strategiczne		96,0 mln zł	81,5 mln zł	14,5 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celu głównym, celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ¹³
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce	Dokument ten zawiera 6 celów, są to: – <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;</i> – <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;</i> – <i>Lepiej połączona Europa;</i> – <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym;</i> – <i>Europa bliżej obywateli;</i> – <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> Założenia Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu 2 <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cele operacyjne 3.1. <i>Atrakcyjna przestrzeń publiczna</i> oraz 3.2. <i>Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko</i>. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliżej obywateli</i>, szczególnie z celami operacyjnymi: 2.1. <i>Aktywizacja społeczności lokalnej</i> oraz 2.2. <i>Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców</i>.
2.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cele Agendy, z którymi spójność wykazuje Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030, to: – <i>Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt poprzez cel operacyjny Strategii: 2.2. Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców;</i> – <i>Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie poprzez cele operacyjne Strategii: 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości oraz 2.1. Aktywizacja społeczności lokalnej;</i> – <i>Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi poprzez cel operacyjny Strategii: 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko;</i> – <i>Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla</i>

¹³ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		wszystkich ludzi poprzez cele operacyjne Strategii: 1.1. Wykorzystanie zasobów gminy oraz 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości; – Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom poprzez cel operacyjny Strategii: 3.2 Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko; – Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej poprzez cele operacyjne Strategii: 3.1. Atrakcyjna przestrzeń publiczna oraz 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko.
3.	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)</i>	W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi: – Celu 1., tj. cel 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; – Celu 2., tj. cel 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz cel 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym; – Celu 3., tj. cel 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem oraz cel 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.
4.	<i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)</i>	Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii: <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i> <i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki – cele operacyjne 1.1. Wykorzystanie zasobów gminy oraz 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości. <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i> <i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i> <i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. Aktywna społeczność z wysokiej jakości usługami publicznymi – cel operacyjny: 2.1. Aktywizacja społeczności lokalnej. <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i>

		<i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki – cele operacyjne 1.1. Wykorzystanie zasobów gminy oraz 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości.
5.	<i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i>	Cele szczegółowe PEP2030, z którymi są spójne założenia Strategii, a w szczególności cel operacyjny 3.2. <i>Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko:</i> <i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i> <i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i> <i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i>
6.	<i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>	Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi <i>Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i> jest najmocniej powiązana, to: <i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i> <i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i> <i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i> <i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i> <i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i> <i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i> Z powyższym celem spójność wykazuje cel operacyjny przedmiotowego dokumentu: 2.1. <i>Aktywizacja społeczności lokalnej.</i> <i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:</i> <i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i> <i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i> Z powyższym celem spójność wykazuje cel operacyjny przedmiotowego dokumentu: 2.2. <i>Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców.</i>
7.	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i>	Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>: <i>Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:</i> – Kierunek interwencji II.1 <i>Rozwój liniowej infrastruktury technicznej;</i>

		– Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych;</i> – Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast;</i> – Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska;</i> – Kierunek interwencji II.5 <i>Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</i> Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa:</i> – Kierunek interwencji III.1. <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa;</i> – Kierunek interwencji III.2. <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy;</i> – Kierunek interwencji III.3. <i>Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi;</i> – Kierunek interwencji III.4. <i>Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym;</i> – Kierunek interwencji III.5 <i>Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich.</i> Z powyższymi celami i kierunkami spójność wykazują wszystkie trzy cele strategiczne przedmiotowego dokumentu.
8.	<i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹⁴</i>	Gmina Opatowiec położona jest na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, w obrębie następujących wód podziemnych (JCWPd)¹⁵: I. Kod JCWPd: GW2000100, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Cele środowiskowe dla JCWPd: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona. Działania podstawowe: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. II. Kod JCWPd: GW2000114, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Cele środowiskowe dla JCWPd: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona. Działania podstawowe: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

¹⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).

¹⁵ Hydroportal – Plany Gospodarowania Wodami, wody.isok.gov.pl

	Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły, obejmujących obszar Gminy Opatowiec¹⁶: I. Kod JCWP: RW2000122159 Nazwa: Wisła od Raby do Nidy, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: poniżej dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Cele środowiskowe dla JCWP: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IFPL, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Wisła w obrębie JCWP (dla jesiotra); zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Wisła w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej), stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. Działania podstawowe: – Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. – Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. Działania uzupełniające: – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. – Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. II. Kod JCWP: RW20001121699: Nazwa: Nida od Czarnej Nidy do ujścia, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: poniżej dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Cele środowiskowe dla JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. Działania podstawowe: – Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. – Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. – Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. – Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50).
--	---

¹⁶ Baza danych IIaPGW (druga aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami), apgw.gov.pl/pl/III-cykl-materialy-do-pobrania

		– Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. – Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin. Działania uzupełniające: – Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP. – Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów poprzez udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida, umożliwiając dwukierunkową migrację organizmów wodnych przez istniejące obiekty hydrotechniczne, przy zastosowaniu rozwiązań „bliskich naturze”. – Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. – Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy. – Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów – udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida i Brzeźnica”. III. Kod JCWP: RW200006216789: Nazwa: Ciek od Krzyża, Stan/potencjał ekologiczny: słaby, Stan chemiczny: poniżej dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Cele środowiskowe dla JCWP: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. Działania podstawowe: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. IV. Kod JCWP: RW20000921529: Nazwa: Młyńska, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: brak danych, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Cele środowiskowe dla JCWP: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości), zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny. Działania podstawowe: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.
--	--	--

		V. Kod JCWP: RW200011213989: Nazwa: Nidzica od Nidki do ujścia, Stan/potencjał ekologiczny: słaby, Stan chemiczny: poniżej dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Cele środowiskowe dla JCWP: umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 µS/cm)], pozostałe wskaźniki – II klasa jakości, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. Działania podstawowe: – Działania renaturyzacyjne. Działania uzupełniające: – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Zestaw działań podstawowych oraz uzupełniających jest wdrażany poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych. Gmina Opatowiec nie jest położona w obrębie występowania Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Wody powierzchniowe znajdujące się w granicach gminy odznaczają się stanem ogólnym złym. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami <i>Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</i>, to: 3. <i>Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne</i>, a w szczególności cel operacyjny 3.2. <i>Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko</i>.
9.	<i>Mapy zagrożenia powodziowego</i>	Według danych z programu ISOK¹⁷ (mapy zagrożenia powodziowego), Gmina Opatowiec jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%), a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Tereny szczególnego zagrożone powodzią wyznaczone zostały od rzek: Wisła, Nida i Nidzica oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%).. Zagrożenie powodziowe może wystąpić na skutek wiosennych roztopów oraz intensywnych deszczy. Jego wielkość uzależniona jest od stanu warunków atmosferycznych.
10.	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły¹⁸</i>	W <i>Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i> nie wskazano Gminy Opatowiec jako terenu o najwyższym stopniu ryzyka powodziowego. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Hydroportalu (Plany zarządzania ryzykiem powodziowym) – niewielki fragment północnej części Gminy Opatowiec znajduje się w obszarze problemowym powodzi rzecznej od Górnej Wisły. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami <i>Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i>, to: 3.

¹⁷ Informatyczny System Osłony Kraju, isok.gov.pl

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739).

		<i>Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne, a w szczególności cel operacyjny 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko.</i> Zaplanowane do realizacji działania i projekty w Strategii, w ramach których konieczne będzie zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, nie będą stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym. W Planie wskazano, iż w granicach Gminy Opatowiec założono konieczność realizacji zadania pn.: „Zabezpieczenia przeciwpowodziowe w zlewni Nidzicy: - etap I: Zabezpieczenie przeciwpowodziowe rzeki Małoszówki na terenie m. Kazimierza Wielka, gm. Kazimierza Wielka, pow. Kazimierski – etap 2: Zabezpieczenie przeciwpowodziowe rzeki Sancygniówki na terenie m. Działoszyce i Dziekanowice, gm. Działoszyce, pow. Pińczowski – etap 3: Rozbudowa prawego wału przeciwpowodziowego (całkowitego) rzeki Nidzicy (2,1 km) w m. Piotrowice, gm. Koszyce – etap 4: wykonanie pozostałych zadań wynikających z analizy zagrożenia przeciwpowodziowego w zlewni Nidzicy” o nr ID: W_GZW_3145.
11.	Plan przeciwdziałania skutkom suszy ¹⁹	Zgodnie z zapisami Planu: <i>Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:</i> 1) <i>ochrona oraz odbudowa ekosystemów;</i> 2) <i>ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;</i> 3) <i>wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);</i> 4) <i>zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki</i> – skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu przeciwdziałania skutkom suszy, to: 3. <i>Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne, a w szczególności cel operacyjny 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko.</i> W Planie wskazane zostały: <i>Lista inwestycji zgłoszonych przez podmioty zewnętrzne (spoza PGW WP) i Lista zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich.</i> Gmina Opatowiec nie znalazła się na żadnej z tych list. <i>Zasoby dyspozycyjne to zasoby odnawialne pomniejszone o średnią z wielolecia wielkość przepływu wód, tak aby nie dopuścić do znacznego pogorszenia stanu wód powierzchniowych związanych z wodami podziemnymi i do powstania znaczących szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych.</i> Gmina Opatowiec znajduje się w obszarze, dla którego moduł zasobów dyspozycyjnych w obszarach bilansowych wynosi 50–100 m³/24 h/km². Na zarządzanie ryzykiem suszy przełożenie mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Gmina Opatowiec znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym do I klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych (ekstremalnie i silnie

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

		zagrożone). W kontekście zagrożenia suszą hydrologiczną obszar gminy zakwalifikowano do klasy III – silnie zagrożone. W zakresie zagrożenia suszą hydrogeologiczną w JCWPd obszar gminy zakwalifikowany został do klasy II – słabo i umiarkowanie zagrożone. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy to: silnie zagrożone suszą. Dla Gminy Opatowiec znajdującej się w granicach zlewni następujących JCWP: Wisła od Raby do Nidy, Nida od Czarnej Nidy do ujścia, Ciek od Krzyża, Młyńska oraz Nidzica od Nidki do ujścia, rekomenduje się wdrożenie działań: zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1), analiza możliwości zwiększenia retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie nr 6), budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10), przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24).
POZIOM REGIONALNY		
12.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	W <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i> wskazano 4 cele szczegółowe, w których zawarto cele operacyjne i kierunki działań. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>, to: <i>Cel strategiczny 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie:</i> <i>Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki,</i> <i>Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu,</i> <i>Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu.</i> <i>Cel strategiczny 2. Przyjazny dla środowiska i czysty region:</i> <i>Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości przestrzeni i ochrona środowiska przyrodniczego,</i> <i>Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczania skutków zagrożeń naturalnych,</i> <i>Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.</i> <i>Cel strategiczny 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi:</i> <i>Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie,</i> <i>Cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym,</i> <i>Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.</i> <i>Cel strategiczny 4. Horyzontalny – sprawne zarządzanie regionem:</i> <i>Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem,</i> <i>Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego,</i> <i>Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.</i> Wszystkie założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>, w tym kierunki działań i projekty strategiczne, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w powyższe cele i kierunki działań.
13.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego	W <i>Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> przedstawiono cel główny, który brzmi: <i>Wzmocnienie spójności terytorialnej</i>

	Województwa Świętokrzyskiego²⁰	regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług. W dokumencie tym określono zasady hierarchizacji sieci osiedleńczej, uwzględniające możliwości ich rozwoju oraz zwiększenie zasięgu oddziaływania: Opatowiec został zaliczony do ośrodków lokalnych – pozostałe miasta oraz niektóre ośrodki gminne, świadczące usługi wykraczające swym zasięgiem poza granice administracyjne siedziby gminy. W Planie w ramach obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy wyodrębniono podobszar Doliny Wisły, w którym obok rolnictwa ekologicznego oraz nieuciążliwych funkcji, przewodnim motywem zagospodarowania będzie turystyka bazująca na bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego miast nadwiślańskich oraz unikalnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych doliny Wisły. Jeden z priorytetów w zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje intensyfikację zagospodarowania turystycznego dawnych miast historycznych i miasteczek położonych przy trasie „nadwiślańskiej” jak: Opatowiec, Nowy Korczyn, Szczucin, Pacanów, Połaniec, Osiek, Koprzywnica, Sandomierz, Dwikozy i Zawichost. Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 określa cele operacyjne wpisujące się w cele warunkujące, które stanowią rozwinięcie celu strategicznego PZPWŚ. Cele operacyjne Strategii Gminy Opatowiec, które wpisują się w cele PZPWŚ: • Cel operacyjny 1.1. Wykorzystanie zasobów gminy wpisuje się w cel 1 PZPWŚ – Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy; • Cele operacyjne 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości oraz 2.1. Aktywizacja społeczności lokalnej wpisują się w cel 3 PZPWŚ – Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy; • Cel operacyjny 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko wpisuje się w cel 4 PZPWŚ – Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; • Cele operacyjne 2.2. Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców oraz 3.1. Atrakcyjna przestrzeń publiczna wpisują się w cel 5 PZPWŚ – Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług. Strategicznymi atutami województwa w kształtowaniu wizerunku regionu konkurencyjnego i otwartego dla inwestorów, który chce uczestniczyć w procesach rozwojowych kraju i Europy, są m.in.: coraz korzystniejsze warunki lokalizacji inwestycji gospodarczych, którym sprzyja determinacja samorządów w pokonywaniu barier infrastrukturalnych i własnościowych.
14.	Regionalny Plan Transportowy	Plan ten dyktuje zasady, na jakich funkcjonują wojewódzkie przewozy pasażerskie, wykonywane jako przewozy użyteczności publicznej,

²⁰ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

	<i>Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021–2030²¹</i>	w ramach publicznego transportu zbiorowego na rynku objętym zasadami konkurencji regulowanej, a także ich finansowanie ze środków publicznych, sposób świadczenia, prognozowane zapotrzebowanie oraz możliwe kierunki rozwoju. Plan został opracowany przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, powstał na podstawie obowiązujących przepisów. Treści zawarte w omawianym dokumencie powinny zostać uwzględnione w Planach starostów powiatowych, którzy są organizatorami publicznego transportu zbiorowego w powiatowych przewozach pasażerskich, a także Planach transportowych realizowanych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast dotyczących linii komunikacyjnych, gdzie planuje się wykonywanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej. W dokumencie przedstawiona jest ocena funkcjonowania systemu publicznego transportu zbiorowego, której zadaniem jest pozyskanie informacji umożliwiających planowanie, organizowanie oraz zarządzanie zrównoważonym publicznym transportem zbiorowym. Plan obejmuje zarówno podmioty mające wpływ na powodzenie jego realizacji, jak i podmioty, które oddziałują na jego postanowienia. Są to: • pasażerowie – podstawowa grupa mająca wpływ na realizację potrzeb, której ukierunkowane jest funkcjonowanie wojewódzkich przewozów pasażerskich w transporcie publicznym; • przedsiębiorcy, dla których dokument jest istotną informacją na temat planów dalszego funkcjonowania oferty kształtowanej przez Marszałka Województwa, zasad jej finansowania, zasad organizacji segmentu rynku przewozów pasażerskich oraz pożądaných standardów usług przewozowych; • pozostali organizatorzy, którzy z uwagi na hierarchiczny układ systemu planowania publicznego transportu zbiorowego bezpośrednio lub pośrednio uwzględniają w swoich Planach dokument wydany przez Marszałka Województwa; • zarządcy infrastruktury drogowej i kolejowej, dla których zawarte w Planie prognozy potrzeb przewozowych oraz zasady finansowania są ważne, szczególnie w aspekcie planowania działań inwestycyjnych i remontowych, przede wszystkim zaś są wskazaniem dla realizacji procesu udostępniania tej infrastruktury; • podmioty zarządzające infrastrukturą przeznaczoną do obsługi transportu publicznego; • podmioty gospodarcze, które tworzą tzw. zaplecze techniczne, w tym producentów pojazdów, a także innych urządzeń i usług wykorzystywanych w transporcie publicznym, wykonawców robót remontowych i inwestycyjnych. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami <i>Regionalnego Planu Transportowego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021–2030</i>, to: 3. <i>Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne</i>, a w szczególności cel operacyjny 3.1. <i>Atrakcyjna przestrzeń publiczna</i>.
POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
15.	<i>Lokalna Strategia Rozwoju 2023–2027 Lokalnej Grupy</i>	LSR jest dokumentem strategicznym określającym kierunki rozwoju obszaru LGD, który obejmuje osiem sąsiadujących ze sobą gmin położonych na obszarze dwóch województw: świętokrzyskiego i małopolskiego. Gminy wiejskie: Bolesław, Gręboszów, Mędrzechów, Olesno (powiat dąbrowski).

²¹ Załącznik nr 1 do Uchwały nr 8629/24 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.02.2024 r.

	<i>Działania „Perły Ponidzia”</i>	województwo małopolskie) oraz Bejsce, Czarnocin i dwie gminy miejsko-wiejskie Opatowiec i Skalmierz (powiat kazimierski, województwo świętokrzyskie. LSR zakłada działania wspierające rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, wzmocnienie rozwoju społecznego oraz stworzenie przyjaznych przestrzeni do wspólnej integracji. W dokumencie określono przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do równego rozwoju gmin: 1.1 Powstanie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, 1.2. Realizacja operacji wynikających z opracowanych Koncepcji Smart Village, 1.3. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych, 1.4. Realizacja operacji innowacyjnych w zakresie rozwoju mieszkańców i zagospodarowania ich czasu wolnego, 1.5. Zorganizowanie wydarzeń na rzecz zdrowia i rekreacji, 1.6. Opracowanie Koncepcji Smart Village, 1.7. Kształtowanie liderów życia publicznego i społecznego, 1.8. Aktywizacja społeczna i zawodowa kobiet; 1.9. Mała architektura turystyczna (FEŚ EFRR). W przedsięwzięcia te wpisują się założenia przedmiotowej Strategii, w szczególności w zakresie wspierania edukacji i wzmocniania kompetencji mieszkańców, w tym cyfrowych oraz rozwój infrastruktury czasu wolnego.
16.	<i>Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021–2027</i> <i>Stowarzyszenia Rybacka</i> <i>Lokalna Grupa Działania</i> <i>Świętokrzyski Karp</i>	LSR jest dokumentem strategicznym określającym kierunki rozwoju obszaru RLGD, który obejmuje piętnaście sąsiadujących ze sobą gmin, położonych w województwach świętokrzyskim oraz małopolskim, w powiatach buskim, staszowskim, kazimierskim, kieleckim, tarnowskim oraz brzeskim, w tym: dziewięć gmin miejsko-wiejskich, tj. Busko-Zdrój, Nowy Korczyn, Pacanów, Stopnica, Wiślica, Opatowiec, Chmielnik, Osiek, Połaniec oraz sześć gmin wiejskich, tj. Borzęcin, Szczurowa, Wietrzychowice, Gnojno, Oleśnica, Rytwiany. Łączna powierzchnia wymienionych jednostek samorządu terytorialnego wynosi 1 678 km² i jest zamieszkała przez 125 458 osób (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2020 r.). LSR zakłada skierowanie środków finansowych na: • rozwój lokalnej gospodarki poprzez dofinansowanie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, również tych działających w branży turystycznej, • rozwój ogólnodostępnej infrastruktury oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych i stworzenie bezpiecznych miejsc do spędzania czasu wolnego, • infrastrukturę edukacyjną, wspierającą promocję dziedzictwa kulturowego obszaru. W założenia LSR wpisują się założenia przedmiotowej Strategii, w szczególności w zakresie wspierania edukacji oraz rozwoju infrastruktury czasu wolnego.

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we Wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej – podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Oddziaływanie człowieka na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania, a także warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Opatowiec wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

Gmina Opatowiec położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie kazimierskim i jest gminą miejsko-wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 69,0 km², w 2023 roku zamieszkiwało ją 2 960 osób. W skład gminy wchodzi 20 sołectw, a siedzibą jej organów jest Miasto Opatowiec. Gmina Opatowiec graniczy: od zachodu z Gminą Kazimierza Wielka oraz z Gminą Bejsce, od północnego zachodu z Gminą Czarnocin (powiat kazimierski, województwo świętokrzyskie), od północy z Gminą Wiślica (powiat buski, województwo świętokrzyskie), od wschodu z Gminą Nowy Korczyn (powiat buski, województwo świętokrzyskie), od południa z Gminą Koszyce (powiat proszowski, województwo małopolskie) i Gminą Wietrzychowice (powiat tarnowski, województwo małopolskie), zaś od południowego wschodu z Gminą Gręboszów (powiat dąbrowski, województwo małopolskie).

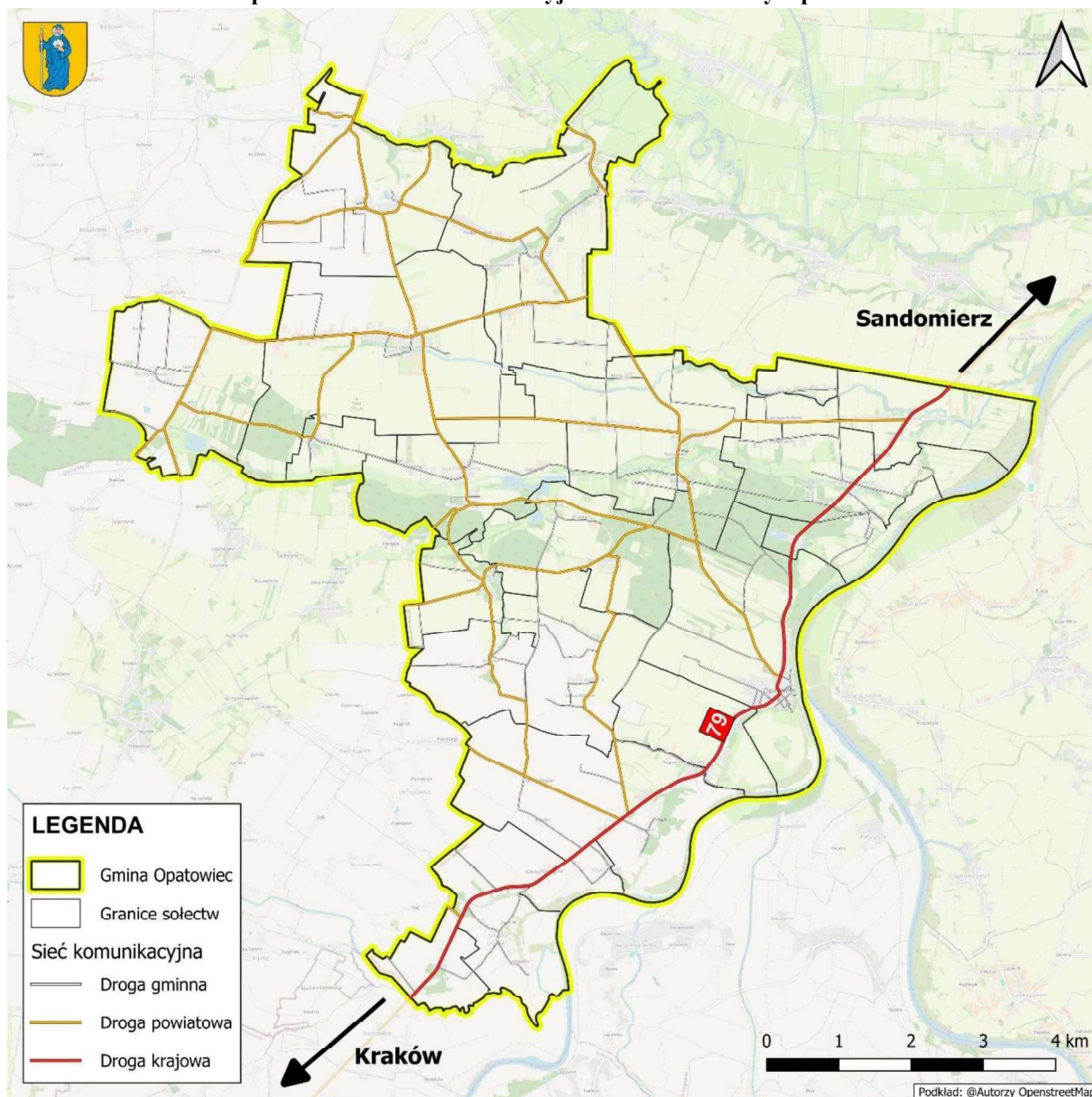
Zgodnie z Załącznikiem nr 3 do Uchwały Nr V/22/2019 Rady Miejskiej w Opatowcu z dnia 23 stycznia 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta i Gminy Opatowiec, gminę tworzy 20 jednostek pomocniczych – sołectw. Są to: Charbinowice, Chrustowice, Chwalibogowice, Kamienna, Kęsów, Kobiela, Kocina, Kraśniów, Krzczonów, Ksany, Ławy, Mistrzowice, Opatowiec, Podskale, Rogów, Rzemienowice, Senisławice, Trębaczów, Urzuty, Wyszogród.

Na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2018 roku w sprawie nadania statusu miasta niektórym miejscowościom w województwie świętokrzyskim oraz ustalenie granic* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2478) Opatowiec uzyskał status miasta.

Sieć komunikacyjna na obszarze Gminy Opatowiec uwzględnia przebieg dróg powiatowych oraz dróg gminnych. Najważniejszym połączeniem komunikacyjnym gminy jest droga krajowa nr 79 relacji Warszawa–Bytom. W niedalekim sąsiedztwie jest również zlokalizowana droga krajowa nr 73 relacji Wiśniówka–Jasło. Rolę węzła pomocniczego spełnia Kazimierza Wielka oraz drogi wojewódzkie nr 973 Busko-Zdrój – Wierzchosławice i nr 768 Jędrzejów–Brzesko. Na terenie Gminy Opatowiec brak jest połączeń kolejowych (mapa 1).

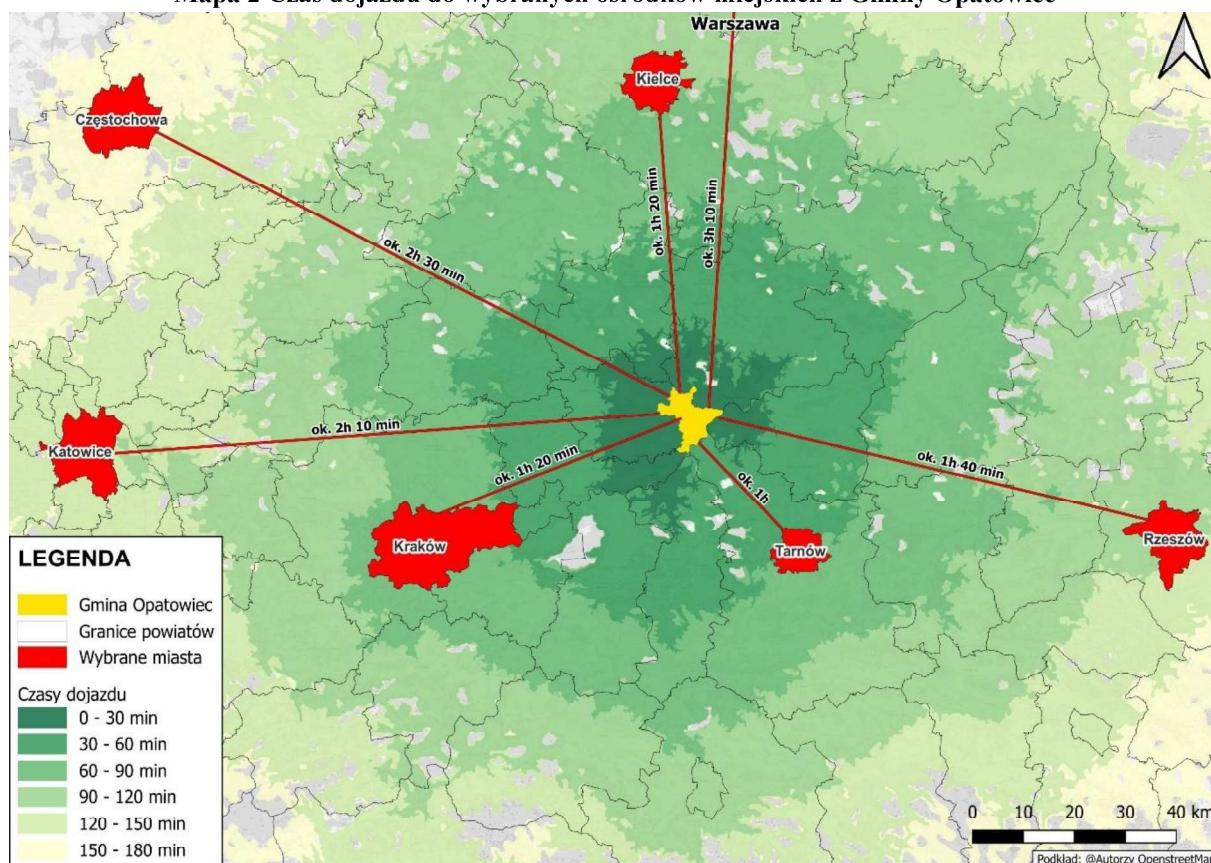
Gmina Opatowiec stanowi stosunkowo dobry węzeł komunikacyjny, umożliwiając sprawne podróże samochodem osobowym w różnych kierunkach. Do godziny dojedziemy do Tarnowa. Około 80 min zajmuje podróż do Krakowa i Kielc, natomiast około 1 godz. i 40 min do Rzeszowa. Do 2,5 godziny jazdy dotrzeć można m.in. do Katowic i Częstochowy, a w około 3 godz. dojedziemy do Warszawy (mapa 2). Takie położenie gminy umożliwia dojazd w optymalnym czasie do większych ośrodków miejskich (dostępność usług, rynku pracy, rynku zbytu).

Mapa 1 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 2 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

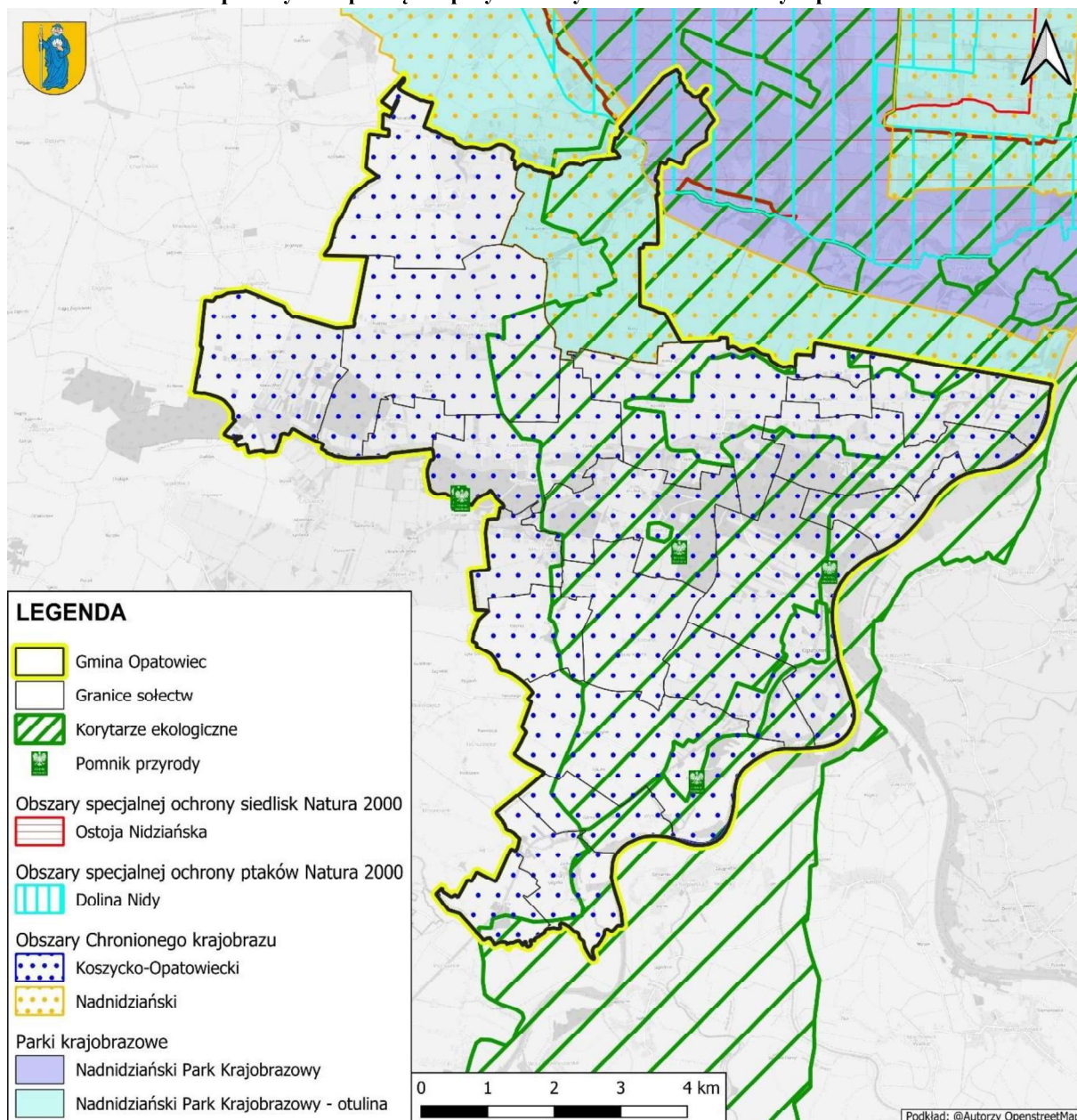
Przez teren gminy przebiega granica prowincji Wyżyny Polskie (podprowincja Wyżyna Małopolska) i prowincji Karpaty i Podkarpacie (podprowincja Północne Podkarpacie), przy ujściu Dunajca do Wisły. Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar Gminy Opatowiec w całości leży w makroregionach Niecki Nidziańskiej oraz Kotliny Sandomierskiej²². Podstawowym elementem kształtującym krajobraz gminy jest dolina Wisły, a w części północnej dolina Nidy.

Grunty leśne zajmują 9,0% obszaru gminy, z czego 3,6% to lasy publiczne. Natomiast formy ochrony przyrody w Gminie Opatowiec stanowią 99,9% jej powierzchni. Na obszarze gminy zlokalizowane są: Nadnidziański Park Krajobrazowy, Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu, Koszycko-Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska, obszar Natura 2000 Dolina Nidy oraz 4 pomniki przyrody²³, których lokalizację przedstawiono na mapie 3.

²² Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2000.

²³ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 3 System powiązań przyrodniczych na terenie Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Pod względem budowy geologicznej obszar Gminy Opatowiec należy do pogranicza Niecki Nidziańskiej i Zapadliska Przedkarpackiego, wypełnionego osadami trzeciorzędu. Zapadlisko wypełnione jest osadami trzeciorzędowymi o dużej zmienności facjalnej. W końcowym, trzeciorzędowym etapie sedymentacji osadziły się utwory sarmatu, wykształcone w postaci iłów i mułowców – ily krakowieckie. Wykazują one dużą miąższość wzrastającą w kierunku południowym, osiągając w sąsiedztwie Wisły ponad 300 metrów. Na osadach trzeciorzędowych zalegają czwartorzędowe piaski, żwiry i mułki lessopodobne, a także torfy w dolinach rzecznych.

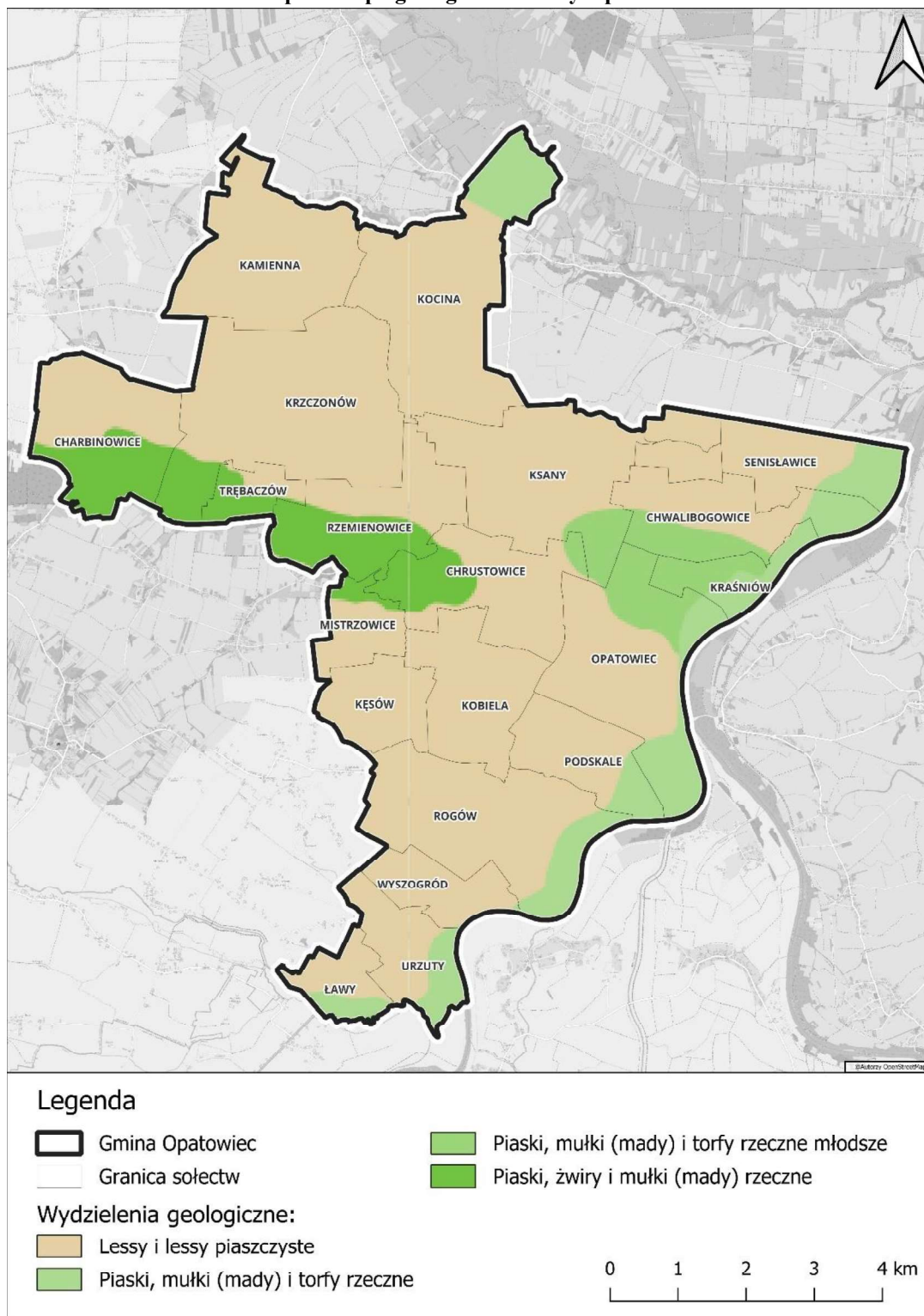
Na mapie 4 przedstawiono budowę geologiczną gminy. Według informacji zawartych na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego, na obszarze Gminy Opatowiec występują małe zasoby surowców mineralnych i kopalin. Złoże piasków budowlanych (piaski i żwiry)

„Ławy-Morawianki-Urzuty” występujące na terenie miejscowości Urzuty – to złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie, natomiast surowce ilaste ceramiki budowlanej „Kęsów” występujące na terenie miejscowości Kęsów – to złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo.

Prawie wszystkie miejscowości położone na terenie gminy zostały zakwalifikowane jako: poza ONW, co oznacza brak kwalifikacji do ONW. Wyjątek stanowi miejscowość Ławy, gdzie występują utrudnione warunki gospodarowania – miejscowość ta została zakwalifikowana jako: ONW z ograniczeniami naturalnymi (obszar nizinny 1). Na terenie gminy nie występują gleby o jakości dobrej i średniej²⁴. Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo. Takie działania są uwarunkowane przede wszystkim dobrą jakością gleb, niewielkim udziałem lasów w ogólnej powierzchni gminy oraz przewagą gruntów ornych na jej terenie. Gmina Opatowiec posiada potencjał do rozwoju w obszarze rolnictwa i przetwórstwa. Sprzyjają temu istniejące uwarunkowania: duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko.

²⁴ Strona Internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowy Instytut Badawczy, onw.iung.pulawy.pl/mapa

Mapa 4 Mapa geologiczna Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowy Instytut Badawczy, geologia.pgi.gov.pl

Gmina Opatowiec składa się z 19 sołectw oraz Miasta Opatowiec, które jest siedzibą władz samorządowych i stanowi centrum gminy. Zlokalizowane są tutaj usługi publiczne związane z ochroną zdrowia, administracją czy też oświatą. Struktura przestrzenna lokalizacji obiektów administracji, infrastruktury społecznej i usług komercyjnych w mieście składa się ze skupiska usług i instytucji w centrum Opatowca, w obrębie rynku, co wynika z jego funkcji centrotwórczej. Również na obszarze wiejskim układ osadniczy rozwinął się wzdłuż dróg. Wartym uwagi jest zabytkowy układ urbanistyczny Opatowca, którego głównym elementem jest rynek tworzący zwartą zabudowę wraz z układem sąsiednich ulic na planie kwadratu oraz kościół parafialny. W przeszłości rynek ten pełnił funkcję głównego miejsca handlu i spotkań mieszkańców oraz przejezdnych. Rynek to obecnie zielony skwer z alejkami, ławkami i klombami, zachowujący historyczny układ przestrzenny. Mimo upływu wieków i zmian społeczno-gospodarczych, Opatowiec zachował swój historyczny układ urbanistyczny, świadczący o dawnym znaczeniu miasta jako lokalnego ośrodka handlowego i administracyjnego.

W zakresie infrastruktury społecznej kluczowy jest rozwój, który zgodnie z celami strategicznymi i kierunkami działań skupia się na poprawie jakości oferowanych usług i dostępności, w szczególności dla mieszkańców wsi. Modernizacja i rozbudowa istniejących obiektów powinna wynikać z lokalnych uwarunkowań i potrzeb społeczności lokalnej. Budowa nowych elementów infrastruktury powinna towarzyszyć rozwojowi zabudowy mieszkaniowej. Najintensywniejszy rozwój zabudowy powinien odbywać się w mieście i na jego obrzeżach ze wskazaniem rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gminy.

Obszar gminy posiada walory przyrodnicze o bardzo dużej przydatności. Atrakcyjny krajobraz, położenie w sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo, predysponują miasto i okolicę do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Występujące na terenie gminy potencjały związane z malowniczym krajobrazem wynikającym z położenia przy ujściu Dunajca do Wisły stanowią ogromny potencjał dla rozwoju różnych form wypoczynku. Niezwykle istotne będzie wzmocnienie potencjału turystycznego i rekreacyjnego poprzez rozwój infrastruktury do rekreacji, ochronę i promocję walorów przyrodniczych i historycznych.

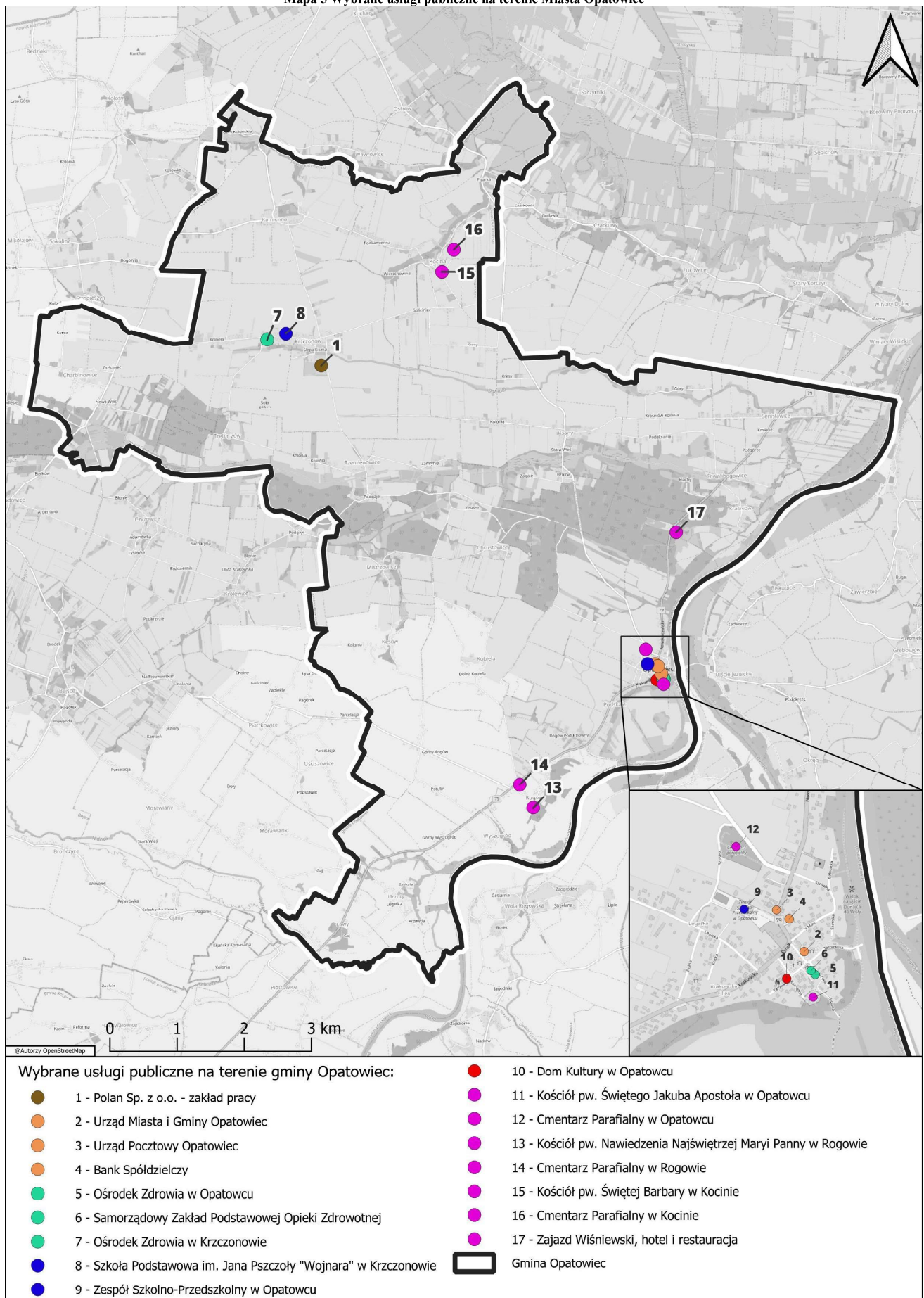
Celem Strategii jest wskazanie przyszłych kierunków rozwoju gminy, a działania zaplanowane w ramach jej realizacji mają przyczynić się do podniesienia jakości życia jej mieszkańców. Planowanie dalszego rozwoju gminy opiera się na potrzebach jej mieszkańców oraz na uwarunkowaniach przestrzennych danego obszaru. Biorąc pod uwagę uwarunkowania gminy wynikające z jej położenia, głównym kierunkiem rozwojowym gminy powinno być zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych na wysokim poziomie, bezpiecznych przestrzeni, w tym do aktywnego wypoczynku oraz rekreacji, a także poprzez rozwój gospodarczy przy jednoczesnej dbałości o środowisko naturalne oraz ład przestrzenny.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Opatowiec przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego obszaru, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w najbliższych latach. Interwencja polityki

przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do życia będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych na obszarze. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego też działania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii mocno akcentowane. Ważnym elementem rozwoju tego obszaru jest wspieranie aktywności i integracji mieszkańców, a więc tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych zawierających komponenty rekreacyjne. Istotne jest, aby takie przestrzenie kształtowane były na terenie gminy, przy jednoczesnym zachowaniu różnorodnych walorów historycznych i przyrodniczych.

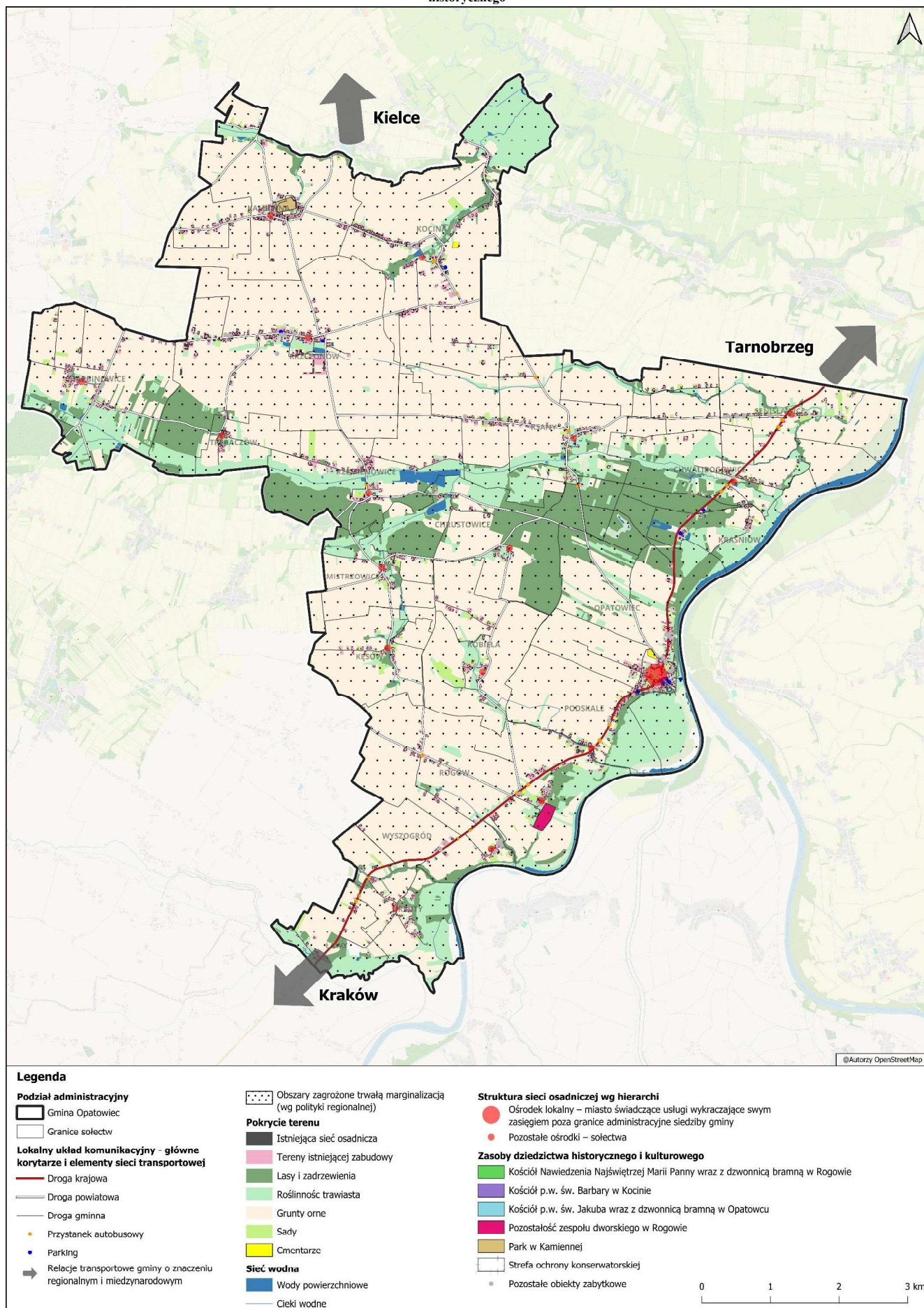
Na mapie 5 przedstawiono obiekty kultury wraz z wybranymi elementami dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz najważniejsze usługi publiczne znajdujące się w Mieście Opatowiec, natomiast na mapie 6 – uwarunkowania gminy z wyszczególnieniem sieci osadniczej, sieci komunikacyjnej, pokrycia terenu, sieci wodnej oraz wybranych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Mapa 5 Wybrane usługi publiczne na terenie Miasta Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portali mapowych

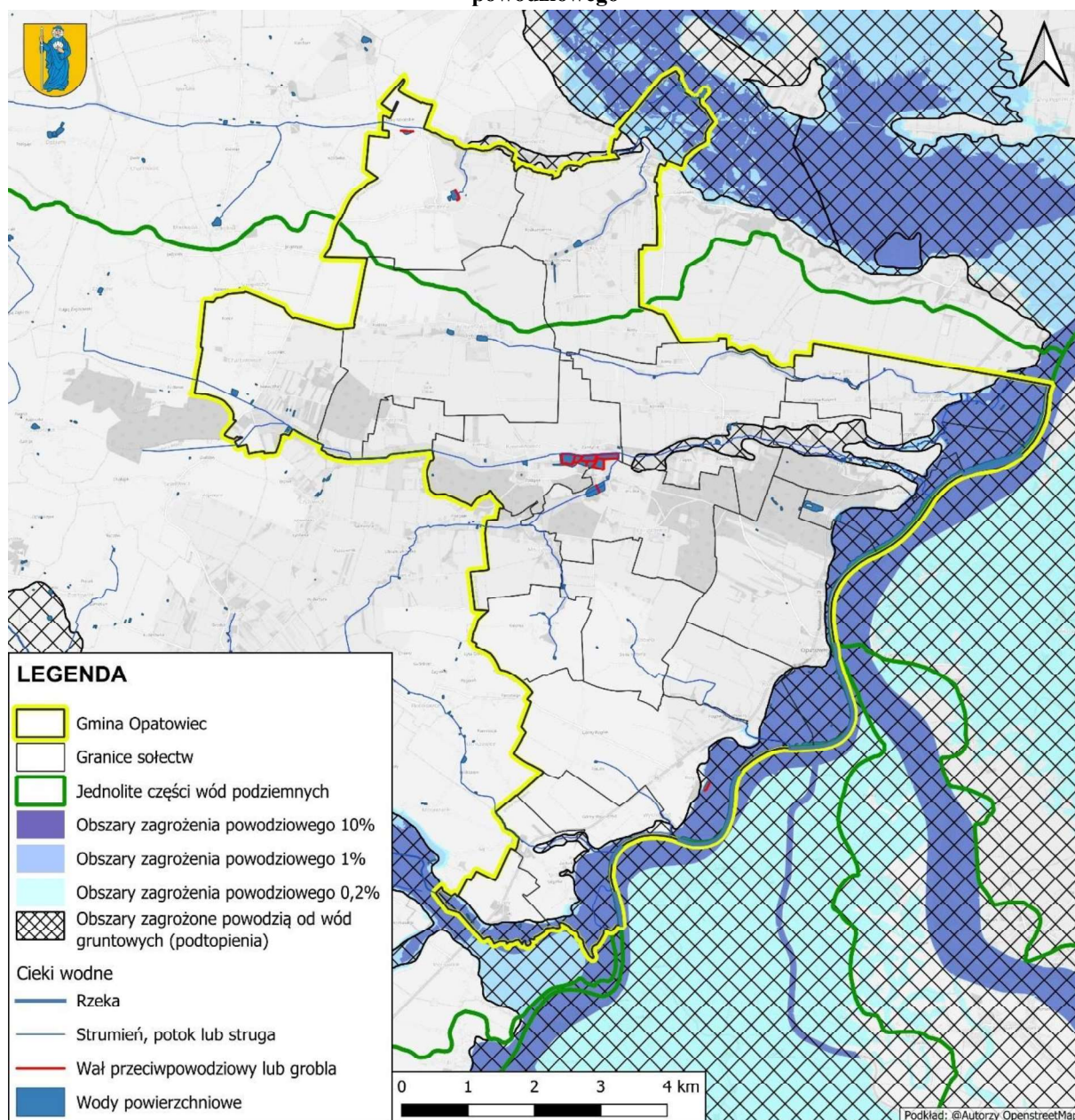
Mapa 6 Gmina Opatowiec – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

Pod względem hydrograficznym obszar Gminy Opatowiec leży w dorzeczu Wisły, która stanowi jej wschodnią granicę. Rzekami granicznymi są również dwa duże dopływy Wisły: Nida (w niewielkim fragmencie granicy północnej) oraz Nidzica – płynąca wzdłuż południowych granic i uchodząca do Wisły w okolicy miejscowości Urzuty. Wisła na terenie gminy zasila liczne strumienie. Rzeką Nida odwadnia rejon wsi Kocina, rzeka przebiega po drodze przepływający tam bezimienny ciek. Zasoby powierzchniowe na terenie gminy uzupełniają zbiorniki wodne głównie przeciwpożarowe oraz stawy rybne znajdujące się w: Charbinowicach, Kęsowie, Trębaczowie, Mistrzowicach, dwa obiekty w Krzczonowie, Rzemienowicach, Kobieli i Kocinie.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, Gmina Opatowiec jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%), a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Tereny szczególnego zagrożone powodzią znajdują się przy ujściu Dunajca do Wisły. Zagrożenie powodziowe może wystąpić na skutek wiosennych roztopów oraz intensywnych deszczy. Jego wielkość uzależniona jest od stanu warunków atmosferycznych (mapa 7).

Mapa 7 Gmina Opatowiec – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Aspiracją rozwojową Gminy Opatowiec jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom i stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, ale także wyznaczaniu, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych i mieszkalnictwa. Istotne jest również tworzenie miejsc aktywności społecznej, takich jak funkcjonalnie zagospodarowane przestrzenie publiczne do wspólnego spędzania czasu – centra miejscowości. Ponadto jednym z kluczowych elementów w tym zakresie powinno być stworzenie harmonijnej struktury urbanistycznej poprzez odnowę przestrzeni publicznych Opatowca oraz pozostałych sołectw gminy poprzez m.in. modernizację i zagospodarowanie terenów zielonych (np. parków, skwerów, terenów rekreacyjnych) w sposób sprzyjający mieszkańcom i turystyce, wprowadzenie zasad estetyki przestrzennej poprzez uporządkowanie małej architektury i spójnej organizacji przestrzeni publicznych, rozbudowę ścieżek rowerowych oraz infrastruktury pieszkiej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, usprawnienie transportu i integrację różnych środków transportu, a także planowanie nowych osiedli mieszkaniowych z odpowiednim dostępem do infrastruktury społecznej i usług.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Opatowiec przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego gminy, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w ciągu najbliższych lat. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o lokalnym i ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych w gminie.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Opatowiec na najbliższe lata to m.in.:

- a) Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:
- Kształtowanie zabudowy i zagospodarowania terenów objętych formami ochrony przyrody zgodnie z zapisami zawartymi w aktach prawnych o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu tych form ochrony przyrody oraz planami ochrony.
 - Zapewnienie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnych na terenach zurbanizowanych, umożliwiających infiltrację i retencję wód opadowych.
 - Prowadzenie działań zwiększających naturalną retencję wody.
 - Instalacja odnawialnych źródeł energii i tworzenie infrastruktury umożliwiającej jej magazynowanie i wykorzystywanie na własne potrzeby.
 - Ochrona środowiska naturalnego i harmonizowanie rozwoju przestrzennego z walorami tego środowiska.

- Ochrona przed zabudową terenów rolnych i leśnych, terenów położonych wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszarów na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych.
- b) Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:
 - Budowanie poczucia lokalnej tożsamości, pozytywnej identyfikacji i dumy z miejsca zamieszkania, opartych na wspólnym systemie wartości i zasobach kulturowych.
 - Poprawa stanu technicznego oraz rewaloryzacja otoczenia obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków lub cechujących się wysoką wartością kulturową, ale nie objętych ochroną prawną, z zastosowaniem tradycyjnych materiałów oraz zachowaniem historycznej formy architektonicznej i urbanistycznej.
 - Dokumentowanie, zachowanie, ochrona i propagowanie wartości dziedzictwa kulturowego.
- c) Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:
 - Rozwój zabudowy powinien następować w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne. Nowe inwestycje powinny być lokalizowane przede wszystkim w zasięgu terenów, na których już istnieje infrastruktura techniczna lub jest planowana do realizacji w najbliższych latach. Ponadto rozwój zabudowy powinien następować poprzez sukcesywne powiększanie terenów już zabudowanych, zgodnie z zasadą koncentracji i nierozpraszania zabudowy.
 - Kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności.
 - Zwiększenie strefy przeznaczonej pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną.
 - Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
 - Pokrycie powierzchni gminy Planem Ogólnym.
 - Polityka przestrzenna powinna prowadzić do tworzenia licznej grupy większych gospodarstw rolnych, które będą wyspecjalizowane w zróżnicowanych rodzajach produkcji rolnej, zdolne do wprowadzania postępu i stosowania nowych technologii.
- d) Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.):
 - Przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.
- e) Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego:
 - Przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.
- f) Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej:
 - Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu. Należy również stopniowo zastępować napowietrzne linie energetyczne niskiego napięcia – kablowymi liniami podziemnymi.

- Ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego),
 - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
 - systemem odbioru i wywozu odpadów (śmieci) z rozwojem selektywnej zbiórki, odpadów komunalnych,
 - dostarczaniem energii elektrycznej i gazu,
 - systemem łączności sieci internetowej.
 - Rozwój usług wyższego rzędu dla teraźniejszych i przyszłych mieszkańców.
 - Rozwój i modernizacja bazy usług publicznych.
 - Udostępnienie i wykreowanie funkcjonalnych i estetycznych terenów przestrzeni publicznej.
- g) Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:
- Przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.
 - W celu przeciwdziałania konfliktom społecznym, lokalizacja dużych instalacji OZE powinna być zgodna ze strefami wskazanymi w Planie Ogólnym, które domyślnie będą umożliwiały lokalizację OZE, bądź innymi strefami, które będą wprost umożliwiały lokalizację OZE.
- h) Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:
- Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) oraz *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).
- i) Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:
- Wykorzystanie na cele inwestycyjne terenów zdegradowanych i posiadających niską przydatność rolniczą.
 - Przestrzeganie przepisów prawa w zakresie kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, w tym zachowanie wysokiej jakości gruntów rolnych i leśnych oraz ich efektywne wykorzystanie w produkcji.
 - Ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.
- j) Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji:
- Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie.

- Adaptacja i ponowne wykorzystanie terenów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Opatowiec realizowane są m.in. poprzez kierunki działań oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należało studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które było dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględniającym uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Obecnie jednak następuje gruntowna reforma obowiązującego od 21 lat systemu planowania przestrzennego. Gmina do 2026 r. musi ustalić plan ogólny, który ma zastąpić studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Nowelizacja ustawy o planowaniu przestrzennym weszła w życie w dniu 24 września 2023 r. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego jest uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać Strategia Rozwoju Gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w Strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Obecnie podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec, które przyjęte zostało Uchwałą Nr III/25/2002 Rady Gminy w Opatowcu z dnia 30 grudnia 2002 r.

Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Opatowiec obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące 0,4% jej powierzchni.

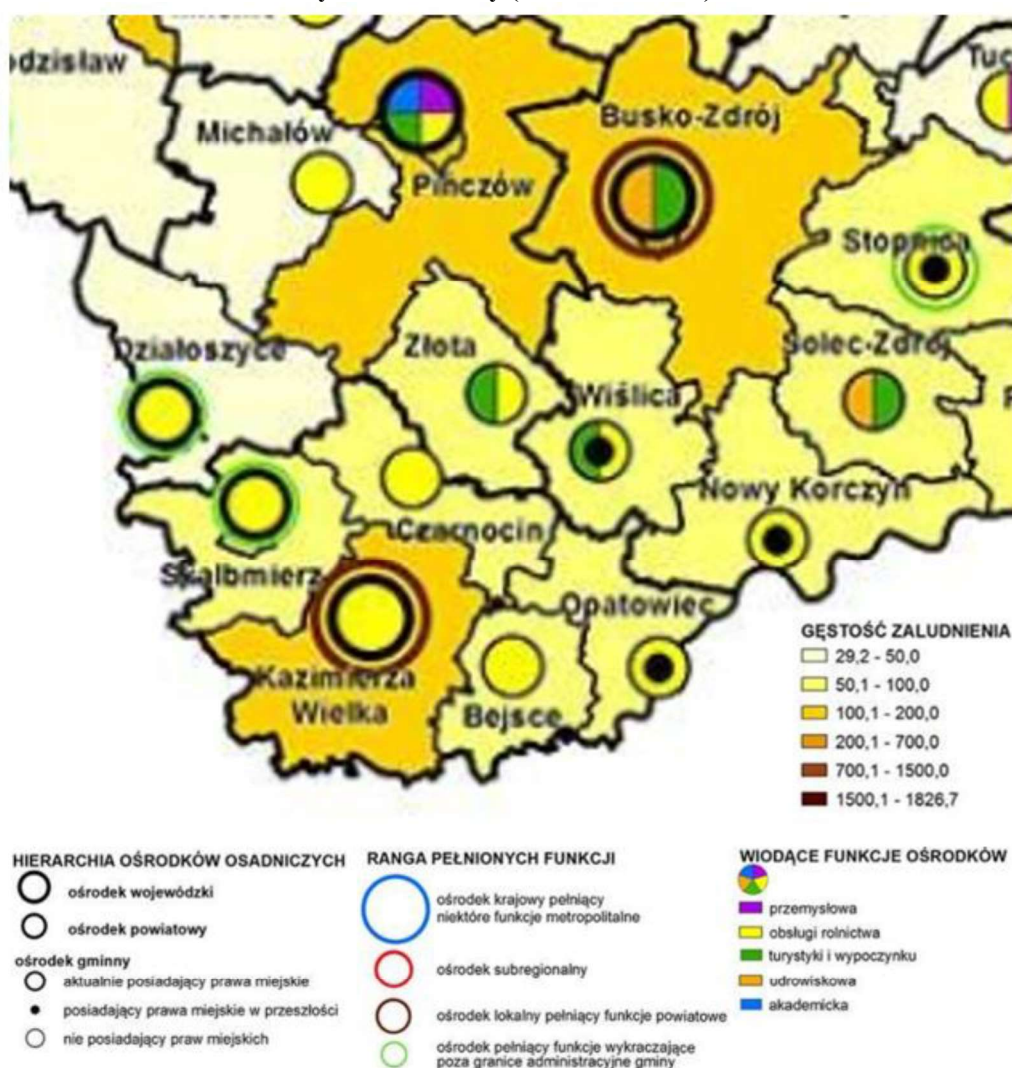
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (mapy 8–12).

Mapa 8 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego –
Zaludnienie oraz elementy infrastruktury społecznej w 2013 r. (uwarunkowania)

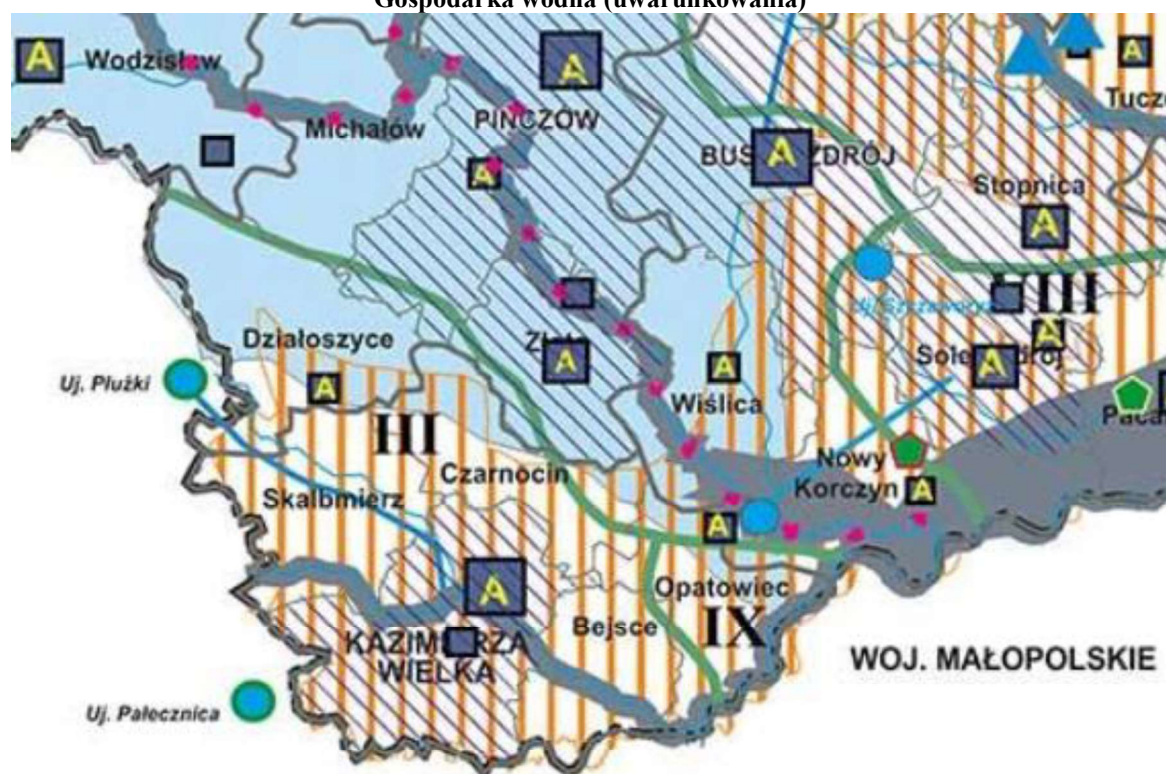
Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 9 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – System osadniczy (uwarunkowania)

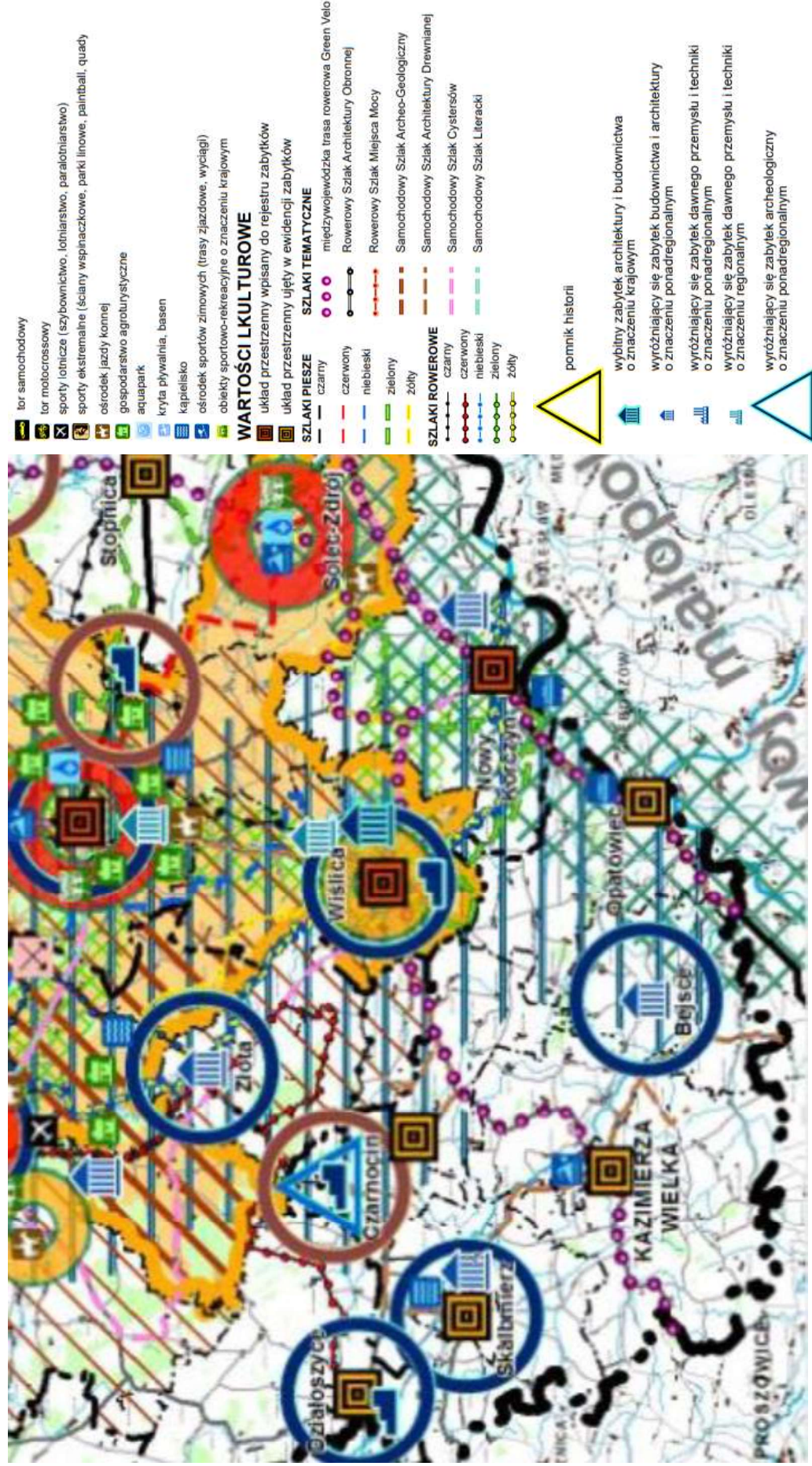
Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 10 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Gospodarka wodna (uwarunkowania)

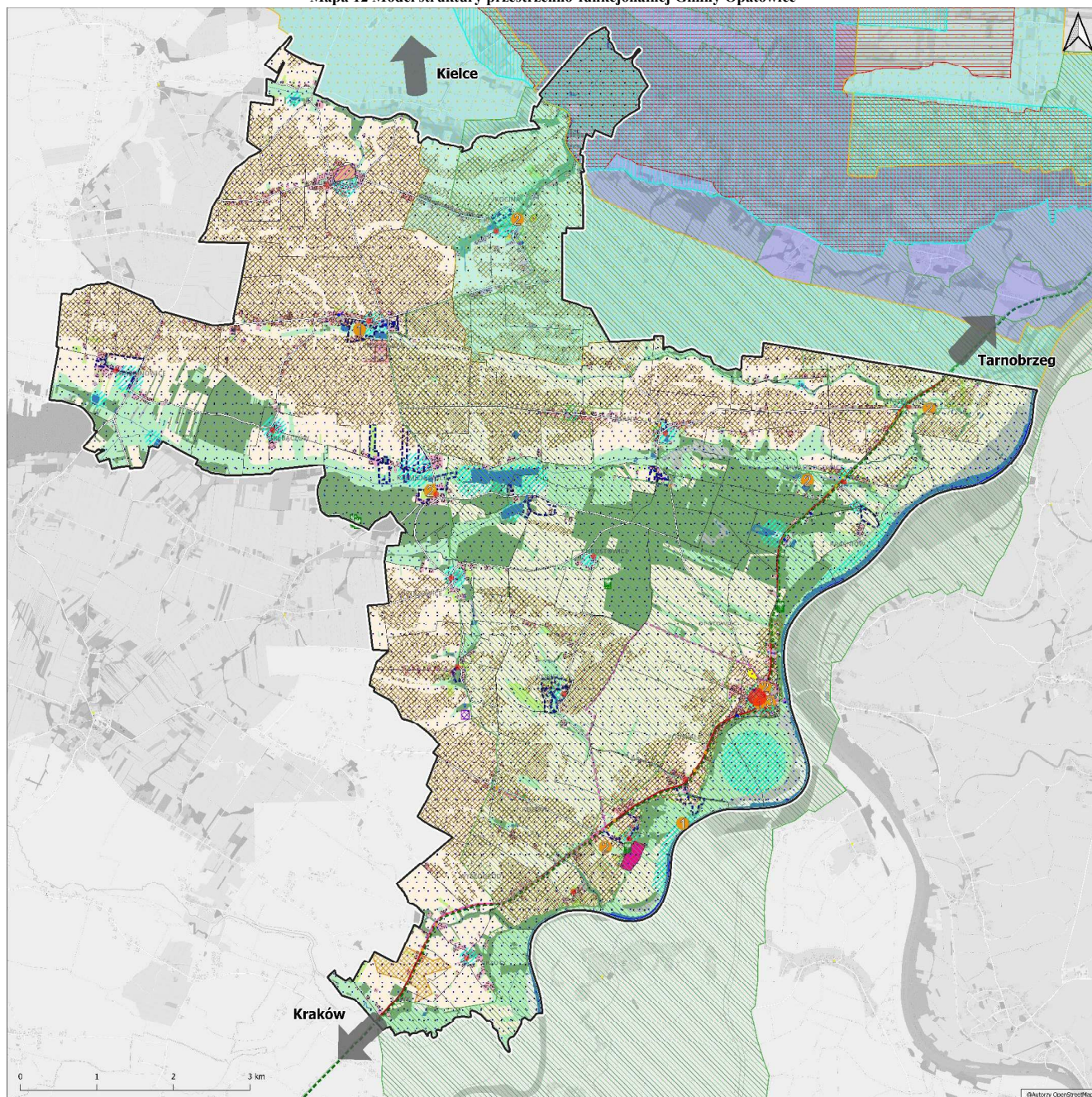
Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 11 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 12 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 1 Legenda do treści mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzenie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Gmina Opatowiec znalazła się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027, wskazanych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*.

Wśród OSI krajowych wyróżnionych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz uwzględnionych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* znajdują się:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją;
- Polska Wschodnia.

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa – lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej.

Interwencje realizowane w ramach programu powinny być w szczególności skoncentrowane na poprawie warunków rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu trwałych i dobrych jakościowo miejsc pracy oraz poprawie atrakcyjności inwestycyjnej województw wschodniej Polski. Wpłynie to w efekcie na podniesienie konkurencyjności regionalnych gospodarek oraz długofalowe pobudzenie aktywności gospodarczej²⁵. Gmina Opatowiec z uwagi na położenie w województwie świętokrzyskim wpisuje się w OSI Wschodnia Polska, wskazanym na poziomie krajowym.

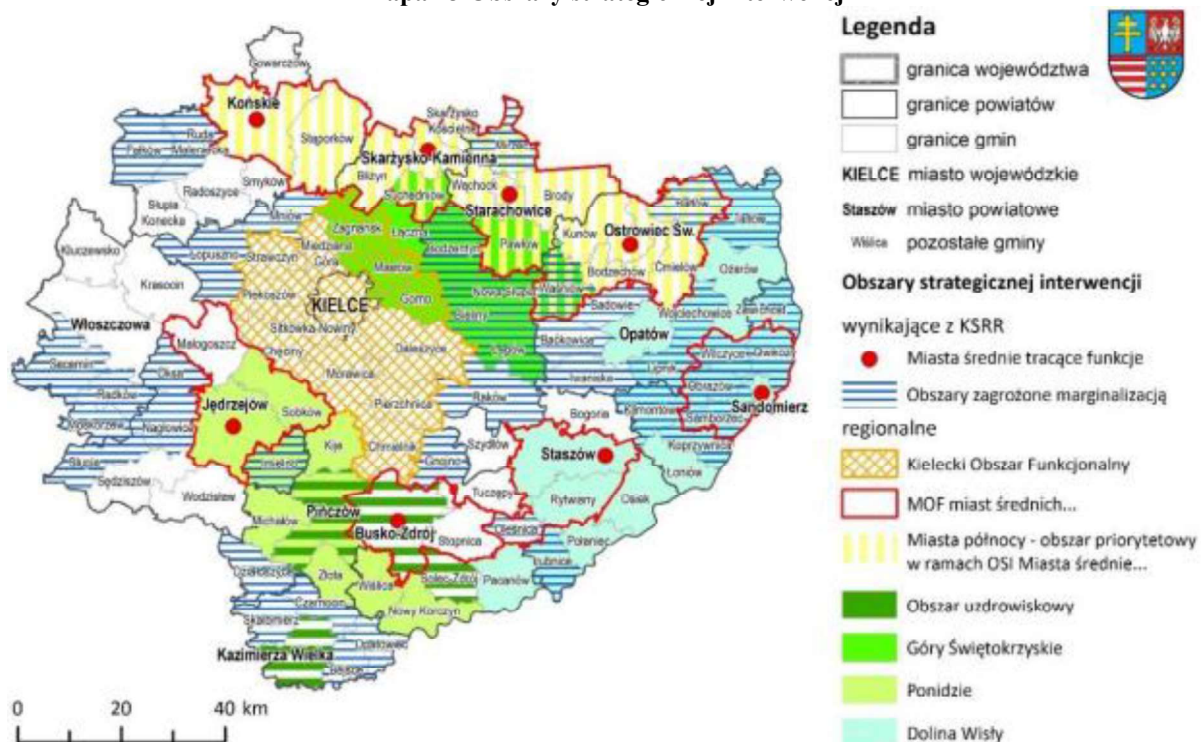
²⁵ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją – wynikające z SOR / KSRR 2030 (razem 40 gmin wskazanych w SOR / KSRR 2030);
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 8 miast wskazanych w SOR / KSRR 2030;
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW) – Kielecki Obszar Funkcjonalny, wynikający z zapisów PZPWŚ (obejmuje miasto Kielce oraz 11 gmin podmiejskich);
- miejskie obszary funkcjonalne (MOF) miast średnich: MOF Miasta Północy, MOF Jędrzejowa, MOF Buska-Zdroju, MOF Staszowa oraz MOF Sandomierza;
- obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym: obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich (5 gmin) i obszar turystyczno-uzdrowiskowy (4 gminy), wynikające z zapisów PZPWŚ.

Zakres obszarów strategicznej interwencji przedstawiono na mapie 13.

Mapa 13 Obszary strategicznej interwencji

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ Załącznik do uchwały Nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Opatowiec została zakwalifikowana do *OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją*, obejmujące 40 gmin miejsko-wiejskich i wiejskich. Wsparcie z poziomu województwa zostanie skierowane do gmin, które ze względu na peryferyjne położenie i charakter gospodarczy zagrożone są trwałym wykluczeniem z procesów rozwoju. Gminy te będą mogły uzyskać preferencje w programach finansowych ze środków budżetu Województwa oraz w ramach konkursów wspieranych z Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego na lata 2021–2027.

Oczekiwane skutki interwencji:

- Rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe (w tym obiekt UNESCO i pomniki historii);
- Rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych;
- Rozwój OSI jako obszaru srebrnej gospodarki (ang. silver economy) oraz smart villages;
- Rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych;
- Utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych;
- Dostosowanie rolnictwa i gospodarki komunalnej do zmian klimatycznych;
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej);
- Wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia;
- Dywersyfikacja źródeł dochodu mieszkańców, w tym rolników;
- Rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji;
- Rozwój edukacji kulturalnej i turystycznej opartej na bazie dziedzictwa kulturowego regionu;
- Podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych;
- Rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu;
- Likwidacja kolizyjnych skrzyżowań kolejowo-drogowych i budowa ścieżek rowerowych.

Na mapie 14 przedstawiono wyznaczone w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Strona 95

Strona 95

Id: D63DDF79-1B3F-4300-B5CB-CCB0948782CD. Podpisany

Id: D63DDF79-1B3F-4300-B5CB-CCB0948782CD. Podpisany

- Id: D63DDF79-1B3F-4300-B5CB-CCB0948782CD. Podpisany

Wiodące zasady gospodarowania przestrzenią:

- priorytet dla działań oddolnych, podejmowanych w ramach lokalnych strategii rozwoju oraz finansowanych z programów pomocowych;
- pełne wykorzystanie miejscowych potencjałów i atrakcji historycznych, kulturowych, krajobrazowych i ekonomicznych dla promocji tych ośrodków i rozwoju funkcji gospodarczych;
- podwyższenie standardu usług publicznych, zwłaszcza w ośrodkach powiatowych, a także pretendujących do uzyskania praw miejskich oraz wyrównywanie dostępu do usług publicznych;
- wspomaganie działań służących ekologizacji przestrzeni rolniczej oraz wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska i krajobrazu.

Gmina Opatowiec w ramach *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* została również zaliczona do Podobszaru Dolina Wisły w ramach obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy w województwie świętokrzyskim. Podobszar ten charakteryzuje się specyfiką problemów przestrzennych, których rozwiązanie wymaga współpracy międzygminnej i międzywojewódzkiej, jak również wsparcia polityki krajowej w zakresie wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej, budowy przepraw mostowych oraz zachowania cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych terenów nadwiślańskich. Towarzyszyć temu powinno zaostrzenie standardów budowlanych, w tym wprowadzenie zakazu zabudowy na wskazanych w planach miejscowych terenach zalewowych oraz na obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

Na obszarze doliny Wisły, obok rolnictwa ekologicznego oraz nieuciążliwych funkcji przemysłowych rozwijanych, zwłaszcza w pasie Połaniec–Osiek, przewodnim motywem zagospodarowania będzie turystyka bazująca na bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego miast nadwiślańskich oraz unikalnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych doliny Wisły.

Wiodącą rolę w aktywizacji tej funkcji odgrywał będzie Sandomierz, który powinien zostać wykreowany na ośrodek turystyczny o znaczeniu krajowym. Główną oś gospodarczą obszaru stanowić będzie przebiegający wzdłuż Wisły ciąg dróg (nr 79 i 777), który po odpowiednim połączeniu z podobnymi trasami w sąsiednich województwach mógłby spełniać funkcję krajowej „park way”.

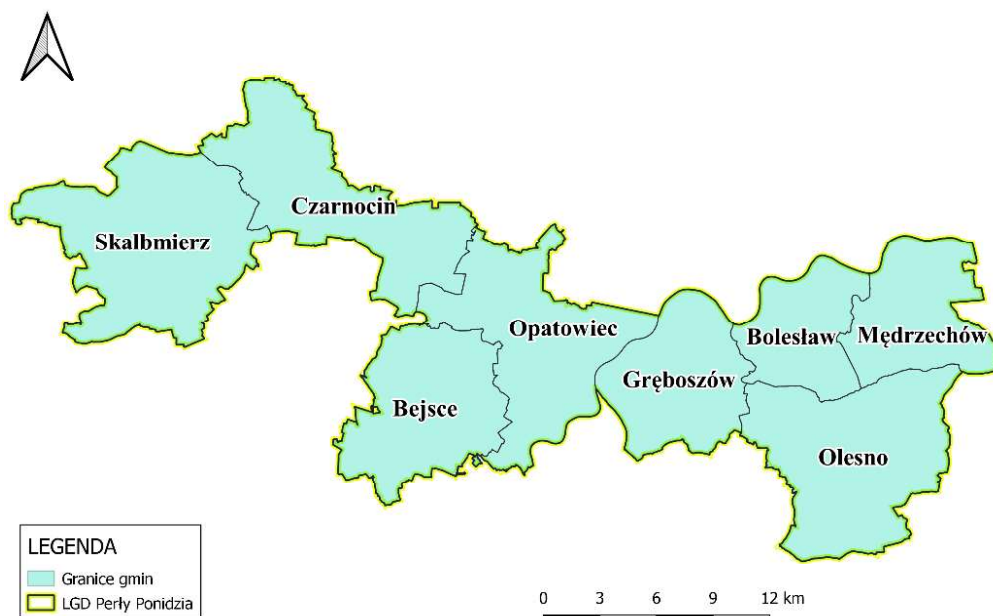
Priorytety polityki przestrzennej:

- intensyfikacja zagospodarowania turystycznego dawnych miast historycznych i miasteczek położonych przy trasie „nadwiślańskiej” jak: Opatowiec, Nowy Korczyn, Szczucin, Pacanów, Połaniec, Osiek, Koprzywnica, Sandomierz, Dwikozy i Zawichost;
- adaptowanie zespołów staromiejskich do pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych;
- wyeksponowanie i udostępnienie atrakcyjnych turystycznie obiektów i terenów;
- ograniczanie dalszej obudowy trasy nadwiślańskiej, zwłaszcza funkcjami mieszkaniowymi, z jednoczesną poprawą estetyki i stanu sanitarnego zabudowy, poprawą ekspozycji atrakcji turystycznych oraz wzmocnieniem obsługi ruchu turystycznego;

- egzekwowanie zakazu zabudowy na terenach zagrożonych powodzią;
- efektywne wykorzystanie rolnicze wysokiej jakości gleb (mady nadwiślańskie) z uwzględnieniem aspektów ekologicznych;
- „uodpornienie” rolnictwa na zagrożenie powodziowe (sukcesywne wycofywanie zainwestowania trwałego z obszarów najbardziej zagrożonych);
- modernizacja i rozbudowa systemu zabezpieczenia przed powodzią;
- usprawnienie komunikacji drogowej przez Wisłę (mosty, przeprawy promowe);
- wykreowanie wspólnie z województwami małopolskim i lubelskim korytarza turystycznego o randze krajowej, łączącego Kraków z Sandomierzem i Kazimierzem Dolnym.

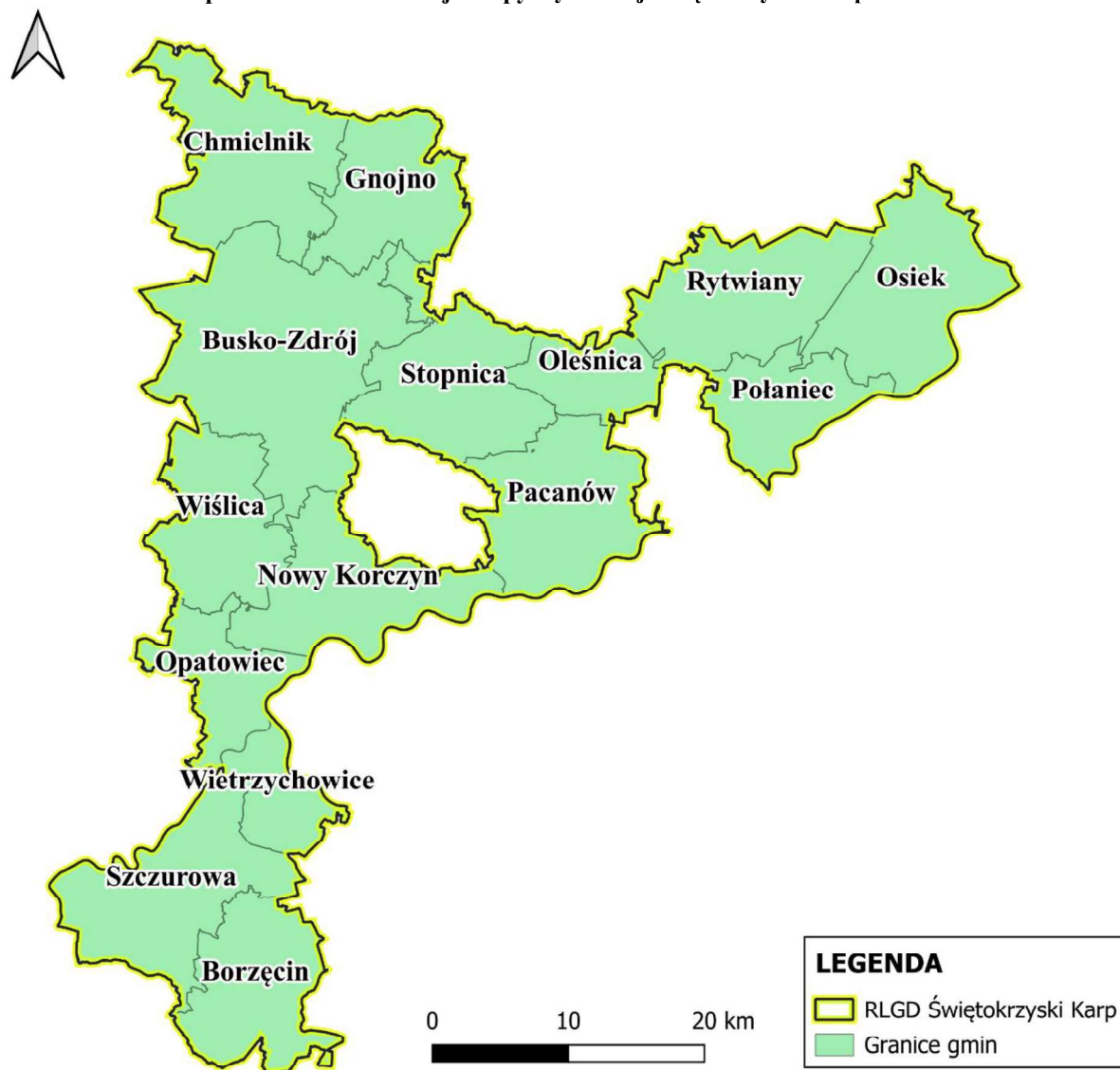
W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, iż Gmina Opatowiec wraz z siedmioma gminami – trzy z obszaru województwa świętokrzyskiego w granicach powiatu kazimierskiego: Skalbierz, Czarnocin i Bejsce oraz cztery gminy z obszaru województwa małopolskiego w granicach powiatu dąbrowskiego: Bolesław, Gręboszów, Mędrzechów i Olesno – wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia” (mapa 15). Ponadto Gmina Opatowiec wraz z czternastoma gminami położonymi w województwach świętokrzyskim oraz małopolskim, w powiatach buskim, staszowskim, kazimierskim, kieleckim, tarnowskim oraz brzeskim, w tym: osiem gmin miejsko-wiejskich, tj. Busko-Zdrój, Nowy Korczyn, Pacanów, Stopnica, Wiślica, Chmielnik, Osiek, Połaniec oraz sześć gmin wiejskich, tj. Borzęcin, Szczurowa, Wietrzychowice, Gnojno, Oleśnica, Rytwiany – wchodzi w skład Lokalnej Grupy Rybackiej Świętokrzyski Karp (mapa 16).

Mapa 15 Obszar Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju 2023–2027 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Perły Ponidzia”, str. 9

Mapa 16 Obszar Lokalnej Grupy Rybackiej Świętokrzyski Karp

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021–2027 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Świętokrzyski Karp

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Sprecyzowano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji Strategii, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jej realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizację dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jej głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą śródkresowych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 3 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec*, 2024 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie w raportach co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnostyki, czyli według stanu na koniec 2023 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do *Koordynatora ds. Strategii*. Dzięki temu sprawozdawczość

zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec. Wyznaczy on *Koordynatora ds. Strategii*, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach trzyletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy, referaty Urzędu Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 2 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*

Burmistrz
• wdrażanie – stymulowanie działań; • integrowanie zasobów.
Rada Miejska
• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii; • wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych; • akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii; • analizowanie postępów wdrażania Strategii; • przyjmowanie aktualizacji Strategii; • uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Koordinator ds. Strategii
• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców; • inicjacja realizacji działań priorytetowych; • koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii – sporządzanie co 3 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 3 lata; • udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami; • poszukiwanie nowych źródeł finansowania; • ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji; • pełnienie funkcji koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, partnerzy
• realizacja poszczególnych zadań i projektów; • przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Koordynatora ds. Strategii; • sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania; • zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

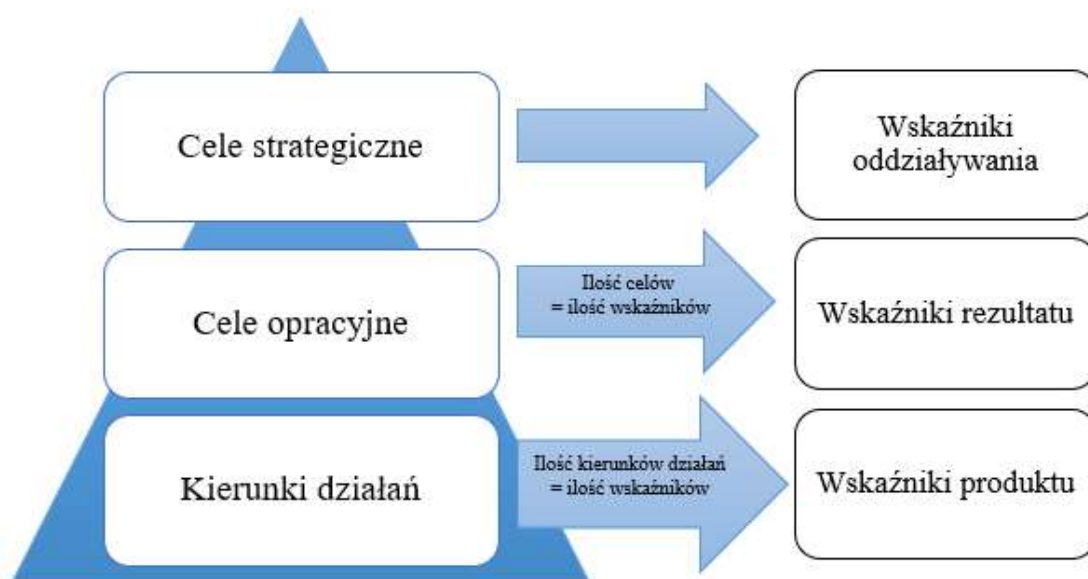
Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych celów i kierunków działań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 3 lata i jest realizowany do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2025–2027, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2028 r. Następny raport będzie częścią ewaluacji końcowej (ex-post). Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami

pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą trzyletnich zmian wskaźników. W tabeli 10 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju, natomiast w tabelach 11–12 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu.

Z racji, iż Strategia jest dokumentem o charakterze planistycznym, wyznaczone cele mają charakter długofalowy oraz odnoszą się do perspektywy po zakończeniu realizacji jej założeń. Osiągnięcie wyników określonych dla stanu docelowego – po realizacji Strategii tj. na koniec 2030 r. – oznaczać będzie powodzenie podejmowanych działań oraz pozwoli stwierdzić, iż kierunki rozwoju określone były zgodnie z aktualnymi potrzebami. Miernikiem rozwoju są wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru. Na schemacie 3 przedstawiono powiązania głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami niezbędnymi do zmierzenia ich realizacji, tj. celów strategicznych ze wskaźnikami oddziaływania, celów operacyjnych ze wskaźnikami rezultatu oraz kierunków działań ze wskaźnikami produktu.

Schemat 3 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W toku prac nad Strategią zostały określone cele strategiczne oraz kierunki działań, które mają doprowadzić do kluczowych zmian w gminie. Aby to osiągnąć zaplanowano również konkretne działania, którymi są m.in. przewidziane do realizacji projekty.

W związku z powyższym zdefiniowano także oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. W celu skutecznego monitorowania rezultatów przedstawiono wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu wraz z ich wartościami bazowymi, śródkresowymi oraz docelowymi.

Realizacja wskaźników zamieszczonych w tabelach 10–12 pozwoli zweryfikować, czy zaplanowane działania w obszarach gospodarczym, społecznym oraz przestrzenno-środowiskowym przynoszą efekty.

W sferze społecznej zakładanym rezultatem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców, tak aby stali się zintegrowaną społecznością, która wspólnymi inicjatywami dba o dobrostan każdej grupy społecznej. W tym celu będą podejmowane działania na rzecz m.in.: rozwoju opieki żłobkowej, przedszkolnej i szkolnej, opieki zdrowotnej oraz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *Liczba osób biorących udział w działaniach pobudzających aktywność społeczną mieszkańców*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom i/lub osobom z niepełnosprawnościami*.

W sferze gospodarczej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, co przełoży się na wzrost ich dochodów oraz na rozwój gospodarczy gminy. W tym celu będą podejmowane działania wspierające zakładanie i prowadzenie działalności czy edukację przez całe życie. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *Liczba osób, które skorzystały z programów w zakresie kompetencji zawodowych i przedsiębiorczości mieszkańców*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *Liczba powstałych systemów wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej*.

W sferze przestrzenno-środowiskowej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie stworzenie uporządkowanej i bezpiecznej przestrzeni na całym obszarze objętym Strategią, który charakteryzuje się czystym środowiskiem. W tym celu będą podejmowane działania obejmujące poprawę stanu infrastruktury technicznej, wprowadzające plan zagospodarowania przestrzennego czy ograniczające niską emisję. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności oraz Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności*;

- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *Liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz utworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania;*
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *Długość wybudowanej, przebudowanej, rozbudowanej i zmodernizowanej infrastruktury drogowej.*

Tabela 10 Wskaźniki oddziaływania rozwoju

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika dla gminy na koniec:
		2023 r.	2023 r.	2023 r.	2030 r.
<i>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie znaczenia lokalnej gospodarki</i>					
1.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności [szt.]	699	1 106	1 368	Osiągnięcie co najmniej 80% wartości średniej dla województwa
2.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności [szt.]	50	76	102	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla kraju
3.	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	93	133	175	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla kraju
4.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców [szt.]	507	843	973	Osiągnięcie co najmniej 80% wartości średniej dla województwa
5.	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	4,3	4,7	4,4	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla województwa i kraju
6.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	4,8	5,1	3,6	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla kraju
7.	Dochody własne – udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych [zł]	384	813	1 175	Osiągnięcie co najmniej 60% wartości średniej dla województwa

Cel strategiczny 2. Aktywna społeczność z wysokiej jakości usługami publicznymi							
8.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców [szt.]		57	45	46	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla województwa i kraju	
9.	Przyrost naturalny na 1000 ludności [-]		-9,4	-6,1	-3,6	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla województwa	
10.	Saldo migracji ogółem na 1000 ludności [-]		-10,4	-2,3	0,2	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla województwa	
11.	Udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku [%]			w wieku przedprodukcyjnym	13,6	18,2	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla województwa
				w wieku produkcyjnym	54,5	58,4	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla województwa
				w wieku poprodukcyjnym	31,9	23,3	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla województwa
12.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców ogółem [szt.]		145	237	170	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla kraju	
13.	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem [szt.]		14	16	12	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla województwa	
Cel strategiczny 3. Uporządkowana przestrzeń i zadbane środowisko naturalne							

14.	Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności [szt.]	1,7	2,4	2,6	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla województwa
15.	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców [szt.]	14	21	21	Osiągnięcie min. 90% wartości średniej dla województwa
16.	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	84,5	91,9	92,6	Osiągnięcie wartości zbliżonej do średniej dla województwa
					Poprawa wartości wskaźnika o ok. 30% w odniesieniu do stanu istniejącego
					Poprawa wartości wskaźnika o ok. 15% w odniesieniu do stanu istniejącego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 11 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2023 r.)	Wartość docelowa śródotkresowa (stan na koniec 2027 r.)	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)
WSKAŹNIKI REZULTATU						
Cel operacyjny 1.1. Wykorzystanie zasobów gminy						
1.	Liczba osób, które podjęły pracę, rozwinęły lub założyły działalność gospodarczą na skutek prowadzonych działań	os./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	20	50
Cel operacyjny 1.2. Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości						
2.	Liczba osób, które skorzystały z programów w zakresie kompetencji zawodowych i przedsiębiorczości mieszkańców	szt./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	20	50
Cel operacyjny 2.1. Aktywizacja społeczności lokalnej						
3.	Liczba osób biorących udział w działaniach pobudzających aktywność społeczną mieszkańców	os./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	100	300
Cel operacyjny 2.2. Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców						
4.	Liczba osób korzystających z atrakcyjnej oferty infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturowej	os./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	700	1 500
Cel operacyjny 3.1. Atrakcyjna przestrzeń publiczna						
5.	Liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz utworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania	szt./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	20	40
Cel operacyjny 3.2. Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko						
6.	Liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego	szt./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	70	150

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2023 r.)	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2027 r.)	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)
WSKAŹNIKI PRODUKTU						
Kierunek działań 1.1.1. Kreowanie i promowanie produktów wpływających na rozpoznawalność gminy						
1.	Liczba powstałych produktów wpływających na rozpoznawalność gminy	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 1.1.2. Wzmocnienie funkcji Opatowca jako lokalnego ośrodka wzrostu						
2.	Liczba podjętych działań wzmacniających funkcje centrotwórcze	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	3
Kierunek działań 1.1.3. Podnoszenie kompetencji rolników w zakresie rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego						
3.	Liczba rolników objętych wsparciem	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	3	6
Kierunek działań 1.2.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i możliwości rozwoju młodych ludzi						
4.	Liczba zrealizowanych programów	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 1.2.2. Podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców						
5.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie kompetencji cyfrowych mieszkańców	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 1.2.3. Stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej						

6.	Liczba powstałych systemów wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 2.1.1. Kreowanie pozytywnych relacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem						
7.	Liczba powstałych partnerstw trójsektorowych	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 2.1.2. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami						
8.	Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom i/lub osobom z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	2
Kierunek działań 2.1.3. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr społecznych						
9.	Liczba przeprowadzonych szkoleń	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	4
2.1.4. Wdrażanie idei Smart Village						
10.	Liczba wdrożonych Koncepcji Smart Village	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 2.2.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów kultury, świetlic wiejskich i remiz strażackich						
11.	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych/nowo powstałych obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	3	6
Kierunek działań 2.2.2. Wzrost dostępności wysokiej jakości usług zdrowotnych						
12.	Liczba zmodernizowanych / powstałych obiektów świadczących usługi zdrowotne	szt./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	1	1
Kierunek działań 2.2.3. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr instytucji publicznych						

13.	Liczba przeprowadzonych szkoleń	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	4
Kierunek działań 2.2.4. Zapewnienie wysokiej jakości oferty edukacyjnej na każdym szczeblu, w tym inwestycje w bazę oświatową						
14.	Liczba placówek edukacyjnych objętych wsparciem	szt./rok	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	2
Kierunek działań 2.2.5. Wzmacnianie oferty kulturowej i sportowej						
15.	Liczba nowo powstałej/ zmodernizowanej oferty kulturowej i sportowej	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	4
Kierunek działań 3.1.1. Działania inwestycyjne w zakresie publicznej infrastruktury rekreacyjnej gminy poprzez m.in. rozbudowę tras rowerowych, szlaków pieszych i ścieżek edukacyjnych						
16.	Długość wybudowanych odcinków ścieżek rowerowych	km	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	5	10
Kierunek działań 3.1.2. Poprawa stanu przyrodniczego wsi i krajobrazu wiejskiego						
17.	Liczba miejscowości z polepszonym wizerunkiem	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	4
Kierunek działań 3.1.3. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy poprzez rozwój i modernizację infrastruktury drogowej						
18.	Długość wybudowanej, przebudowanej, rozbudowanej i zmodernizowanej infrastruktury drogowej	km	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	10	20
Kierunek działań 3.1.4. Rewitalizacja Opatowca						
19.	Liczba podjętych działań rewitalizacyjnych	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	0	1
Kierunek działań 3.2.1. Wsparcie rozwiązań z zakresu małej retencji i bioretencji						

20.	Liczba wspartych/ nowo powstałych obiektów małej retencji i bioretencji	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	3	6
Kierunek działań 3.2.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych oraz podmiotów gospodarczych						
21.	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	10	20
Kierunek działań 3.2.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-ściekowej						
22.	Długość wybudowanej/rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	km	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	3	6
Kierunek działań 3.2.4. Wzmacnianie funkcjonowania służb ratunkowych i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego						
23.	Liczba doposażonych służb	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	2	4
Kierunek działań 3.2.5. Wspieranie ekologicznych rozwiązań w gospodarce odpadami						
24.	Liczba wdrożonych ekologicznych rozwiązań w gospodarce odpadami	szt.	Urząd Miasta i Gminy Opatowiec	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju Gminy ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opatowiec, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Miejskiej lub 50 mieszkańców. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą spodziewane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na trzy lata;

- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii – biorąc pod uwagę okresy sprawozdawcze, tożsama z ewaluacją on-going;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne, są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 13 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec</i> zatwierdzone Uchwałą Nr III/25/2002 Rady Gminy w Opatowcu z dnia 30 grudnia 2002 r.	od 2002 r.	Nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego. Studia będą obowiązywały do czasu opracowania przez gminę planu ogólnego, ale nie później niż do dnia 31 grudnia 2025 r.
2.	<i>Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w Gminie Opatowiec na lata 2012–2032</i>	2012–2032	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
3.	<i>Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Opatowiec</i>	od 2017 r.	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
4.	<i>Program ochrony środowiska dla Gminy Opatowiec</i>	od 2010 r.	Dokument aktualny, zaleca się aktualizację Programu zgodnie z założeniami Strategii.
5.	<i>Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Opatowiec</i>	od 2016 r.	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
6.	<i>Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Opatowiec na lata 2023–2028</i>	2023–2028	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
7.	<i>Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób</i>	2024–2028	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.

	<i>Doznających Przemocy Domowej w Gminie Opatowiec na lata 2024–2028</i>		
8.	<i>Program współpracy Gminy Opatowiec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i>	opracowywany corocznie	Dokument zgodny z założeniami Strategii.
9.	<i>Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym</i>	opracowywany corocznie	Dokument zgodny z założeniami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju Gminy Opatowiec istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, możliwość złożenia propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenia uwag i opinii do projektu Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) oraz zgodnie z *Uchwałą Nr V/27/2024 Rady Miejskiej w Opatowcu z dnia 23 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji*, w dniach 08.05–11.06.2025 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo w proces konsultacji społecznych włączono:

5. Powiat Kazimierski.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–6 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w dniach 08.05–11.06.2025 r. w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: gmina@opatowiec.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;

- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, ul. Rynek 3, 28-520 Opatowiec, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;
 - c) bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, w godzinach pracy Urzędu.
2. Spotkanie otwarte, umożliwiające omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Spotkanie odbyło się w dniu 10 czerwca 2025 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Opatowiec.
 3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, ul. Rynek 3, 28-520 Opatowiec, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu zamieszczono w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (umig.opatowiec.pl);
- na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.gminy.com.pl/opatowiec);
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta i Gminy Opatowiec.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* dostępne były od dnia 8 maja 2025 r.:

- w wersji papierowej w sekretariacie w budynku Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, w godzinach pracy Urzędu;
- w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Opatowiec (umig.opatowiec.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.gminy.com.pl/opatowiec).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w dniu 10 czerwca 2025 r. Podczas spotkania, w którym uczestniczyło 10 osób, omówiono główne założenia programowe i wdrożeniowe dokumentu tj. wizja, misja, cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im działaniami, a także zakres rzeczowy projektów strategicznych, które planowane są do realizacji przez samorząd gminy. Przedstawione zostały również założenia przestrzenno-funkcjonalne, w tym model funkcjonalno-przestrzenny.

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), pismem z dnia 8 maja 2025 r. Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu 4 czerwca 2025 r. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2241/25 wydał pozytywną opinię dotyczącą projektu Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 z rekomendacjami dotyczącymi potrzeby wprowadzenia korekt i uzupełnień zapisów.

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Gminy Opatowiec jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, w dniach 11–24.10.2024 r. oraz w dniach 27.01–09.02.2025 r. przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Ankiety były dostępne w wersji on-line oraz w wersji papierowej. W pierwszym badaniu udział wzięło 66 osób, zaś w drugim 29 osób.

Najwyżej oceniony przez ankietowanych obszar funkcjonowania to walory przyrodniczo-krajobrazowe (93% respondentów oceniło go dobrze i bardzo dobrze). Na równie wysokim poziomie oceniono dostępność do sieci wodociągowej (83% ocen dobrych i bardzo dobrych). Dobrze ocenionym obszarem jest stan infrastruktury drogowej (78% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz stan środowiska naturalnego (77% ankietowanych oceniło dobrze i bardzo dobrze). Obszary, które także zostały pozytywnie ocenione przez mieszkańców to: jakość i dostępność edukacji na poziomie podstawowym (76% ocen dobrych i bardzo dobrych), a także bezpieczeństwo publiczne (70% ankietowanych oceniło dobrze i bardzo dobrze).

Z mniej optymistycznych, ale bardzo ważnych danych jakie udało się uzyskać z badań ankietowych, to dostęp do miejsc pracy – obszar ten uzyskał 63% ocen złych i bardzo złych. Kolejny słabo oceniony obszar to połączenia komunikacyjne z otoczeniem zewnętrznym (63% ocen złych i bardzo złych). Słabo oceniane są również: jakość i dostępność opieki żłobkowej (47% ocen złych i bardzo złych), jakość i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej (40% ocen złych i bardzo złych) oraz poziom zarobków mieszkańców (38% ocen złych i bardzo złych).

Druga część ankiety odnosiła się do podania maksymalnie 3 priorytetów, które mają lub miałyby największy wpływ na rozwój Gminy Opatowiec oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. W tym pytaniu największa uwaga została skupiona na wspieraniu przedsiębiorczości na obszarze gminy (odpowiedź wskazało 56% respondentów). Innymi ważnymi aspektami, na które zwrócili uwagę ankietowani, to: tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców (odpowiedź wskazało 48% ankietowanych) oraz zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej (odpowiedź wskazało 41%

ankietowanych). Elementy te potrzebują poprawy i mają duży wpływ na rozwój Gminy Opatowiec w perspektywie najbliższych lat.

Ponadto w ankietach mieszkańcy wskazywali potencjały gminy, na których powinien bazować jej rozwój, są to: walory przyrodnicze gminy i czyste środowisko naturalne (79% ankietowanych) oraz potencjał rekreacyjny (48% ankietowanych). W badaniu ankietowani mieli wskazać, co powinno ich zdaniem być głównym kierunkiem rozwoju gminy. Najwyższą ilość odpowiedzi uzyskały: tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości (66% ankietowanych) oraz rozwój funkcji rekreacyjnej (38% ankietowanych). W ostatnim pytaniu ankietowani mieli wskazać, z czym chcieliby, aby utożsamiana była w przyszłości gmina. Najczęściej wskazywano na: gminę przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy (59% odpowiedzi) oraz gminę atrakcyjną do osiedlania się (45% odpowiedzi).

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badania ankietowego, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:

- 11 grudnia 2024 r.: spotkanie informacyjno-warsztatowe przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii (podsumowanie Diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju), w spotkaniu uczestniczyło 7 osób.
- 6 lutego 2025 r: spotkania warsztatowe (wywiady grupowe) z wybranymi grupami interesariuszy:
 - o godz. 10:00 – warsztaty z przedstawicielami samorządów szkół podstawowych, w których uczestniczyło 7 osób;
 - o godz. 12:00 – warsztaty z przedstawicielami organizacji seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, w których uczestniczyły 2 osoby;
 - o godz. 14:00 – warsztaty z Radnymi i Sołtysami, w których uczestniczyło 16 osób.
 - o godz. 16.00 – otwarte spotkanie warsztatowe dla wszystkich mieszkańców, w których uczestniczyło 10 osób.

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, przeprowadzone w dniach 08.05–11.06.2025 r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*. Mieszkańcy informowani byli o konsultacjach poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec. Uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze

konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: gmina@opatowiec.pl;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, ul. Rynek 3, 28-520 Opatowiec;
- c) bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, w godzinach pracy Urzędu.

Podczas konsultacji Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne wypełnione formularze uwag. Po wyznaczonym terminie konsultacji wpłynęła opinia Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie (pismo znak: K.RPP.610.301.2025.PW z dnia 12 czerwca 2025 r.) dotycząca konieczności wprowadzenia drobnych korekt i uzupełnienia zapisów projektu dokumentu. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji, który został opublikowany na oficjalnej stronie internetowej gminy oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt 2, art. 58 ust. 1 pkt 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5–6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu 8 maja 2025 r. do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska – wskazano również powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* zawiera 4 projekty strategiczne, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Zadania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu, będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii przedstawiono zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu 19 maja 2025 r. do Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec wpłynęło pismo r. znak: NZ.9022.4.35.2025 od Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach, w którym stwierdzono, iż w niniejszym przypadku można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, z uwagi na to, że realizacja przewidzianych zadań nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko w zakresie zdrowia i życia ludzi.

W dniu 10.06.2025 r. do Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec wpłynęło pismo znak WOO-III.410.24.2025.MK.1 od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach w którym uzgodniono brak możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz uzgodniono równocześnie zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ww. ustawy, organ opracowujący projekt dokumentu poddaje projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez właściwe organy. Dokument Strategii wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko przekazano w dniu 25.04.2025 r. do zaopiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (PWIS), a także zapewniono możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w *Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Projekt dokumentu wraz z prognozą został wyłożony do publicznego wglądu na oficjalnej stronie internetowej gminy oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej na okres 21 dni tj. w dniach 01.08–22.08.2025 r. Ponadto w lokalnej prasie zamieszczono obwieszczenie o rozpoczęciu konsultacji z mieszkańcami. W trakcie konsultacji społecznych do projektu dokumentu wraz z prognozą nie wpłynęły uwagi.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach pismem z dnia 1 sierpnia 2025 r. znak: NZ.9022.4.69.2025 zaopiniował bez zastrzeżeń projekt Strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W piśmie tym stwierdzono, iż biorąc pod uwagę charakter planowanych działań, jak również konieczność zastosowania się do wskazanych w prognozie oddziaływania na środowisko rozwiązań i zapisów, można przyjąć, iż realizacja ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach pismem z dnia 26 listopada 2025 r. znak: WOO-III.410.3.26.2025.KW.4 w sprawie zaopiniowania projektu dokumentu

wraz z prognozą oddziaływania na środowisko po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w przedłożonej dokumentacji zaopiniował projekt Strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W piśmie tym stwierdzono, iż nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 Ostoja Nidziańska oraz Dolina Nidy. Mając na uwadze charakter zadań oraz zastosowanie rozwiązań chroniących środowisko na etapie realizacji oraz eksploatacji nie przewiduje się negatywnego oddziaływania inwestycji w odniesieniu do realizacji celów środowiskowych wyznaczonych dla wód powierzchniowych i podziemnych, jak i celów ochrony form ochrony przyrody, w tym na obszary Natura 2000. Z analizy i oceny zawartej w prognozie można wywnioskować, że realizacja założeń projektu dokumentu nie spowoduje znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na formy ochrony przyrody przy odpowiednio dobranej lokalizacji, zachowaniu obowiązujących przepisów i standardów w zakresie ochrony środowiska i przyrody wynikających z przepisów odrębnych oraz przy uwzględnianiu zawartych w dokumentacji działań minimalizujących negatywne oddziaływania planowanych zadań na środowisko.

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju.....	29
Schemat 2 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>	101
Schemat 3 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	102

Spis rysunków

Rysunek 1 Legenda do treści mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Opatowiec.....	91
--	----

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	24
Tabela 2 Analiza SWOT	25
Tabela 3 Drzewo problemów	27
Tabela 4 Drzewo celów	28
Tabela 5 Plan operacyjny	32
Tabela 6 Lista projektów strategicznych.....	40
Tabela 7 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>	47
Tabela 8 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	56
Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	57
Tabela 10 Wskaźniki oddziaływania rozwoju	105
Tabela 11 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	108
Tabela 12 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	109
Tabela 13 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii	114

Spis map

Mapa 1 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Opatowiec	71
Mapa 2 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Opatowiec	72
Mapa 3 System powiązań przyrodniczych na terenie Gminy Opatowiec	73
Mapa 4 Mapa geologiczna Gminy Opatowiec	75
Mapa 5 Wybrane usługi publiczne na terenie Miasta Opatowiec	78
Mapa 6 Gmina Opatowiec – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego	79
Mapa 7 Gmina Opatowiec – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	81

Mapa 8 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Zaludnienie oraz elementy infrastruktury społecznej w 2013 r. (uwarunkowania).....	86
Mapa 9 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – System osadniczy (uwarunkowania)	87
Mapa 10 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Gospodarka wodna (uwarunkowania)	88
Mapa 11 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu	89
Mapa 12 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Opatowiec	90
Mapa 13 Obszary strategicznej interwencji	93
Mapa 14 OSI obszary zagrożone trwałą marginalizacją	95
Mapa 15 Obszar Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”	97
Mapa 16 Obszar Lokalnej Grupy Rybackiej Świętokrzyski Karp	98

Spis załączników

1. Ewaluacja ex-ante.

***Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności
i efektywności realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Opatowiec na lata 2025–2030 – ewaluacja ex-ante***

Grudzień 2025

Spis treści

Wstęp	3
1. Partycypacyjny charakter dokumentu.....	5
1.1. Nabór fiszek projektowych	6
1.2. Konsultacje społeczne Strategii	6
1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa	11
2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii.....	13
3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.....	20
Podsumowanie.....	22
Spis tabel.....	23

Wstęp

Ewaluacja jest procesem mającym za zadanie ocenę jakości oraz wartości przebiegu i efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Choć nie jest to badanie naukowe, monitoring czy audyt, to dzieli z tymi narzędziami wiele wspólnych cech. Ewaluacja może być przeprowadzona na każdym etapie projektu, dokumentu czy programu – w tym przypadku *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* (dalej: Strategia). Ewaluacja *ex-ante* przeprowadzana jest przed działaniem, w tym przypadku przed przyjęciem i wdrożeniem Strategii. Ma ona ocenić trafność zamierzonych działań i projektów zgodnie z głównymi założeniami/celami dokumentu. Ewaluacja *mid-term*, często nazywana też ewaluacją *on-going*, to badanie prowadzone podczas wdrażania Strategii – ocenia osiągnięte etapy, produkty i rezultaty. Daje możliwość modyfikacji działania, tak aby lepiej spełniało zamierzone cele. Natomiast ewaluacja *ex-post* jest to najpopularniejsze tego typu badanie. Przeprowadzana po zakończeniu wdrażania Strategii, ma na celu zbadanie długotrwałych rezultatów, a także ocenia realizację poszczególnych etapów oraz stopień realizacji zakładanych celów.

Każda z wyżej wskazanych ewaluacji ma określone zastosowanie i metodologię. Niniejszy raport dotyczy przeprowadzonej ewaluacji *ex-ante*, tj. uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*. Proces ewaluacji rozpoczął się wraz z konsultacjami społecznymi projektu Strategii – niniejszy raport pokazuje procedurę oraz zmiany, jakie zachodziły w dokumencie Strategii w trakcie jego konsultowania, opiniowania i w wyniku ewaluacji.

Wiele elementów Strategii stanowi przedmiot ewaluacji *ex-ante*. Badanie to m.in. weryfikuje poprawność, kompletność, adekwatność, trafność i aktualność wniosków wynikających z diagnozy i tłumaczy przyczyny potencjalnych zmian. Ewaluacja ta ocenia również poprawność określonych działań i ich realność w kontekście dostępnych zasobów. Istotnym elementem ewaluacji jest również weryfikacja założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) wprowadziła obowiązek przeprowadzenia ewaluacji uprzedniej, nie wspominając o ewaluacji śródkresowej ani końcowej. Ewaluacja wydaje się jednak być bardzo ważnym procesem nie tylko przed, ale też w trakcie i po realizacji dokumentu.

W Strategii przyjęto więc następujący schemat ewaluacyjny:

- Ewaluacja *ex-ante* – Raport (przed realizacją Strategii),
- Ewaluacja *on-going* (na bieżąco, w trakcie wdrażania Strategii),
- Ewaluacja *mid-term* (w połowie okresu realizacji Strategii),
- Ewaluacja *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii).

W przypadku ewaluacji *ex-ante*, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria¹:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań;
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów;
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań;
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej, między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Ewaluacja *ex-ante Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* wykonana została w sposób partycypacyjny, jednocześnie jest efektem pracy wewnętrznej w Urzędzie Miasta i Gminy w Opatowcu oraz podmiotu zewnętrznego – Wykonawcy dokumentu Strategii. Przyjmuje się, że jeżeli projekt Strategii powstawał w sposób partycypacyjny, to nie jest konieczne prowadzenie ewaluacji jako całkowicie osobnego działania, dublującego wcześniejsze. Raport z ewaluacji *ex-ante* może pokazywać procedurę oraz zmiany, jakie zaszły w dokumencie Strategii w wyniku przeprowadzenia ewaluacji.

¹ *Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

1. Partycypacyjny charakter dokumentu

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* obejmowało szereg działań partycypacyjnych:

1. Badanie ankietowe w dniach 11–24.10.2024 r. przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*. Informacja o badaniu wraz z wzorem ankiety została podana do publicznej wiadomości na stronie internetowej gminy. W badaniu ankietowym wzięło udział 66 osób.
2. Badanie ankietowe w dniach 27.01–09.02.2025 r. przeprowadzone wśród mieszkańców gminy w celu poznania opinii ankietowanych na temat możliwych kierunków rozwoju gminy. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 29 osób.
3. Różnego rodzaju spotkania:
 - 11 grudnia 2024 r.: spotkanie informacyjno-warsztatowe przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii (podsumowanie Diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju), w spotkaniu uczestniczyło 7 osób.
 - 6 lutego 2025 r: spotkania warsztatowe (wywiady grupowe) z wybranymi grupami interesariuszy:
 - o godz. 10:00 – warsztaty z przedstawicielami samorządów szkół podstawowych, w których uczestniczyło 7 osób;
 - o godz. 12:00 – warsztaty z przedstawicielami organizacji seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami, w których uczestniczyły 2 osoby;
 - o godz. 14:00 – warsztaty z Radnymi i Sołtysami, w których uczestniczyło 16 osób.
 - o godz. 16.00 – otwarte spotkanie warsztatowe dla wszystkich mieszkańców, w których uczestniczyło 10 osób.
4. Wiele rozmów telefonicznych i osobistych (spotkania „robocze”) oraz korespondencji e-mailowej między autorami Strategii i współtworzącymi ją pracownikami Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec.
5. Nabór tzw. fiszek projektowych (propozycji projektów do realizacji w ramach Strategii), który odbył się w terminie 27.01–10.02.2025 r.
6. Konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, przeprowadzone w dniach 08.05–11.06.2025 r.

Na każdym etapie tworzenia dokumentu, wszystkie zainteresowane osoby miały zapewnioną możliwość wyrażenia swojej opinii, udziału w dyskusjach, złożenia uwag do projektów dokumentów, dlatego też należy stwierdzić, że Strategia powstała w sposób partycypacyjny.

1.1. Nabór fiszek projektowych

Nabór fiszek projektowych został przeprowadzony w terminie 27.01–09.02.2025 r. Wypełnioną fiszkę projektową zainteresowani mogli złożyć do dnia 9 lutego 2025 r. włącznie w następujących formach:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: gmina@opatowiec.pl, wpisując w tytule „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”;
- b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy Opatowiec, ul. Rynek 3, 28-520 Opatowiec, z dopiskiem „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”;
- c) bezpośrednio w budynku Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, w godzinach pracy Urzędu.

Podczas naboru, do Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec nie wpłynęły żadne propozycje projektów.

1.2. Konsultacje społeczne Strategii

W dniach 08.05–11.06.2025 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo w proces konsultacji społecznych włączono:

5. Powiat Kazimierski.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–5 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne formularze uwag. Po wyznaczonym terminie konsultacji wpłynęła opinia Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie (pismo znak: K.RPP.610.301.2025.PW z dnia 12 czerwca 2025 r.) dotycząca konieczności wprowadzenia drobnych korekt i uzupełnienia zapisów projektu dokumentu. Szczegółowe zestawienie uwag wraz z informacją o wynikach konsultacji i uzasadnieniem uwzględnienia lub braku uwzględnienia poszczególnych uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji, zamieszczono w tabeli 1.

Tabela 1 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga	Obecny zapis	Propozycja zmiany wraz z uzasadnieniem	Stanowisko wraz z uzasadnieniem
1.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	W przedłożonym do zaopiniowania projekcie Strategii zawarto informacje nt. występowania na terenie gminy „obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%), a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%)”. Jednak niezrozumiałe jest zdanie o następującej treści: „tereny szczególnego zagrożenia powodzią znajdują się przy ujściu Dunajca do Wisły”. Podkreślić należy, że na terenie gminy obszary jw. Wyznaczone zostały od rzek: Wisła, Nida i Nidzica. Proponujemy, aby w projekcie Strategii zamieścić informacje w powyższym zakresie, natomiast zacytowane zdanie usunąć.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii wprowadzono zmiany zgodnie z uwagą.
2.		3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	Na stronie 82 projektu Strategii zamieszczono Mapę 7 Gmina Opatowiec – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego (...). Skorygowania wymagają opisy obszarów szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10% w legendzie mapy – zamiast „obszary zagrożenia powodziowego 10%” i „obszary szczególnego zagrożenia powodziowego 1%” powinno być: „obszary szczególnego zagrożenia powodzią Q10%” i obszary szczególnego zagrożenia	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii wprowadzono zmiany zgodnie z uwagą.

				powodzą Q1%”. Ponadto zgodnie z legendą, na rysunku linią czerwoną zaznaczono „wał przeciwpowodziowy lub grobla”. Podkreślenia wymaga fakt, że na terenie gminy nie występują wały przeciwpowodziowe.	
3.	3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	Tabela 2 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	Zgodnie ze zaktualizowanym Planem Zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r., który obowiązuje od 23.032023 r. w granicach gminy Opatowiec wskazano konieczność realizacji zadania pn.: „Zabezpieczenia przeciwpowodziowe w zlewni Nidzicy: - etap I: Zabezpieczenie przeciwpowodziowe rzeki Małoszówki na terenie m. Kazimierza Wielka, gm. Kazimierza Wielka, pow. Kazimierski – etap 2: Zabezpieczenie przeciwpowodziowe rzeki Sancygniówki na terenie m. Działoszycy i Dziekanowice, gm. Działoszyce, pow. Pińczowski – etap 3: Rozbudowa prawego wału przeciwpowodziowego (całkowego) rzeki Nidzicy (2,1 km) w m. Piotrowice, gm. Koszyce – etap 4: wykonanie pozostałych zadań wynikających z analizy zagrożenia przeciwpowodziowego w zlewni Nidzicy” o nr ID: W_GZW_3145. W przedłożonym do zaopiniowania projekcie Strategii należy uzupełnić informację dotyczącą planowanego na terenie gminy zadania.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii dodano zadanie, zgodnie z uwagą.	
4.	3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i	W przedłożonym do zaopiniowania dokumencie zawarta została m.in. informacja nt. stopnia zagrożenia suszą w zależności od jego typu w odniesieniu do terenu Gminy Opatowiec, jednak nie jest ona zgodna z PPSS.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii wprowadzono zmiany zgodnie z uwagą.	

			planistycznymi wyższego rzędu	Wymaga ona korekty w zakresie stopnia zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną.	W odniesieniu do Planów Gospodarowania Wodami zapisy w przedłożonym projekcie Strategii wymagają korekty zgodnie z zestawionymi poniżej uwagami. W tabeli 9 w Strategii w Lp. 8 proponujemy pominąć zamieszczanie informacji dotyczącej JCWPd GW2000132, GW2000149, GW2000133 ze względu na ich marginalny obszar wspólny z Gminą Opatowiec. Dla wszystkich JCW proponujemy zmienić istniejący zapis: „Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych” na zapis zgodny z kartami charakterystyk JCW” „Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego”. Dla JCWP: RW2000122159 – Wisła od Raby do Nidy z wymienionych działań podstawowych usunąć działanie „Kontrola przestrzegania warunków stosowania ochrony roślin”. Działanie „Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami” należy przenieść do działań uzupełniających. Z kolei dla JCWP: RW20001121699 – Nida od Czarnej Nidy do ujścia należy dodać działanie uzupełniające: „Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów – udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych w rzece Nida i Brzeźnica”. Natomiast przed informacją dotyczącą GZWP proponujemy dodać zdanie: „Zestaw działań
5.		3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	Tabela 9 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu		Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii wprowadzono zmiany zgodnie z uwagami.

6.				podstawowych i uzupełniających jest wdrażany poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych”.	
		3.2. Plan operacyjny rozwoju	Tabela 5 Plan operacyjny	Ponadto w Strategii należy wyszczególnić działania mające na celu zatrzymywanie wód opadowych i roztopowych (...) zalecane jest przy realizacji nowych inwestycji wprowadzenie obowiązkowego działania mającego na celu zatrzymywanie wód opadowych i roztopowych w miejscu inwestycji (w miejscu opadu).	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. W projekcie Strategii wprowadzono dodatkowe zapisy dotyczące zatrzymywania wód opadowych.

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) pismem z dnia 5 maja 2025 r. Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu 4 czerwca 2025 r. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego podjął Uchwałę Nr 2241/25 w sprawie wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględniania w projekcie *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*, ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał pozytywną opinię z rekomendacjami dotyczącymi potrzeby wprowadzenia korekt i uzupełnień zapisów.

Tabela 3 Rejestr uwag, wynikających z opinii Zarządu Województwa Świętokrzyskiego do projektu Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030

Lp.	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga	Obecny zapis	Propozycja zmiany wraz z uzasadnieniem	Stanowisko wraz z uzasadnieniem
1.	Rozdział 2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	Obszar przestrzennie-środowiskowy	Należałoby uwzględnić charakterystykę zabudowy w gminie, np. czy zabudowa jest skupiona czy rozproszona, jaki rodzaj zabudowy przeważa, gdzie są miejsca koncentracji poszczególnych funkcji, wskazać ewentualne kolizje w zagospodarowaniu przestrzennym itp.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. Uzupełniono diagnozę o informacje we wskazanym zakresie.
2.	4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	Mapa 12	W zakresie terenów predysponowanych do rozwoju funkcji osiedleńczej, na zachód od centrum miejscowości Rzemienowice, należałoby wskazać bardziej skoncentrowaną formę zabudowy, a nie jak obecnie dwa oderwane od siebie pasma zlokalizowane wśród pól.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. Skorygowano wyznaczone tereny predysponowane do rozwoju funkcji osiedleńczej i zaprezentowano te tereny na modelu funkcjonalno-przestrzennym w bardziej skoncentrowanej formie zabudowy.
3.	4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	Mapa 12	Uzupełnić mapę o przebiegający przez obszar gminy gazociąg wysokopiętny.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. Na mapie 12 uzupełniono przebiegający przez obszar gminy gazociąg wysokopiętny.
4.	4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	Legenda do mapy nr 11	W legendzie znalazł się błąd, a mianowicie: napisano „międzywojewódzka trasa rowerowa Green Velo”, a powinno być samochodowy „Szlak Jagielloński”, który przebiega przez teren gminy, Green Velo natomiast nie.	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona. Skorygowano informacje znajdujące się w legendzie do mapy nr 11, zgodnie z uwagą.

Źródło: Opracowanie własne

2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii

Dla oceny poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii zadano następujące pytania badawcze:

1) Czy sporządzono Diagnozę zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198)?

Tak, *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec* sporządzono zgodnie z art. 10a ww. ustawy.

2) Czy Diagnoza jest kompletna i spójna wewnętrznie?

Diagnoza została opracowana we współpracy Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec (spojrzenie od wewnątrz) z Wykonawcą zewnętrznym (spojrzenie od zewnątrz). Diagnoza jest spójna wewnętrznie, jej struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały. Różne zagadnienia z poszczególnych sfer zostały przeanalizowane w odrębnych rozdziałach. Analizie poddano następujące obszary:

- Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność;
- Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym;
- Gospodarka i rynek pracy;
- Środowisko naturalne i infrastruktura;
- Kultura i dziedzictwo;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne;
- Bezpieczeństwo;
- Polityka społeczna;
- Edukacja i wychowanie;
- Kapitał społeczny;
- Finanse samorządowe.

Swoim zakresem Diagnoza obejmuje stan aktualny (dane ilościowe za 2023 r.) oraz stan poprzedzający stan aktualny (dane dla poszczególnych lat z okresu 2019–2023). Sytuacja bieżąca i zachodzące procesy mają odzwierciedlenie w analizie SWOT, która pozwala stwierdzić jakie w gminie są problemy i bariery rozwojowe, a jakie są jej potencjały i szanse do rozwoju. Dokument spełnia swoją funkcję, ponieważ umożliwia podjęcie decyzji strategicznych, takich jak określenie wizji rozwoju Gminy Opatowiec, określenie celów strategicznych rozwoju oraz ukierunkowanie działań i wskaźników osiągnięcia celów.

Różnice w analizie SWOT wskazanej w Diagnozie (tabela 28) i Strategii (tabela 2) wynikają z ewaluacji – upływu czasu, spotkań i rozmów jakie miały miejsce między przygotowaniem Diagnozy, a ostatecznej wersji Strategii. Analizy te nie są ze sobą sprzeczne – są spójne, jednak ta wskazana w Strategii określa najważniejsze elementy, najbardziej

wyróżniające gminę wśród innych gmin czy powszechnie zauważanych tendencji i problemów.

Tabela 4 Analiza SWOT Gminy Opatowiec zamieszczona w *Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec*

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Rozwój budownictwa mieszkalnego – wzrost wskaźnika ilości nowych budynków mieszkalnych na 1000 osób. 2. Niezdegradowane środowisko naturalne. 3. Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy – 99,9% powierzchni gminy. 4. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe. 5. Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. 6. Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. 7. Aktywność społeczna mieszkańców gminy – duża liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji na terenie gminy. 8. Korzystna struktura finansów publicznych w gminie. 9. Samodzielni mieszkańcy – malejąca liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. 10. Położenie przy drodze krajowej nr 79.	1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców – ujemny przyrost naturalny oraz poziom salda migracji. 2. Niekorzystna struktura wieku oraz wskaźniki obciążenia demograficznego. 3. Systematyczne starzenie się społeczeństwa – niekorzystna prognoza liczby ludności do 2060 roku. 4. Wysoki ujemny poziom salda migracji, w szczególności osób młodych (15–39 lat). 5. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. 6. Braki w zakresie infrastruktury sieci kanalizacyjnej oraz sieci gazowej. 7. Brak miejsc świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Wzrost średniej długości życia. 3. Wzrost ilości podróży krajowych Polaków. 4. Cyfryzacja życia codziennego. 5. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 6. Wzrost mobilności społeczeństwa. 7. Moda na zdrowy styl życia.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Zmiany klimatu. 4. Wykluczenie cyfrowe. 5. Emigracja mieszkańców Polski.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Analiza SWOT Gminy Opatowiec zamieszczona w Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Niezdegradowane środowisko naturalne. 2. Bogate dziedzictwo naturalne w postaci atrakcyjnego krajobrazu oraz położenia wzdłuż rzeki Wisły i przy ujściu Dunajca, błoni opatowieckich czy piaszczystych skarp. 3. Obszary prawnie chronione występujące na terenie gminy – 99,9% powierzchni gminy. 4. Istnienie gleb o wysokiej przydatności rolniczej. 5. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe związane z istnieniem obiektów zabytkowych oraz interesującą historią i tradycją tego miejsca. 6. Warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. 7. Położenie na trasie międzynarodowego Szlaku Jagiellońskiego (Via Jagiellonica), łączącego Kraków z Lublinem i Wilnem. 8. Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. 9. Aktywność społeczna mieszkańców gminy – duża liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji na terenie gminy. 10. Prężnie funkcjonująca Samorządowa Instytucja Kultury – Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowcu. 11. Korzystna struktura finansów publicznych w gminie. 12. Samodzielni mieszkańcy – malejąca liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. 13. Położenie przy drodze krajowej nr 79.	1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców – ujemny przyrost naturalny oraz poziom salda migracji. 2. Niekorzystna struktura wieku oraz wskaźniki obciążenia demograficznego. 3. Systematyczne starzenie się społeczeństwa – niekorzystna prognoza liczby ludności do 2060 roku. 4. Wysoki ujemny poziom salda migracji, w szczególności osób młodych (15–39 lat). 5. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. 6. Braki w zakresie infrastruktury sieci kanalizacyjnej oraz sieci gazowej. 7. Brak miejsc świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Wzrost średniej długości życia. 3. Wzrost ilości podróży krajowych Polaków. 4. Cyfryzacja życia codziennego. 5. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 6. Wzrost mobilności społeczeństwa. 7. Moda na zdrowy styl życia.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Zmiany klimatu. 4. Wykluczenie cyfrowe. 5. Emigracja mieszkańców Polski.

Źródło: Opracowanie własne

3) Czy w projekcie Strategii została określona wizja? Czy cele strategiczne i operacyjne odpowiadają na zdiagnozowane bariery rozwojowe i potrzeby oraz są odpowiedzią na mocne strony i potencjały gminy? Czy cele strategiczne i operacyjne przyczyniają się do osiągnięcia wizji?

Tak, w projekcie Strategii określona została wizja, czyli stan docelowy rozwoju gminy osiągnięty do 2030 roku. Wizja powstała w procesie dialogu, z udziałem mieszkańców i ich przedstawicieli, podczas różnego rodzaju spotkań. Wizja wyraża aspiracje i ambicje mieszkańców oraz władz lokalnych, a jednocześnie jest możliwa do zrealizowania. W projekcie Strategii założenia składają się z następujących elementów: wizja i misja, 3 cele strategiczne, 6 celów operacyjnych (po dwa dla każdego celu strategicznego) oraz kierunki działań określone dla poszczególnych celów. Wizja, która brzmi: ***Zintegrowani i zaangażowani mieszkańcy współtworzą wspólnotę Gminy Opatowiec oferującą atrakcyjne warunki zamieszkania*** jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Misja, która brzmi: ***Podnoszenie standardu życia mieszkańców Gminy Opatowiec poprzez kreowanie warunków do aktywności społecznej i przedsiębiorczości oraz współdziałanie przy świadczeniu usług publicznych*** jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania, jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzennie-środowiskowy. W procesie opracowania Strategii wyzwania rozwojowe zostały opisane poprzez konkretne cele strategiczne, dzięki czemu uzyskano spójność i komplementarność między elementami diagnozy a planowanymi działaniami.

Cel operacyjny 1.1. *Wykorzystanie zasobów gminy* zakłada zwiększenie potencjału lokalnej gospodarki Opatowca poprzez m.in. podejmowanie aktywnych działań na rzecz kreowania i promocji lokalnych zasobów, działania wpływające na zwiększenie funkcji centrowirycznych Opatowca, zapewniających realizację potrzeb mieszkańców – możliwość zrobienia codziennych zakupów, spędzania wolnego czasu, miejsce spotkań, rozrywki i rekreacji, zapewniające dostęp do rozmaitych usług (edukacji, kultury, służby zdrowia) oraz miejsce koncentracji lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy oraz wdrażanie zasad rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego.

Cel operacyjny 1.2. *Pobudzanie i wspieranie przedsiębiorczości*, do osiągnięcia którego założono kierunki działań obejmujące: zapewnienie równego dostępu do edukacji i wsparcia rozwojowego dla młodych osób, podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców poprzez m.in. szkolenia i warsztaty z obsługi nowych technologii, podnoszenie świadomości w zakresie cyberbezpieczeństwa, wsparcie w dostępie do technologii cyfrowych oraz rozwój kompetencji cyfrowych w kontekście rynku pracy oraz wspieranie przez samorząd mieszkańców, którzy chcą założyć swoją działalność lub ją rozwinąć poprzez świadczenie doradztwa w zakresie dostępności środków zewnętrznych dla MŚP.

Cel operacyjny 2.1. *Aktywizacja społeczności lokalnej*, do osiągnięcia którego założono realizację kierunków działań w zakresie wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego oraz zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych, do których zaliczyć można w szczególności: tworzenie przestrzeni do dialogu i współpracy, wspólne inicjatywy

i projekty społeczne oraz budowanie zaufania i transparentności w działaniach, zapewnienie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz lepszą jakość życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami, poprzez m.in. rozwój infrastruktury i usług wspierających samodzielność, aktywizację społeczną i kulturalną, wspieranie aktywności zawodowej i wolontariatu, tworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób z niepełnosprawnościami i osób starszych, a także zwiększenie działań na rzecz aktywizacji seniorów poprzez ich integrację w klubach seniora, tworzenie i wspieranie placówek dziennych dla seniorów, a także podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu, szkolenia dla liderów i członków organizacji, wsparcie w pozyskiwaniu funduszy oraz rozwój kompetencji w zakresie działań społecznych i partycypacji obywatelskiej oraz wdrażanie koncepcji Smart Village.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 2.2. *Wysokiej jakości oferta obsługi mieszkańców*, założono realizację kierunków działań dotyczących zapewnienia wysokiego standardu usług publicznych. Zaplanowane w tym obszarze kierunki działań dotyczą: zwiększenia dostępności przestrzeni do integracji mieszkańców, m.in. poprzez przebudowę i adaptację zdegradowanych budynków, obiektów na potrzeby społeczności lokalnej, zwiększenie profilaktyki zdrowotnej mieszkańców poprzez organizację kampanii promujących zdrowy styl życia oraz konieczność wykonywania regularnych badań, a także zwiększenie diagnostyki, szczególnie w zakresie chorób cywilizacyjnych, stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników administracji publicznej, zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym i żłobkowym, zagwarantowanie równego dostępu do edukacji na wszystkich etapach kształcenia, doposażenie i modernizacja placówek oświatowych oraz organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów i przedszkolaków, a także umożliwienie mieszkańcom dostępu do różnorodnych wydarzeń, aktywności kulturalnej i fizycznej oraz przestrzeni do rozwoju pasji oraz spędzania czasu wolnego.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 3.1. *Atrakcyjna przestrzeń publiczna*, założono realizację kierunków działań obejmujących m.in. rozbudowę tras i sieci ścieżek rowerowych, szlaków pieszych i ścieżek edukacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, rewitalizację terenów zielonych, budowę infrastruktury przyjaznej przyrodzie oraz rozwój turystyki i agroturystyki wiejskiej promującej odpoczynek w zgodzie z naturą, optymalizację infrastruktury transportowej w celu zapewnienia bezpiecznych, efektywnych i komfortowych warunków podróży dla wszystkich uczestników ruchu drogowego, a także rewitalizację przestrzeni i obiektów publicznych w mieście, co nada im nowe funkcje społeczne, kulturowe i przestrzenno-funkcjonalne.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 3.2. *Adaptacja do zmian klimatu i czyste środowisko* założono realizację kierunków działań, które przyczynią się do poprawy jakości środowiska naturalnego na terenie gminy. Zaplanowano m.in. poprawę gospodarowania wodami opadowymi, ochronę przed powodzią i poprawę jakości środowiska naturalnego, działania m.in. w zakresie termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła oraz poprawy efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach i budynkach użyteczności publicznej, a także poprawy bezpieczeństwa energetycznego, modernizację i rozbudowę sieci

kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowej na obszarze gminy, poprawę bezpieczeństwa oraz systemów reagowania kryzysowego i budowania poczucia stabilności i pewności wśród mieszkańców oraz usprawnienie funkcjonowania systemu selektywnego gromadzenia odpadów komunalnych w gminie.

Cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań zostały wypracowane przez zewnętrznego Wykonawcę dokumentu, w ścisłej współpracy z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz mieszkańcami i ich przedstawicielami. Obejmują one wielowymiarowe aspekty funkcjonowania gminy w kontekście społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Łącznie są warunkiem realizacji założonej wizji rozwoju Gminy Opatowiec.

4) Czy osiągnięcie celów strategicznych i szczegółowych jest realne?

Niezbędnym warunkiem właściwego planowania strategicznego jest możliwie szeroki udział różnych grup interesariuszy w procesie tworzenia dokumentu strategicznego. Prace nad Strategią oparte były nie tylko o wiedzę i doświadczenia władz lokalnych, pracowników Urzędu Miasta i Gminy Opatowiec, Radnych i podmiotu zewnętrznego opracowującego dokument, ale też mieszkańców i ich przedstawicieli. Partycypacyjne podejście daje szansę osiągnięcia zamierzonych celów i urzeczywistnienia założonej wizji.

5) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych?

Określony w projekcie Strategii system monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. W każdym projekcie strategicznym określono cel strategiczny, w który ten projekt się wpisuje oraz wskaźniki produktu i rezultatu. Dodatkowo określono wskaźniki mierzalności rozwoju gminy.

6) Czy dokonano hierarchizacji i wskazano projekty flagowe?

W dokumencie wskazano plan operacyjny, na który składają się: wizja, misja, cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, a dla tych z kolei wskazano ogólne kierunki działań do realizacji. W ramach kierunków działań przedstawiono oraz po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne. Strategia przedstawia 4 zintegrowane projekty strategiczne (flagowe), które są kluczowe do osiągnięcia założeń, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania.

7) Czy dokument jest czytelny i zachowana została jego logika? Czy opracowany został w sposób zrozumiały i dostępny?

Tak, dokument jest czytelny, jego struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały, osobno przedstawiono część wprowadzającą, wnioski z Diagnozy, część programową, wymiar przestrzenny polityki rozwoju, system realizacji Strategii, mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii oraz podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument sporządzony został czcionką bezszeryfową, odpowiednio dużą (poza tabelami rozmiar 12), między akapitami zachowano odpowiednie odstępy, każdy główny rozdział rozpoczyna się od nowej strony.

3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii.

Oceny spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu dokonano bezpośrednio w dokumencie. Ocena ta odnosiła się do następujących dokumentów:

1) Na szczeblu międzynarodowym i krajowym:

- *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce;*
- *Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju;*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;*
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030;*
- *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;*
- *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;*
- *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;*
- *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;*
- *Mapy Zagrożenia Powodziowego,*
- *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;*
- *Plan przeciwdziałania skutkom suszy.*

2) Na szczeblu regionalnym:

- *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+;*
- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego;*
- *Regionalny Plan Transportowy Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021–2030.*

3) Na szczeblu ponadlokalnym i lokalnym:

- *Lokalna Strategia Rozwoju 2023–2027 Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”;*
- *Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021–2027 Stowarzyszenia Rybacka Lokalna Grupa Działania Świętokrzyski Karp.*

Dodatkowo w dokumencie dokonano oceny spójności z najważniejszym dokumentem planistycznym na poziomie gminy: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec.*

Sprawdzenie zgodności założeń Strategii z dokumentami wyższego rzędu wykazało pełne powiązanie z tymi dokumentami, a część założonych w Strategii celów bezpośrednio przyczyni się do realizacji założeń opracowań regionalnych i krajowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 oraz przeprowadzony proces jej tworzenia spełniają wszystkie podstawowe kryteria ewaluacyjne. Dokument został przeprowadzony przy współpracy podmiotu zewnętrznego, przedstawicieli władz lokalnych, pracowników instytucji publicznych oraz mieszkańców i ich przedstawicieli. Interesariusze mogli wyrażać swoje potrzeby, opinie i uwagi w badaniu ankietowym, podczas spotkań oraz w procesie konsultacji społecznych. Z związku z tym należy stwierdzić, że dokument stanowi odpowiedź na oczekiwania i potrzeby miejscowej społeczności.

Nie odnotowano uchybień proceduralnych, dokument powstał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, zawartymi w opracowaniu *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny*.

W systemie realizacji Strategii można zauważyć podejście horyzontalne, tzn. cele operacyjne dotyczą kilku sfer, z tego też względu niektóre projekty przewidziane są do realizacji w ramach interdyscyplinarnej współpracy kilku podmiotów. Strategia uwzględnia wszystkie elementy wynikające z *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1378 z późn. zm.), w tym w szczególności zawiera opis OSI wojewódzkich i lokalnych, model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Mając na uwadze powyższe – uznaje się, że zadania i projekty przewidziane do realizacji w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Założenia są trafne i spójne, a cele odpowiadają na zdiagnozowane problemy, potencjały i wyzwania rozwojowe.

Spis tabel

Tabela 1 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii	7
Tabela 2 Rejestr uwag, wynikających z opinii Zarządu Województwa Świętokrzyskiego do projektu <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>	12
Tabela 3 Analiza SWOT Gminy Opatowiec zamieszczona w <i>Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Opatowiec</i>	14
Tabela 4 Analiza SWOT Gminy Opatowiec zamieszczona w <i>Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030</i>	15

UZASADNIENIE

Wcześniej funkcjonujący dokument strategiczny (*Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024*) obowiązywał do końca 2025 r. We wrześniu 2024 r. przyjęta została Uchwała Nr V/27/2024 Rady Miejskiej w Opatowcu w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030*.

W dniach 08.05.2025–11.06.2025 r. przeprowadzone były konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030* z mieszkańcami gminy, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, z sąsiednimi gminami i ich związkami, z Powiatem Kazimierski, z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Dodatkowo. Ponadto, zgodnie z art. 10f ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, Burmistrz Miasta i Gminy Opatowiec przedłożył projekt dokumentu Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa – w ustawowym terminie tj. 30 dni Zarząd Województwa wydał pozytywną opinię w ww. zakresie.

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2025–2030 opracowana w trybie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju jest najważniejszym dokumentem planistycznym i strategicznym, zawierającym zespół działań, których celem jest zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy, infrastrukturalny, ekologiczny i przestrzenny gminy. Dokument ten został opracowany z uwzględnieniem aktualnych uwarunkowań ekonomicznych, przepisów prawnych oraz zmieniających się potrzeb mieszkańców, a także z udziałem mieszkańców. Zgodnie z art. 10f ust.4 ustawy o samorządzie gminnym „Strategia rozwoju gminy jest przyjmowana przez radę gminy w drodze uchwały”.

Mając powyższe na uwadze, przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.